

Motioner med yttranden

**JOURNALIST
FÖRBUNDET**
Kongress 2025

Motion 1

Utredning kring bristande hantering av fastighetsaffär

Frilans Riks styrelse, Mälardalens frilanssektion, Frilans Riks medlemsmöte 4/12

Vid föregående kongress sökte förbundsstyrelsen mandat att sälja fastigheten på Vasagatan vid en lämplig tidpunkt. Argumentet var att det fanns bättre sätt att förvalta medlemmarnas pengar än att binda dem i fastigheter. Styrelsen menade att detta skulle möjliggöra alltifrån en sänkning av medlemsavgiften till mer tid på medlemsfokus. Efter debatt godkände kongressen styrelsens förslag.

Hur ser det då ut idag? Journalistförbundet äger i skrivande stund fortfarande fastigheten, och några sänkta medlemsavgifter har ännu inte genomförts. I stället har en rad extrakostnader uppstått till följd av hur förbundsstyrelsen har hanterat frågan. Stora summor har gått till konsulter, och mycket tid har lagts på att förbereda en försäljning av fastigheten. Dessa kostnader är sannolikt små jämfört med andra felsatsningar som gjorts. Bland annat flyttades kansliet redan 2021, trots att försäljningen av fastigheten på Vasagatan ännu inte var klar. Samtidigt som förbundet haft höga hyreskostnader för lokalerna på Kungsgatan, har de gamla lokalerna på Vasagatan stått tomma och outhyrda. Dessa lokaler har nu stått tomma i tre och ett halvt år! Dessutom har stora summor lagts på ombyggnad av de gamla kanslilokalerna med motiveringen att detta ska underlätta en försäljning av fastigheten.

Det är tydligt att förbundsstyrelsen bär ansvaret för den bristfälliga hanteringen av fastighetsförsäljningen och för den illa genomförda flytten av kansliet. För att undvika att fler liknande situationer uppstår i framtiden och för att utreda vad som ledde fram till dessa dåliga beslut, bör den nya styrelsen genomföra en utredning som klargör vad som gick fel och hur man kan undvika att detta upprepas.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet utreder och redovisar vad som gick fel vid försäljningen av fastigheten på Vasagatan,

att utredningen redovisar de totala kostnaderna för konsulter, arvodet, renoveringar av fastigheten inför försäljning, outhyrda lokaler, kansliets arbete med försäljningen, med mera,

att mandatet från föregående kongress att sälja fastigheten vid en lämplig tidpunkt dras tillbaka,

att kansliet så snart som möjligt flyttar tillbaka till de egna lokalerna på

Vasagatan.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 1

Motionärerna redovisar sina åsikter kring kongressbeslutet 2021 om att förbundsstyrelsen gavs mandat att sälja fastigheten på Vasagatan 50 om rätt förutsättningar fanns. Motionen avslutas med yrkandet att kongressen beslutar att kansliet flyttar tillbaka till Vasagatan 50.

I motionärernas bakgrundsbeskrivning till förslagen till kongressen förekommer fel och missuppfattningar som behöver klargöras. Med stöd av protokoll och kort omvärldsbevakning vill förbundsstyrelsen ge en kortfattad bakgrund.

På kongressen 2021 valde den förra förbundsstyrelsen att söka mandat för eventuell försäljning. Efter att kongressen bifallit förslaget att sälja Vasagatan 50 förbereddes försäljningen genom att starta ett aktiebolag som gavs namnet Fastigheten Lagern 7 AB med fastigheten som enda tillgång. Detta av skattetekniska skäl.

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland en fullskalig invasion av Ukraina vilket kom att påverka ekonomin globalt och därmed också fastighetsmarknaden. Journalistförbundet upphandlade en mäklarfirma och under sensommaren 2022 lades aktiebolaget ut till försäljning och förbundet gavs ett antal bud. Räntorna höjdes och fastighetsmarknaden gick in i en period av osäkerhet där ytterst få affärer avslutades i Stockholm. Förbundsstyrelsen beslutade att avvakta och inte gå vidare i någon affär.

Under 2023 vidtogs åtgärder för att städa och tömma fastigheten, vilket inte kunde göras under pandemin. Dessutom anlätades en mäklare för att öka uthyrningen av lokaler. Flera lokaler var i behov av ganska omfattande renovering medan andra har en standard som är godtagbar för omedelbar uthyrning. Den lokal som var i sämst skick på våning 1 renoverades och likaså fick entrén ett lyft 2024. Det är insatser som fastighetsägare behöver göra kontinuerligt och som höjer attraktiviteten av fastigheten.

Under 2023 var en av de dåvarande hyresgästerna intresserade av förbundets tidigare lokaler och en renovering projekterades som hyresgästanpassning. Hyresgästen ändrade sig dock på grund av ett utökat behov av lastkaj i sin verksamhet. De lokaler som förbundet använde på plan 5 och 6 är fortfarande inte renoverade.

Hösten 2023 och våren 2024 analyserade styrelsen den ekonomiska situationen och gjorde ett antal avvägningar mellan kostnaderna för fastigheten och en möjlig avkastning i en mer diversifierad tillgångsportfölj. Under 2024 lättade räntebron runt om i världen och centralbankerna började sänka räntorna. Vid junimötet 2024 beslutade förbundsstyrelsen att förbereda fastigheten för försäljning igen.

Under hösten upphandlades ånyo en mäklarfirma och fastigheten lades ut till försäljning i oktober.

Motionärerna menar att stora summor gått till konsulter. Fastigheten Lagern 7 AB har en fastighetsskötare och har under en tid anlitat en mäklare för uthyrning av lokaler.

Likaså menar motionärerna att förbundsstyrelsen fattat dyra och felaktiga beslut kring flytten av kansliet. Flytten av kansliet till Kungsgatan 28 A beslutades innan försäljning av fastigheten och baserades på att det fanns ekonomiska synergieffekter att göra genom att dela lokaler med ett annat fackförbund. Främst handlade detta om att dela kostnader för IT och övriga kanslitjänster som blir billigare att dela på. Likaså var lokalerna på Vasagatan ålderdomliga och de tekniska lösningarna kring servrar, säkerhet, med mera stod inför stora åtgärder och höga kostnader. Motionärerna menar att flytten var illa genomförd, men preciserar inte närmare vad de menar. Tvärtom har flytten medfört flera fördelar. Bland annat har kansliet fått en bättre arbetsmiljö, dessutom har IT-kostnaderna kunnat pressas samtidigt som förbundet kan ha en hög driftssäkerhet.

Motionärerna skriver också att förbundsstyrelsen vid kongressen 2021 menade att en försäljning av fastigheten skulle möjliggöra en sänkning av medlemsavgiften. Det stämmer inte. I stället beslutade kongressen, efter ett tilläggsyrkande, att "för det fall Journalisternas Hus säljs, se över om det går att sänka medlemsavgifterna".

Kostnader för renovering av fastigheten ligger i Fastigheten Lagern 7 AB men har skett genom lån från förbundets egna kapital till en ränta om STIBOR – tre månader. Övriga kostnader för fastigheten går att finna i årsredovisningen för Fastigheten Lagern 7 AB.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen

Motion 2

Ingen ansvarsfrihet för styrelsemedlemmar som deltagit i beslut om hemligt vederlag till Tidningen Journalisten AB:s VD och chefredaktör.

Jan Mosander

I september 2023 blev det känt att Tidningen Journalisten AB:s avgående VD och chefredaktör efter en hemlig överenskommelse mellan Journalistförbundet SJF och tidningsbolaget fått ett vederlag på sammanlagt omkring 1,2 miljoner kronor.

Detta hade möjligen varit på plats om VD:n/chefredaktören blivit uppsagd. Men det har upprepade gånger försäkrats att så inte varit fallet.

Vederlaget betalades med medlemmarnas pengar i så måtto att SJF tvingades tillföra sin oberoende tidning Journalisten (Tidningen Journalisten AB) 1,5 miljoner kronor för att täcka upp tidningsbolagets kostnader för vederlaget. Utan tillskottet från SJF hade tidningsbolaget sannolikt hotats av konkurs.

Inblandade styrelsemedlemmar i såväl SJF som i tidningsbolaget har med sina beslut vad gäller vederlaget hanterat medlemmarnas pengar självsvaldigt och utan mandat eller insyn. Det har skett på ett sätt som torde sakna motstycke i SJF:s historia.

Jag föreslår kongressen

att kongressen beslutar att vägra ansvarsfrihet för de styrelsemedlemmar i SJF och tidningsbolaget som medverkat till den opåkallade hemliga överenskommelsen om vederlaget.

Förbundsstyrelsens yttrande om motion 2

Eftersom motionen handlar om ansvarsfrihet för förbundsstyrelsen hänvisar styrelsen motionen till granskningsutskottet.

Motion 3

Ge fler chefer chansen att bli direktmedlemmar

Styrelsen för NWT Media AB:s journalistklubb

De senaste åren har NWT Media AB-klubben förlorat flera medlemmar med chefsbefattning. Det handlar om arbetsledare som har personalansvar och som inte förhandlar för arbetsgivarsidan, men tar fram underlag inför lönerrevisioner och andra förhandlingar. De kan känna att de sitter på två stolar när de också är med i journalistklubben. Många väljer att lämna Journalistförbundet och kanske går med i Ledarna i stället.

För att hindra ett fortsatt medlemstapp – och kanske kunna locka tillbaka några arbetsledare vill styrelsen för NWT Media AB:s journalistklubb ge fler chefer möjlighet att vara direktanslutna till Journalistförbundet. Då tror vi att fler stannar kvar, eftersom många arbetsledare har en yrkesidentitet som journalister.

I dag säger stadgarna att enbart högre arbetsledare kan vara direktmedlemmar. Vi vill att möjligheten öppnas för fler och att ordet "högre" ska strykas ur stadgarna.

Vi föreslår kongressen

att kongressen beslutar att ordet "högre" stryks ur paragrafen om direktmedlemskap i stadgarna.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 3

Förbundsstyrelsen håller med motionärerna om att det är viktigt att alla journalister, även de som har en chefsposition, känner sig välkomna i förbundet. Journalistförbundet är både ett yrkesförbund och ett fackförbund, så det självklara valet för alla som jobbar redaktionellt ska vara att vara medlem i Journalistförbundet.

Att medlemmar som blir chefer lämnar för att gå med i ett annat förbund är självklart något som förbundsstyrelsen vill ska undvikas i största möjliga mån.

Att stryka ordet *högre* i stadgarna skulle dock kunna innebära allvarliga konsekvenser för våra arbetsplatsklubbar. Om alla som är arbetsledare ges möjlighet att bli direktmedlemmar skulle många som idag jobbar som redaktörer, producenter, projektledare och andra roller där arbetsledning ingår, men som inte har personalansvar, kunna lämna klubben för att bli direktmedlemmar, med kraftigt reducerad lokal klubb eller sektion som konsekvens.

Idag beviljas de som är motpart till den lokala klubben direktmedlemskap. Det kan till exempel handla om att ta fram underlag i förhandling för arbetsgivarsidan, även om man inte sitter vid förhandlingsbordet. Syftet med direktmedlemskapet är just det – att när det blir ett problem att

vara med i den lokala klubben på grund av den position man har på arbetsplatsen, så ska det ändå finnas en möjlighet att vara kvar i förbundet som direktmedlem. Samtidigt är det viktigt att även chefer och högre arbetsledare som vill vara kvar i den lokala klubben, känner sig välkomna. Det kan i många fall finnas ett stort värde för dem i att vara med i journalistklubben på arbetsplatsen.

Enligt förbundsstyrelsen är en stadgeändring inte den bästa lösningen på de problem som lyfts i motionen eftersom det riskerar att skapa andra problem. Förbundsstyrelsen föreslår i stället att det tas fram ett styrdokument, samt bättre kommunikation och information kring vad direktmedlemskapet innebär.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen till förmån för att kansliet tar fram ett styrdokument i syfte att fler ska kunna bli direktmedlemmar.

***Anmärkning:** Motionären har efter att motionen inkom ombetts att precisera sina att-satser. Det är alltså att-satserna efter "Jag föreslår kongressen" i slutet av motionen som kongressen har att ta ställning till.*

Motion 4

Motion om utökat rättsskydd för icke yrkesverksamma medlemmar

Mattias Dahlström, Allmänna klubben i Studerandedistriktet

Jag yrkar att kongressen beslutar om att Journalistförbundets rättshjälp ska sträckas till att även i vissa fall innefatta sådana situationer som inte är yrkesutövning, i specifikt fall för sådan "**icke yrkesverksamma medlemmar**" som på olika skäl kan ha blivit hindrad på sin väg till att bli yrkesverksam medlem.

Så som det är nu så erbjuder Journalistförbundet råd, stöd och facklig rådgivning till bland annat studenter. Hänvisningar görs till andra föreningar eller myndigheter som varken har resurser eller utrednings krav på sig.

Det är godtycklig hjälp, råd och stöd, vilket Journalistförbundet inte ska ägna sig åt, kan skada förtroendet.

Här skulle en separat motion skrivas om förtydligande om råd och stöd till studenter och vad detta ska innebära. Motionen "Motion om utökat rättsskydd för icke yrkesverksamma medlemmar" tar upp den allvarliga delen. En konkret uppföljning om att problemet har löst sig anser jag nödvändigt.

Avgränsning: Icke yrkesverksamma **medlemmar** som är **på väg** att bli yrkesverksamma medlemmar i syfte, gärning och genom utbildning eller annan godtagbar journalistisk verksamhet.

§ 12 Medlems rättigheter, Mom 1, ger inte den möjligheten till verksamhet som sträcker sig bortom faktisk yrkesverksamhet.

§19 Det kan både handla om en individ eller en grupp av individer. Rättsskydd är ett brett begrepp enligt definitionen. På väg skall gå och bevisa och inte bara vara en utsaga.

Det utökade rättsskyddet har som syfte i första hand:

- Att efter utredning om behov av FS, **försäkra sig om** att medlemmen får den hjälpen av annan rättsverksamhet som kanske erbjuds, i tid och på ett sätt som individen kan hantera och förstå, **utan ytterligare konsekvenser**. Olika myndigheter, studentkårer, intresseföreningar och så vidare.

Försäkra sig om att annan rättshjälp gör sitt jobb, med rätt effekt. Till exempel att hänvisa till DO är ingen hjälp. DO har inget utredningsansvar. Och hjälper en inte i komplicerade frågor.

Medlemmens individuella förhållanden, kapacitet och ekonomi ska ligga till grund för mycket resurser Journalistförbundet ska lägga ner och hur mycket skall begäras av medlemmen.

Det måste gå att förstå problemet. Detta kan handla om alla parter, myndigheter är dåliga på att motivera. Detta kan både handla om påtryckningar eller ekonomisk rättshjälp. Det kan också handla om att hjälpa till med kontakt inom media för att se om saken går att hantera på annat sätt.

Råd och stöd enligt paragrafen, måste i sig själva innehålla utredande element, som ska ligga till grund för vidare utredning av FS. Handlar det om att undersöka om medlemmen för tillfället har kapaciteten att hantera frågan eller om det leder till ytterligare konsekvenser.

I andra hand:

- ersätta den rättsverksamheten som uteblir. Om den uppkomna situationen efter utredning av Journalistförbundet kan antas ha påverkat möjligheten för medlemmens väg till yrkesverksam medlem.

Även om det bara är en tidsförskjutning men det är något juridiskt förhållande som har lett till det. Till exempel diskriminering och så vidare. Frågan måste ha en viss självklarhet eller tyngd.

Förslagsvis:

§12 delas för förtydligande i två stycken. Där rättshjälp tas upp i andra stycket, med beskrivning av vidare definition av relationen till yrkesverksamhet. Förtydligande relation till § 19 rättshjälp, behövs.

Detta skulle varit en egen motion, för att förtydliga relationen mellan §12, §19 och §2:

- Relationerna §12-§2 3st och §19-§2 3st är missvisande när möjligheten i paragraf §19 redan existerar utan att yrkesverksamhet nämns som i §12.
- Jag försökte argumentera en gång att denne står för sig själva och möjligheten till detta skulle då finnas men det erkändes inte, fick ingen motivering heller.
- Motionen "Motion om utökat rättsskydd för icke yrkesverksamma medlemmar" står för sig själva men ett förtydligande kan behövas ändå i relation till §19 då §19 inte är motiverad som §12...

Meningen med alternativ 1 och 2 är **inte** att Journalistförbundet ska ta på sig ansvar för situationer som inte handlar om yrkesverksamhet. Men att försäkra sig om att journalistyrket i sig själva inte påverkas av yttre förhållanden som går att göra någonting åt. Detta i relation till journalistförbundets hela verksamhet både fackligt, etik, debatt och granskning. För samhällsansvar och mänskliga rättigheter.

Att inkludering och icke diskriminering alltid skall försvaras och motsatsen ska motarbetas aktivt i relation till journalistförbundet och journalistik. Tanken ska vara att om de här sakerna reds upp så kan det ha en självsanerande effekt på samhället.

I till exempel diverse diskrimineringsfrågor. Annan facklig verksamhet som möjligen kan göra samma sak.

Till exempel om hur högskolor och universitet genomför journalistutbildningar demokrati och samhälle är beroende på att utbildningarna är utvecklande.

I viss mening måste journalistyrket kunna acceptera en journalistisk profession som inte har tillgång till resurser via redaktioner och så vidare.

Det ska tilläggas att det alltid går hitta lösningar, men kreativa lösningar i relation till yrkesverksamhet medlemskap kan också leda till att saker och ting i samhället sopas under mattan.

Jag har en personlig relation till frågan. Jag är beredd på att ställa upp på diskussion med journalistförbundet och mitt specifika fall om de tycker detta är nödvändigt eller behöver undersöka saken på djupet.

- Texten är skriven under svår press och tidsbrist och jag hinner inte skriva de andra motionerna som jag skulle.
- Texten är skriven med funktionsnedsättning. Men tror mig ha redigerat det tillräckligt. Jag hinner inte skriva om den utan behåller min arbetsstruktur.

Jag föreslår kongressen

att uppdra åt förbundsstyrelsen att utreda och införa ett utökat rättsskydd för icke yrkesverksamma medlemmar enligt motionens mening och syfte.

att uppdra åt förbundsstyrelsen att genomföra och skriva om stadgarna för ett förtydligande av förbundets stadgar i komplikationen §12, §19 och §2 3st

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 4

Förbundsstyrelsen välkomnar motionärens engagemang och vilja att förbättra för studerandemedlemmar. Förbundsstyrelsen tolkar motionen som att motionären vill att förbundet ska erbjuda rättshjälp till studerandemedlemmar, även i frågor som inte rör "den journalistiska och/eller redaktionella yrkesutövningen" (stadgarna 12 §).

Yrkesverksamma medlemmars rätt till hjälp regleras i 12 §, mom 1, Journalistförbundets stadgar:

"Medlem har rätt att genom förbundet få råd och upplysningar samt, efter FS prövning, rättsskydd i allt som rör den journalistiska och/eller redaktionella yrkesutövningen. Vidare har medlem rätt att vid tvist med arbetsgivare, uppdragsgivare eller användare av upphovsrättsligt skyddat material hos förbundet begära att få den hjälp och det stöd som enligt förbundets bedömning kan fordras för att tillgodose medlemmens rättmätiga krav i den journalistiska och/eller redaktionella yrkesutövningen. Förbundet representerar medlem i första hand i frågor som grundas på svensk lag och som utgår från rättsförhållanden huvudsakligen inom Sverige."

Enligt 5 § i Journalistförbundets stadgar har även studerandemedlemmar rätt till denna hjälp från förbundet. Förbundsstyrelsen anser att det är viktigt att studerandemedlemmar har möjlighet till hjälp av förbundet. Inte minst under praktiken eller sommarjobb är de i en utsatt situation. Det är därför enligt förbundsstyrelsen bra att de har samma rätt till hjälp enligt 12 § stadgarna som yrkesaktiva medlemmar.

Förbundsstyrelsen uppfattar att motionären efterlyser att studerandemedlemmar ska erbjudas ytterligare hjälp och att stadgarna bör ändras i enlighet med det. Stadgarna ger enligt förbundsstyrelsen studerandemedlemmar stora möjligheter till råd, stöd och rättshjälp. Det finns enligt förbundsstyrelsen inte anledning att utöka rättsskyddet ytterligare och därmed heller inte anledning att ändra stadgarna på det sätt som föreslås.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen

Motion 5

Förbundsmedlemskap

Lasse Edfast

SJF är som ett yrkesförbund en viktig röst för journalister och journalistiken i ett samhälle där fri journalistik visserligen ofta framhålls som något viktigt för demokratin och ett demokratiskt samhälle, men som samtidigt hela tiden försämrar förutsättningarna för sådan journalistik. Det är ett yrkesförbund jag vill vara medlem i.

SJF är som fackförbund för frilansare är en tämligen vingklippt skapelse. Jag satt under några år i Frilans Riks styrelse men avslutade mitt engagemang efter att jag insett att vi som egenföretagare inte har så mycket att hämta i en organisation för löntagare. Även om det brukar heta att "vi [frilansar] sitter i samma båt [som de anställda]" så stämmer inte det; istället har jag ofta erfarit att SJF:s viktiga och i sig rättfärdiga kamp för löntagare – i kontexten av en sinnessjukt dysfunktionell bransch – gett mig som frilans sämre förutsättningar.

Jag vill därför föreslå att man ska kunna välja att enbart vara "yrkesmedlem", dvs. medlem i SJF men utan att tillhöra en klubb. För en frilans skulle det innebära att man inte får del av Frilans Riks arbete eller förmåner kopplade till klubbmedlemskapet, exempelvis kurser och förhandlingshjälp, men som i stället fortsatt kan ha ett presskort och bidra till arbetet med yrkesetik och politiskt inflytande.

Det finns redan goda förutsättningar för att tillåta ett sådant här förbundsmedlemskap:

- Medlemsavgiften (i alla fall den för frilansar) är redan uppdelad i två, så man skulle bara betala den till förbundet.
- Det finns redan ett direktmedlemskap där medlemmen inte tillhör någon klubb, så eventuellt skulle vi bara behöva öppna upp den kategorin för fler än "högre arbetsledare".

Jag föreslår kongressen
att införa ett förbundsmedlemskap enligt ovan.

I andra hand föreslår jag kongressen
att tillåta direktmedlemskap även för frilansar, som då enbart betalar till förbundet.

I tredje hand föreslår jag kongressen
att utreda hur ett förbundsmedlemskap skulle kunna se ut.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 5

Det stämmer att Journalistförbundet både är ett fackförbund och ett yrkesförbund, men det är samtidigt två delar som också är tätt sammankopplade.

Förbundsstyrelsen är medvetna om att det finns stora skillnader mellan att vara anställd och frilans, men att lösningen ändå måste vara att gå samman för att uppnå bättre villkor för alla

som är yrkesverksamma inom vårt område, vilket är själva huvudsyftet med ett fackförbund. Och i förlängningen stå upp för yrket som journalist, det fria ordet och upphovsrätten.

Förbundsstyrelsen har under mandatperioden fattat ett beslut om att frilansfacklig verksamhet är hela förbundets angelägenhet och det är något som hela förbundet måste arbeta aktivt med. Därför pågår nu ett förändringsarbete tillsammans med den frilansfackliga organisationen vilket förhoppningsvis i förlängningen leder till att fler känner sig inkluderade även i fackliga frågor, att man kan vara med och påverka.

Att dela upp förbundet i två delar och separerar fackliga frågor från yrkesfrågorna vore knappast gynnsamt för någon och inte praktiskt eller ekonomiskt görbart.

Journalistförbundet ska fortsätta som ett enat förbund och i stället utveckla fler möjligheter att skapa gemenskap och vägar in där alla medlemmar ska kunna känna sig delaktiga.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen

Motion 6

Motion till Journalistkongressen 2025 angående AI

Dagspressdistriktet, Expressenklubben, BNL Mälardalen

Utvecklingen av AI går i rasande tempo och Journalistförbundet hänger inte riktigt med. Vi har förstått att förbundet engagerat sig i frågor som rör upphovsrätten och generativa AI-maskiner. Det vi saknar är ett engagemang i frågorna som vi möter dagligdags på redaktionsgolven.

Några exempel på frågor som fortfarande är obesvarade:

- 1) Har medarbetaren rätt till sin egen röst respektive uppenbarelse, eller är den "fri" att använda för arbetsgivaren?
- 2) Om medarbetaren lånar ut sin röst eller uppenbarelse till en AI – är det att se som en del av våra anställningsavtal eller krävs särskilda överenskommelser? Kan en sådan överenskommelse tecknas kollektivt?
- 3) Om medarbetaren som lånat ut sin röst eller uppenbarelse till företaget slutar – vad händer då? Ska AI-produkten raderas? Om så: vad händer med arkiverat material?
- 4) Upphovsrätten – vad gäller? En AI-produkt är normalt inte skyddad genom vår upphovsrättslagstiftning, upphovsrätt kan bara tillfalla en människa, inte en maskin. Betyder det att någon annan har rätt att "sno" röstartiklar eller videouppenbarelses producerade av AI? Om så: hur skyddar företagen medarbetarna mot detta? (Jämför Intrångsavtalet mellan SJF och Tidningsutgivarna)

Några klubbar inom Dagspress har påbörjat en samråds- eller förhandlingsprocess i de här frågorna. Det som är besvärande är att vi inte vet som gäller, vad har förbundet för inställning?

Vi börjar få svar på frågorna från Almega. Fråga ett och två ovan besvarar Almega (enligt våra lokala motparter) med ett bestämt "JA". Det vill säga utnyttjandet av våra röster eller uppenbarelses (video) är något som de (företagen) har rätt till, det ingår i vårt anställningsavtal.

Vill vi ha det så?

Vad säger Journalistförbundet?

En annan påträngande fråga med AI i centrum är den om att dra ner på de redaktionella kostnaderna, spara bort journalister. I skrivande stund används AI som hjälpreda för att korta artiklar, göra sammanställningar, gå igenom stora material, formulera intervjufrågor, skapa rubriker och så vidare, och så vidare.

För många av våra medlemmar är det här något positivt, en avlastning och möjliggör jobb som annars skulle kräva stora personella resurser.

Vi ser redan hur AI-liknande robotar är på väg att ta över printredigeringen och den dagen de här robotarna kopplas samman med en riktig generativ AI-maskin är inte bara redigerarnas utan också webbredaktörernas arbete kanske historia.

Går vi samma väg som grafikerna?

Journalistförbundets AI-policy som antogs av förbundsstyrelsen i december 2023 är inte dålig, men den är otillräcklig och ger inte mycket stöd i det vardagliga förhandlingsarbetet på redaktionsgolven.

Vi föreslår kongressen

att nya förbundsstyrelsen och kansliet ges uppdraget att skyndsamt ta fram handfasta råd till klubbarna utifrån problemen formulerade brödtexten ovan.

att Journalistförbundet tar initiativ till ett centralt, moderniserat teknikavtal där parterna försöker reda ut frågorna om hur AI kan och bör användas.

att Journalistförbundet ska verka för att medlemmarna inte fräntas makten över sin röst och sin uppenbarelse, det senare avseende video och bild.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 6

Under 2023 och 2024 har verkligen AI (artificiell intelligens) etablerats som ett begrepp – inte bara bland oss verksamma i medierna utan även bland den breda allmänheten. Det går som motionären påpekar inte att entydigt säga om AI är bra eller dåligt. Det kan uppenbart vara ett bra redskap som underlättar research (man slipper lyssna igenom ljudupptagningar under flera timmar, till och med flera dygn). Samtidigt kan denna nya teknik uppenbart ersätta vissa etablerade medarbetargrupper.

Även om begreppet AI (eller generativ AI) i första hand började att uppmärksammas under 2023 är AI betydligt äldre än så. Verksamheten med autogenererat redaktionellt material, till exempel automatiska nyhetstexter och sportresultat, som "skapas" av algoritmer, har funnits i minst tio år, utan att begreppet "AI" egentligen då användes.

På grund av den senaste utvecklingen tog förbundet i december 2023 fram riktlinjer, som finns upplagda på förbundets webb. Innehållet i dessa var medvetet allmänt hållna på grund av att frågan om AI kan aktualiseras i alla möjliga sammanhang – från arbetsmiljö till upphovsrätt – men också att behovet mellan olika medlemsgrupper varierar högst väsentligt. Behovet hos exempelvis medieöversättare/undertextare i frågor om AI skiljer sig åt jämfört med behovet hos en icke tv-producerande tidningsredaktion respektive en tidningsredaktion som sänder tv eller medlemmar som jobbar med ren tv-produktion. Enskild rådgivning utifrån det enskilda,

specifika fallet måste därför alltså vara den dominerande rådgivningsformen. De befintliga riktlinjerna från 2023 kommer att uppdateras.

Gällande rätt – nationell och inom EU – avseende AI är inte på långa vägar entydig. Särskilda regler om undantag för så kallad text och datautvinning infördes i svensk rätt från 1 januari 2023 i Upphovsrättslagen. Denna reglerings innebörd, baserad på EU:s DSM-direktiv, är alltså mycket oklar. EU:s AI-förordning trädde i kraft sommaren 2024 men ska börja tillämpas först under 2025 och 2026. Konsekvensen av denna lagstiftning går inte heller att bedöma just nu.

Rättsskyddet för röst och bild för en enskild individ är i Sverige mindre omfattande än i andra europeiska länder. I en svensk kontext får rättsläget anses klart och det finns därför inget entydigt svar på frågan som ställs i motionen. Det finns förutsättningar att reglera skyddet för enskilda personer (röster/rörliga bilder) i avtal. Det finns historiska exempel på den typen av avtal. Ett exempel är att det på dagspressområdet, sedan 1980, finns ett särskilt avtal om införande av ny redaktionell teknik. Förbundsstyrelsen anser precis som motionären att det finns anledning att överväga om det går att uppdatera och anpassa befintliga avtal efter de nya frågeställningar som användningen av AI på redaktioner väcker.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motionen

Motion 7 och 8 om AI-råd

Motion 7

Inrätta AI-råd

Journalistklubben vid Sveriges Radio

AI kommer sannolikt att på ett dramatiskt sätt påverka hur journalistik produceras, presenteras och hur våra mottagare tar del av den. Redan idag är AI en del av våra medlemmars vardag och i takt med att mer avancerade AI-modeller växer fram, kommer tekniken inte bara ta större plats i våra arbetsliv utan också utgöra en större risk för journalister och journalistikens villkor.

Där vår journalistik för bara några år sedan enbart var skapad för vår publik, är den nu ett lika viktigt underlag för framtida AI-modeller att tränas på. Underlag som i sin tur ger journalister kraftfulla verktyg och möjligheter att skapa fantastisk journalistik. Men som också väcker frågor om etik och moral och hur vinster av ökad effektivitet på grund av AI kommer medlemmarna till godo.

Journalistförbundet bör vara på tårna och kämpa för medlemmarnas rätt till lön som speglar vår ökade kompetens och produktivitet samt ökade digitala kunskap. Förbundet behöver också identifiera och försöka skydda medlemmar från förhastade beslut som kan äventyra dom idag så viktiga delar av journalistrollen, nämligen research och paketering.

Frågor om upphovsrätt, till exempel rätten att äga sin egen röst och ansikte, är också centrala när det gäller AI, vilka noga behöver bevakas av facket.

Vårt gemensamma intresse är att skapa den bästa journalistiken under bästa möjliga förutsättningar. När de nya digitala AI-verktygen implementeras behöver våra medlemmar både få en möjlighet att hänga med i utvecklingen men också en försäkran om att deras kunskaper, journalistiska verk och personliga integritet skyddas på ett rimligt sätt.

Vi anser att det behövs en grupp med medlemmar från SJF:s fem avtalsområden, förslagsvis två representanter per avtalsområde, som får i uppgift att bevaka utvecklingen inom området i syfte att i tid upptäcka och identifiera system eller användning av AI som på sikt kan hota våra medlemmars intressen. Ett så kallat AI-råd kan lämpligen utses av förbundsstyrelsen.

Mötesformerna och uppgiften för ett sådant råd bör utredas närmare, men sannolikt kan rådet verka som bollplank för styrelsen och eventuellt också för kansliets anställda som hanterar AI-frågor ur olika aspekter. Utgångspunkten bör vara att skapa ett AI-råd snarast möjligt.

För att tätare följa utvecklingen och minska risken att vi som fackförening missar viktiga skeden i en för branschen avgörande teknisk utveckling anser vi att SJF bör skapa ett AI-råd.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet utreder möjligheten att skapa ett AI-råd

Motion 8

Fackligt AI-råd

Jenny Rönngren

Generativ AI är något som påverkar oss alla på gott och ont. Både faror och möjligheter är oändliga. Hur tekniska språng påverkar människor beror till stor del på vilka som har inflytande över utvecklingen. Och inflytande kräver kunskap.

I journalistyrket är det förstås viktigt att veta så mycket som möjligt om AI, algoritmer och automatisering för att kunna rapportera om vad de innebär i olika sammanhang och samhällssektorer. Det är också viktigt att våra fackliga företrädare kan ta vara på möjligheterna att stärka journalistiken och journalisters arbetsförhållanden med hjälp av AI – och samtidigt minimera farorna.

Riktlinjerna för generativ AI på redaktionerna är ett mycket bra första steg. Att utvecklingen går så enormt fort ger goda skäl att fortsätta använda kraften i gemenskapen till att stärka Journalistförbundets möjligheter att påverka. Ett utbyte av erfarenheter mellan såväl frilansmedlemmar som medlemmar anställda på både större och mindre redaktioner, inom olika genrer och former av publicistik, skulle bidra till värdefull facklig kunskapsuppbyggnad.

Ett AI-råd skulle kunna samla kunskap om hur AI redan nu används på enskilda arbetsplatser och av branschen i stort, utforska farhågor och möjligheter samt identifiera behov av påverkan, opinionsbildning och fackliga förhandlingar. Rådet skulle kunna bidra med stöd och råd till medlemmar och klubbar när det gäller tekniska förändringar som inbegriper AI.

Jag föreslår kongressen

att skapa ett AI-råd för kontinuerlig kunskapsutveckling, utbyte av erfarenheter och samarbete kring generativ AI,

att, i det fall motionen beviljas, uppdra åt förbundsstyrelsen att i samråd med kansliet utforma ett representativt AI-råd, avsätta resurser för AI-rådets arbete och aktiviteter samt utse en ansvarig.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 7 och 8

Förbundsstyrelsen välkomnar det engagemang som motionärerna har i frågan om AI och hur det påverkar oss journalister och branschen. Förbundsstyrelsen delar de synpunkter som lyfts i motionerna om vikten av att Journalistförbundet noga följer och bevakar medlemmarnas intressen i olika frågor kopplade till AI, till exempel etik, upphovsrätt och kompetensutveckling. Förbundsstyrelsen ser också, precis som motionärerna, att det finns ett behov av ett utbyte av erfarenheter mellan såväl frilansmedlemmar som anställda medlemmar.

När det gäller frågor om att bevaka medlemmars rättigheter kopplat till AI har förbundsstyrelsen en viktig uppgift i att se till att det finns förutsättningar för Journalistförbundets kansli att hantera de utmaningar som det innebär. Förbundet får löpande frågor om hur rättsliga frågor kopplat till AI ska hanteras och det finns därför en god förståelse för hur

tillämpningen av AI ser ut på redaktionerna. Det är ett arbete som den nya förbundsstyrelsen avser att utveckla och det är därför en viktig del av strategin "Så gör vi mediebranschen bättre".

När det gäller att öka kunskapsnivån inom AI bland Journalistförbundets medlemmar är det viktigt att de möjligheter till kompetensutveckling som finns på arbetsplatserna används. Det är också viktigt att frilansmedlemmar har förutsättningar till kompetensutveckling. Även detta är en fråga som lyfts i strategin och som enligt förbundsstyrelsen kommer att vara av stor vikt den kommande kongressperioden.

AI-utvecklingen går snabbt och det händer också mycket kring de legala förutsättningarna att tillämpa AI, inte minst eftersom olika delar av AI-förordningen har och kommer att börja tillämpas. Även tillämpningen av upphovsrättsdirektivet kopplat till AI förväntas klarna den kommande tiden eftersom det kommer mer och mer praxis. De upphovsrättsliga frågorna som det idag saknas svar på kommer med stor sannolikhet att klarna de närmaste åren. Förbundsstyrelsen delar motionärernas uppfattning att det är av stor vikt att medlemmarnas upphovsrätt skyddas vid tillämpningen av AI.

Förbundsstyrelsen delar motionärernas uppfattning om att det är viktigt att styrelsen i arbetet med olika frågor kopplat till AI inhämtar synpunkter från de klubbar som har erfarenhet av hur AI tillämpas på redaktionerna, samt att det finns möjlighet för medlemmar att utbyta kunskaper och erfarenheter på AI-området. Förbundsstyrelsen anser dock inte att ett särskilt AI-råd är den bästa formen för att göra detta. AI-frågorna skär genom olika delar av förbundets verksamhet. Vissa frågor kopplade till upphovsrätt hanteras i kollektivavtalen och hanteras bäst inom ramen för avtalsförhandlingar. Andra frågor som etik och yttrandefrihet hanteras inom Yrkesetiska nämnden och Yttrandefrihetsgruppen. AI är till exempel en stående punkt på Yttrandefrihetsgruppens agenda.

Att utöver detta skapa en särskild grupp för AI riskerar att bli ett kostsamt sätt att få kunskapen eftersom det bland annat kräver administrativa resurser. Det riskerar också att leda till onödig byråkrati i en fråga som på grund av den snabba utvecklingen kräver en snabbfotad organisation. Styrelsen anser i stället att förbundet ska inhämta information om hur AI tillämpas på redaktionerna, samt att erbjuda plattformar för kunskapsutbyte på lämpligt sätt och genom de befintliga strukturerna som finns i Journalistförbundet.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att avslå motionerna till förmån för att förbundet fortsätter att arbeta strategiskt med AI på ett sätt som är mer flexibelt och snabbfotat, samt skapar möjligheter till erfarenhetsutbyte mellan medlemmar.

Motion 9

AI med kvalitetskrav

Journalistklubben vid SVT

Allt fler mediehus använder sig av AI i produktion vilket kan vara till stor hjälp och är en del av framtiden. Vi tycker att det saknas ett samtal om kvalitet kopplat till AI i produktion utifrån det faktiska resultatet. Det går snabbt att radera förtroende och förlora yrkesmässig kompetens som har tagit lång tid att bygga upp. Vi anser att SJF bör värna journalistisk kvalitet kopplat till AI-utveckling.

Journalistförbundet har antagit riktlinjer för AI och publicerat dem öppet på sjf.se. Det är ett väldigt bra initiativ men vi tycker att dessa också borde ta höjd för kvalitet.

Vi föreslår kongressen

att förbundsstyrelsen ska se över riktlinjerna för AI och uppdatera dem med kvalitetsfrågan i fokus.

att på andra sätt verka för att den journalistiska kvalitén värnas i AI-produktion.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 9

Förbundsstyrelsen instämmer i att det finns stora utmaningar med AI-utvecklingen kopplat till den journalistiska kvaliteten. Förbundsstyrelsen instämmer också i att journalistisk kvalitet är något som Journalistförbundet ska värna så väl när det gäller implementering av ny teknik som andra frågor.

Riktlinjerna om generativ AI på redaktioner togs fram av förbundsstyrelsen 2023. I samband med att styrelsen fattade beslut om riktlinjerna sades det också att det kommer att vara viktigt att uppdatera riktlinjerna. Den tekniska utvecklingen på AI-området går snabbt och mot den bakgrunden anser förbundsstyrelsen att det är hög tid att se över riktlinjerna, dels utifrån den fråga som motionären lyfter, dels utifrån AI-förordningen och andra saker som hänt sedan 2023.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motionen

Motion 10

Om chefers medlemskap i SJF

Styrelsen för Bonnier News Local-klubben

Tyvärr är det många chefer som väljer att gå med i Ledarna. Vi behöver behålla chefer som medlemmar och förbundet måste vara attraktivt även för dem.

Man kan spekulera i varför vissa chefer går till Ledarna. Handlar det om avgiften? Är det en kultur som gamla chefer för vidare till nya chefer? Upplever cheferna att de sitter på dubbla stolar? Eller uppfattas Ledarna som relevantare ur ett chefsperspektiv?

Vi möter även nya chefer som inte vet hur de ska göra med sitt medlemskap. De vet inte att de kan fortsätta vara med i klubben eller direktansluta sig om de hellre vill det. På många lokaltidningar väljer chefer att gå ur klubben/sektionen. På andra håll stannar de kvar i klubben.

Kanske behövs särskilda chefsutbildningar/stipendier eller annat som tar sikte på chefsrollen. Det borde även ligga i chefernas intresse att stötta vårt yrkesförbund.

Vi föreslår kongressen
att förbundet utreder varför chefer inte stannar kvar i SJF

att förbundet verkar för att bli attraktivare för chefer

att förbundet informerar och genomför en rekryteringskampanj riktad mot chefer

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 10:

Styrelsen för Bonnier News Local-klubben lyfter i sin motion frågor som är viktiga för förbundets framtid och för att Journalistförbundet ska vara ett attraktivt fack- och yrkesförbund.

Motionären upplever att många medlemmar som blir chefer väljer att gå med i Ledarna och att detta bland annat skulle orsakas av att man som ny chef inte vet hur man ska hantera sin chefsroll i förhållande till medlemskapet i den lokala klubben.

Förbundsstyrelsen håller med motionärerna om att det är viktigt att Journalistförbundet arbetar för att bli attraktivare för chefer. Ett arbete som går i linje med detta har redan inletts.

För den medlem som blir chef idag erbjuds möjligheten om direktmedlemskap i Journalistförbundet. Det innebär medlemskap i förbundet, utan att tillhöra den lokala klubben. Detta för att undvika att medlemmen behöver företräda arbetsgivaren gentemot sin egen lokala

klubb. Som direktmedlem företräds medlemmen direkt av Journalistförbundet centralt. Till exempel när det gäller facklig rådgivning, förhandlingshjälp och yrkesmässig rådgivning.

Enligt medlemsstatistiken för november 2024 finns det i Journalistförbundet 206 medlemmar med direktmedlemskap (111 kvinnor och 95 män). Detta är 16 fler än vid årsskiftet 2023/24.

Enligt förbundsstyrelsen är det viktigt att Journalistförbundet ska kunna erbjuda direktmedlemmar särskilda förmåner för att både rekrytera, vårda och behålla medlemmarna. Andra fackförbund erbjuder exempelvis nätverk för chefer med möjlighet att träffa andra i en liknande roll för att diskutera och byta kunskaper och erfarenheter men också möjligheten att knyta till sig en mentor för guidning och bollplank i chefskapet.

Vid Journalistförbundets kansli pågår ett arbete med att ta fram formerna för hur ett chefsnätverk ska se ut i vårt förbund. Tanken med nätverket är att detta ska höja attraktiviteten för medlemmar och ha en liknande funktion och innehåll som vid andra förbund. Samtidigt ska det inom ramen för nätverket bli möjligt att fånga upp tankar och farhågor om medlemskapet som chef i Journalistförbundet, för att på bästa sätt kunna informera chefer att de fortfarande är välkomna som direktmedlemmar och varför de ska stanna kvar i Journalistförbundet.

På Journalistförbundets kansli har även en rekryteringssamordnare anställts för att ta ett samlat grepp om medlemsrekryteringen. I detta arbete ingår också att öka rekryteringen av chefer liksom att stoppa utträdet av densamma. Rekrytering av medlemmar är en central fråga för Journalistförbundet.

Förbundsstyrelsen ställer sig bakom andra att-satsen om att förbundet ska arbeta för att bli attraktivare för chefer. Med anledning av att ett arbete inletts i linje med första och tredje att-satsen, yrkar förbundsstyrelsen på avslag till förmån för ett nytt förslag.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att avslå första och tredje att-satsen till förmån för att Journalistförbundet ska stärka rekryteringsarbetet av chefer och att stoppa utträdet av medlemmar i högre arbetsledande roller.

att bifalla andra att-satsen

Motion 11

Likvärdiga möjligheter till hälsoundersökningar

Vikarieföreningen, genom Linnéa Wannefors, Radio och tv, Stockholm-Uppsala

Journalister arbetar ofta under pressade förhållanden, med hög stress och oregelbundna arbetstider. Genom regelbundna hälsoundersökningar kan hälsoproblem tidigt upptäckas och långtidssjukskrivningar förebyggas – vilket också skulle förbättra arbetsmiljön, produktiviteten och ge ökad livskvalitet. För fast anställda är sådana förmåner ofta tillgängliga genom kollektivavtal medan frilansjournalister och vikarier har sämre tillgång till dessa möjligheter. Denna skillnad skapar ojämlikhet och kan medföra hälsorisker för de icke fast anställda medlemmarna inom SJF.

Andra svenska fackförbund, som Unionen och Akademikerförbundet SSR, erbjuder hälsoundersökningar för alla medlemmar oavsett anställningsform till rabatterade priser – vilket har visat sig positivt för deras hälsa och välmående. Detta inkluderar tester som blodprover och hjärtkontroller, som kan vara avgörande för att upptäcka dolda hälsoproblem. SJF erbjuder visserligen vissa hälsoförmåner men dessa är begränsade, särskilt för frilansare och vikarier. Ett mer omfattande erbjudande av hälsoundersökningar är därför ett viktigt steg för att säkerställa en rättvis arbetsmiljö inom förbundet.

Vi yrkar att kongressen beslutar

att förbundet förhandlar fram avtal med företagshälsovårdsaktörer för att erbjuda förmånliga, rabatterade eller kostnadsfria hälsoundersökningar och hälsokontroller för alla medlemmar, oavsett anställningsform.

att förbundet erbjuder information och stöd till medlemmar om vikten av regelbundna kontroller och undersökningar, vilka hälsoförmåner de kan ta del av genom förbundet och hur de kan nyttja dessa förmåner.

att förbundet ska utvärdera och säkerställa att de erbjudna hälsoundersökningarna har samma standard så att alla medlemmar får ett likvärdigt och kvalitativt erbjudande.

Genom att erbjuda och säkerställa likvärdig tillgång till förebyggande hälsovård bidrar förbundet till en mer rättvis och hållbar arbetsmiljö för hela yrkeskåren.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 11

Förbundsstyrelsen tackar för en angelägen motion. Motionären lyfter fram vikten av att vi som förbund arbetar med att förebygga hälsoproblem i mediebranschen.

Ett viktigt verktyg för Journalistförbundet i arbetet för en god arbetsmiljö är Arbetsmiljölagen. Enligt Arbetsmiljölagen har arbetsgivare en skyldighet att arbeta förebyggande för att säkerställa personalens hälsa och säkerhet, vilket bland annat inkluderar att erbjuda hälsoundersökningar vid specifika risker. Arbetsgivaren ska enligt Arbetsmiljölagen erbjuda hälsoundersökningar till alla som utför sådant arbete – även vikarier.

Om arbetsgivaren utöver detta i ett lokalt avtal eller som förmån erbjuder anställda en hälsoundersökning, får arbetsgivaren inte missgynna en visstidsanställd genom att tillämpa mindre förmånliga anställningsvillkor än vad arbetsgivaren tillämpar för arbetstagare i en likartad situation som är tillsvidareanställd. Det står i Lagen om förbud mot diskriminering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning.

Som visstidsanställd ska du alltså inte utsättas för negativ särbehandling. Detta är något som lärs ut i de utbildningar vi som förbund erbjuder och i samband med utbildningar och andra insatser kring arbetsmiljö som äger rum inom Prevent. Prevent är en ideell organisation där Journalistförbundet ingår och som ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

Inom Prevent informerar, utbildar och tar vi fram användbart stöd som är till hjälp i arbetsmiljöarbetet för skyddsombud, fackklubbar och arbetsgivare. Genom att öka medvetenheten och kunskapen om förebyggande hälsovård kan vi bidra till att förbättra medlemmars hälsa och välbefinnande. Förbundets lokala fackklubbar kan dessutom vara aktiva i denna fråga och till exempel väcka förhandling med arbetsgivaren om hälsoundersökningar på arbetsplatsen, med fokus på vikarier och andra visstidsanställda. Journalistförbundet arbetar även för att uppdragsgivare ska ta ett större ansvar för frilansars arbetsmiljö, även om de ännu inte är juridiskt tvungna till det.

Som det står i motionen finns det fackförbund som har erbjudanden om en hälsoundersökning via en hälso-, vård- eller sjukförsäkring eller att det finns avtal direkt med en aktör som erbjuder olika hälsofrämjande insatser. Akademikerförbundet SSR har till exempel valt att erbjuda medlemmar en försäkring som ger kostnadsfria behandlingstillfällen hos en legitimerad psykoterapeut eller en legitimerad psykolog. Detta om medlemmen löper risk för nedsatt arbetsförmåga eller sjukskrivning på grund av psykisk ohälsa. Journalistförbundet har också tidigare haft ett erbjudande om rabatterade hälsoundersökningar till frilansmedlemmar. Det erbjudandet upphörde eftersom det var få medlemmar som använde sig av erbjudandet.

Att förhandla fram ett nytt avtal med en aktör som innebär att alla medlemmar kan erbjudas en hälsoundersökning, kan bli mycket kostsamt för förbundet. Det finns en risk att både förbundet och medlemmarna tvingas betala för omfattande paket där endast vissa delar är relevanta för enskilda medlemmar, vilket leder till onödiga kostnader. Medlemmarnas behov av hälsoundersökningar varierar kraftigt beroende på deras arbetsförhållanden och personliga

hälsosituation. Olika vårdgivare erbjuder dessutom olika typer av hälsoundersökningar och har olika standarder. Det kan därför vara svårt att säkerställa en enhetlig kvalitet på de hälsoundersökningar som erbjuds. Det försvårar möjligheten att, som motionären föreslår, utvärdera samt säkerställa att de hälsoundersökningar medlemmar erbjuds har samma standard.

Förbundsstyrelsen ställer sig positiva till att förbundet fortsatt ska erbjuda information och stöd till medlemmar för att förebygga hälsoproblem i mediebranschen. Att Journalistförbundet informerar om de rättigheter som medlemmar har, oavsett anställningsform.

Att förbundet förhandlar fram avtal med företagshälsovårdsaktörer för att erbjuda förmånliga, rabatterade eller kostnadsfria hälsoundersökningar och hälsokontroller för alla medlemmar, oavsett anställningsform, är inget förbundsstyrelsen utesluter som ett förslag att utveckla för framtiden, trots utmaningarna som nämns ovan. Till exempel för frilansmedlemmar.

Förbundsstyrelsen ställer sig bakom intentionen i förslaget. Men eftersom det pågår arbete för att stärka arbetsmiljön i mediebranschen och förebygga hälsoproblem, samt det starka stöd som finns i lagstiftningen för att visstidsanställda också ska erbjudas hälsoundersökningar, föreslår förbundsstyrelsen att kongressen anser första att-satsen besvarad.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse första att-satsen besvarad.
att bifalla andra att-satsen.
att avslå tredje att-satsen.

Motion 12, 13, 14 om Presskort

Motion 12

Återinför fysiskt presskort

Barometern-OT:s journalistklubb

Under 2023 avskaffade SJF det fysiska presskortet, och införde ett digitalt. Beslutet var ett misstag, och kommer att skapa problem i det journalistiska arbetet. Ett fysiskt presskort är fortfarande nödvändigt – och behovet kommer sannolikt att öka. Här är några av problemen med det digitala presskortet:

- **Teknikberoende:** För att kunna ta fram kortet på sin telefon krävs att man har uppkoppling. Och för att kontrollera presskortet krävs Frejas app. I dagsläget är det få av de man behöver legitimera sig för som har tillgång till appen.
- **Utomlands:** Andra länder har inte kommit lika långt i digitaliseringen. Att visa ett digitalt presskort utomlands skapar litet förtroende. Utländska myndigheter vill också ofta få tillgång till pass och nationellt presskort för att kopiera dem. Att lämna över sin telefon med ett digitalt presskort går inte, där finns källskyddade uppgifter.
- **Oklarheter kring förfalskning:** I november 2024 stoppade Systembolaget användandet av digitala id-kort. Metoden ansågs inte tillräckligt säker. "Det har de senaste veckorna förekommit rapporter om ytterst välgjorda förfalskningar av digitala id-kort", skrev Systembolaget på sin hemsida.
- **Minskad tillit:** Hackerattacker och telefonbedrägerier slår mot tilliten i samhället. Allt fler litar inte på personer som ringer eller kontaktar dem via mejl eller chattar. Ett exempel är Uppdrag Granskning från 7 februari 2024. Där försöker reportern få kontakt med ett par som utsatts för telefonbedrägerier – men misslyckas gång på gång eftersom de inte litar på att han är den han utger sig för att vara. Till slut söker han upp dem i deras hem och visar sitt fysiska presskort. Att i den situationen visa upp ett digitalt presskort hade inte alls skapat samma förtroende.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet ska arbeta för att återinföra ett fysiskt presskort.

att Journalistförbundet ska undersöka möjligheterna att samarbeta med arbetsgivarorganisationerna för att dela på kostnaderna för ett fysiskt press-id.

Motion 13

Digitala presskort:

Anders Hellberg och Lotta Schüllerqvist, medlemmar i Stockholmsjournalisternas seniorer

Sedan mitten av oktober 2023 utfärdar Journalistförbundets inte längre några fysiska presskort. När de nuvarande fysiska presskortet slutar gälla senast 2028 ersätts dessa med digitala presskort.

Dessa digitala presskort ska fungera tillsammans med en app från företaget Freja, som utfärdar korten. De digitala presskortet, som ska finnas i mobiltelefonen, ska alltså kontrolleras genom att vaktpersonal, polis, militär eller annan kontrollpersonal själva har denna Frejas app installerad och scannar det digitala presskortet som hålls upp i journalistens telefon.

Det är uppenbart för var och en att detta inte kommer att fungera:

Ingen ansvarskännande journalist kan tänka sig att lämna ifrån sig sin telefon för kontroll av presskortet, och man kan inte förutsätta att kontrollpersonal över allt i samhället har en sådan app installerad.

Efter att ha erkänt detta förhållande – att man inte kan lämna ifrån sig sin telefon vid en kontroll – har Journalistförbundet därefter hävdad att problemet kan lösas genom att journalister har en speciell telefon med enbart det digitala presskortet.

Det digitala presskortet kommer än mindre sannolikt att fungera utomlands i krigs- och krisområden, där myndigheter, polis och militär kräver ett fysiskt nationellt presskort med foto att kopiera för att utfärda ackreditering. Och vid en kontroll på fältet – till exempel i en checkpoint där både el och internettäckning ofta saknas – är ett fysiskt nationellt presskort det enda som fungerar. Detta är en säkerhetsfråga för de reportrar som arbetar i högriskområden. Reportrar utan gränser (svenska RSF) uppmanar också i ett uttalande våren 2024 Journalistförbundet att ompröva sitt beslut om digitala presskort:

"De stora medierna kan erbjuda sina anställda egna identitetshandlingar, men mindre medier och frilansare är dock beroende av de presskort som SJF utfärdar. Det är viktigt att SJF skyddar och stödjer alla journalisters arbete utomlands. Reportrar utan gränser uppmanar därför Journalistförbundet att göra det möjligt, för de som så önskar, att kunna få sitt presskort i fysisk form."

Även företrädare för de stora medierna i Stockholms Dagspressdistrikt begärde våren 2024 att det fysiska presskortet ska vara kvar:

"Vi i Dagspressdistriktet, Stockholms nya journalistförening, kräver att presskortet är kvar och i varje fall mot avgift kan lämnas ut till de arbetande medlemmar som verkligen behöver det." Stockholmsjournalisternas seniorer beslutade vid sitt årsmöte våren 2024 att *"uppmana förbundet att ompröva beslutet att avskaffa de fysiska presskortet, att undersöka och redovisa alternativa leverantörer av fysiska presskort, att redovisa hur kostnaden för fysiska presskort påverkar förbundets ekonomi samt att utreda och redovisa hur en avgift för de fysiska presskortet kan lösa de ekonomiska skälen till att avskaffa de fysiska presskortet."* Vid årsmötet i maj 2024 med övriga seniordistrikt beslöts att också övriga distrikt ställer sig bakom dessa formuleringar.

Något svar från Journalistförbundets ordförande hade ännu i slutet av november 2024 inte kommit. Journalistförbundet hävdar i en debatt i tidningen Journalisten att *"det inte är ekonomiskt försvarbart"* att fortsätta att utfärda fysiska presskort – inte ens till de medlemmar som är beredda att betala en avgift för ett sådant kort.

Att utfärda presskort till dess medlemmar måste rimligen vara en av förbundets huvuduppgifter. I den bitvis intensiva debatt som följt efter förbundets beslut att enbart utfärda digitala presskort, har många medlemmar framhållit att det fysiska presskortet är det huvudsakliga skälet att vara med i Journalistförbundet.

Vi vädjar nu till förbundsstyrelsen att ta hänsyn till den starka opinionen inom förbundet och ompröva beslutet att upphöra att utfärda fysiska presskort.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet återinför fysiska inplastade presskort, för medlemmarna att välja om man vill komplettera ett digitalt presskort med ett fysiskt.

att Journalistförbundet alternativt utfärdar fysiska presskort till medlemmar som önskar detta, mot en extra avgift.

Motion 14

Återinför det fysiska presskortet

Frilans Riks styrelse, Mellansveriges Frilansjournalister, Frilans Riks medlemsmöte 4/12

Journalistförbundet införde under slutet av 2023 ett digitalt presskort. På några års sikt kommer det digitala presskortet helt ersätta dagens fysiska presskort. Beslutet att införa digitalt presskort är dåligt underbyggt. Att överlåta presskortet till en app är inte hållbart för det journalistiska arbetet.

Det finns exempel från flera myndigheter och institutioner (bland annat UD) på hur journalister blivit stoppade inte släppts in med digitala presskort.

Än värre är det för reportrar som arbetar utomlands. Journalistförbundet har hänvisat medlemmar att köpa presskort från IFJ, International Federation of Journalists. Det är inte en tillfredsställande lösning. Det är oklart om det alltid går att få IFJ:s kort för arbetsresor till konfliktzoner. Vi har också erfarenhet av att handläggningstiden kan vara oväntat lång för att få IFJ:s kort.

Ett internationellt presskort innebär också en merkostnad för medlemmarna. Den besparing som förbundet anser sig ha gjort genom att slopa det fysiska presskortet leder alltså till en fördyrning hos medlemmarna.

Digitalt presskort väcker oro kring hur man som utrikesjournalist ska använda sin mobiltelefon på ett säkert sätt så att inte uppgifter kommer i fel händer. Det har med källskydd och säkerhet att göra. I vissa länder är det direkt riskabelt att lämna ifrån sig sin telefon. Vid en längre kontroll av presskortet behöver telefonen vara i ett upplåst läge, utan skärmlås, vilket skapar ännu större risker.

Vi föreslår kongressen

att kongressen beslutar att Journalistförbundet återinför det fysiska presskortet

att kongressen uppdrar åt Förbundsstyrelsen i samverkan med Frilans Riks att undersöka hur frilansare som arbetar utomlands påverkas av att det fysiska presskortet tagits bort

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 12, 13, 14

Förbundsstyrelsen uppskattar det engagemang som finns i frågan om Journalistförbundets presskort. Presskortet är viktiga för förbundets medlemmar.

Beslutet att övergå från fysiska till digitala presskort togs 2023 av flera skäl. För det första skulle fortsatt utfärdande av fysiska presskort ha inneburit stora kostnadsökningar kopplade till hantering och distribution. För det andra erbjuder digitala presskort ökad tillgänglighet, då de kan utfärdas och aktiveras samma dag, oavsett var i Sverige medlemmen befinner sig. Medlemmar behöver inte resa till en presskortshandläggare. För det tredje innebär digitala kort en högre säkerhet, då de endast kan användas av medlemmar och enkelt spärras vid behov. De kan verifieras elektroniskt, vilket minskar risken för missbruk.

Att ompröva beslutet att avskaffa de fysiska presskortet, som föreslås i motionerna, skulle kräva omfattande ekonomiska investeringar och resurser som vi bedömer inte är försvarbara. Vi ska förklara varför.

I juni 2023 blev Journalistförbundet kontaktade av leverantören av förbundets fysiska presskort, Idemia, om att de med kort varsel skulle höja kostnaden för att tillverka sina SIS-märkta presskort. Endast kostnaden för att tillverka ett presskort skulle i augusti 2023 höjas från 150 kronor till 500 kronor per presskort. En höjning med drygt 230 procent.

Idemia meddelade samtidigt att de under tidig höst 2023 skulle byta från ett manuellt till ett digitalt system för all presskortshantering. Fram till hösten 2023 skulle Idemia fortsatt använda pappersformulär för ansökningar av presskort. Sedan skulle Idemia övergå till att endast använda en särskild signaturplatta tillsammans med en portal på en dator. Personen som ansöker skulle alltså fortsatt behöva resa till en av förbundets presskortshandläggare, precis som personer behövt göra när Idemia endast använde en blankett i papper. Men i stället för att fylla i och signera en pappersblankett skulle detta göras i en portal och på en signaturplatta.

I den uträkning som låg till grund för beslutet att sluta använda Idemia för att utfärda nya fysiska presskort, fanns en investeringskostnad på 1 miljon kronor med anledning av teknikövergången. Den största kostnaden hade varit inköp av Idemias signaturplattor och datorer till samtliga presskortshandläggare. Samt utbildning. Utöver detta skulle Idemias kraftiga prishöjning av tillverkningen per kort läggas till.

För förbundsstyrelsen var det viktigt att hantera den plötsligt uppkomna situationen. Dels en prishöjning på över 200 procent per tillverkat presskort, dels investeringskostnaden. För även

om förbundet kan göra avskrivningar under flera år för teknik, hade detta kunnat haft en stor påverkan på förbundets ekonomi och verksamhet. Som jämförelsesiffra kan till exempel förbundets årliga verksamhetsbidrag till samtliga klubbar, sektioner och föreningar användas på 650 000 kronor.

Förutom Idemia finns en annan godkänd leverantör av SIS-märkta presskort i Sverige. Thales. De används av till exempel SVT och är ett franskt teknik- och säkerhetsföretag som även är involverat i produktion av olika vapensystem, inklusive missiler och ammunition. Det hade varit principiellt olämpligt att använda Thales som leverantör av förbundets presskort.

Freja eID blev ett alternativ som förbundsstyrelsen i juni 2023 valde att titta närmare på. De kunde erbjuda medlemskort och företagskort med koppling till en giltig id-handling. De erbjöd även en statligt godkänd, mobil e-legitimation som används för identifiering. Med Freja eID skulle Journalistförbundet även kunna erbjuda presskort till medlemmar med samordningsnummer och medlemmar bosatta i andra länder.

Det gjordes också en uppskattning vad en avgiftsfinansierad modell skulle innebära för att kunna utfärda fysiska presskort till samtliga medlemmar i förbundet. Denna modell skulle täcka investeringen i ny teknisk utrustning och utbildning, samt löpande kostnader för presskortshandläggare i hela Sverige. Avgiften för ett fysiskt SIS-märkt presskort skulle som minst bli 1 500 kronor per kort vid 500 utfärdade kort per år, och 2 200 kronor per kort vid 250 utfärdade kort per år. Avgiften skulle alltså bli mycket hög och kan jämföras med kostnaden på 400 kronor för ett nationellt ID-kort eller Skatteverkets ID-kort. Förbundsstyrelsen anser därför inte att en avgift för fysiska presskort tillika SIS-kort är en hållbar lösning.

Journalistförbundet är inte ensamma om att i mediebranschen ha tagit ett beslut om att sluta utfärda fysiska presskort på grund av den kraftiga prishöjningen. Tidningsutgivarna och arbetsgivarorganisationen Medieföretagen har under det senaste året slutat utfärda presskort. Detta med anledning av den kraftiga prishöjning som skett. Intresset för att ansöka om presskort hos Tidningsutgivarna och Medieföretagen har dessutom varit mycket lågt. Att hitta någon annan arbetsgivarorganisation att samarbeta med, som föreslås i en av motionerna, ser förbundsstyrelsen som svårt.

Intresset för att hämta ut ett digitalt presskort från Journalistförbundet har varit stort. Det första året har fler än 2 200 digitala presskort utfärdats. Störst har intresset varit bland förbundets yrkesverksamma medlemmar och studerandemedlemmar. Men även drygt 250 seniormedlemmar har valt att ladda ner presskortet.

I december 2024 hade 3 687 medlemmar ett aktivt presskort, digitalt eller fysiskt. Det kan jämföras med 2 772 medlemmar som i juni 2023 hade ett presskort. Det är alltså betydligt fler medlemmar som i dag har ett presskort utfärdat av Journalistförbundet, jämfört med 2023.

Fram till oktober 2028 kommer fysiska presskort som utfärdats av Journalistförbundet att kunna användas, och vi är väl medvetna om att detta press- och ID-kort är uppskattat. Men vi hoppas att fler medlemmar med fysiska presskort även väljer att hämta ut ett digitalt presskort redan innan det fysiska presskorts giltighetstid går ut. Det kostar inget extra att ha ett digitalt presskort utöver det fysiska presskortet.

Journalistförbundet är inte ensamma om att övergå till en digital yrkeslegitimation. Under 2024 införde även Svenska Fotografers Förbund det digitala presskortet via Freja. Advokatsamfundet avslutade under året också sitt samarbete med Idemia och i stället för SIS-märkta ID-kort använder de nu yrkeslegitimationer via Freja. Advokatlegitimationen är som presskortet en yrkeslegitimation, men används för att visa att en person är advokat och ledamot av Sveriges advokatsamfund.

En stor fråga som lyfts i motionerna är hur de digitala presskortet är tänkta att användas utomlands. Det är de inte. Precis som de fysiska SIS-märkta presskortet är det digitala presskortet en svensk presslegitimation. De går att använda utomlands, men ska en medlem arbeta utanför Sveriges gränser rekommenderas fortfarande att medlemmen ansöker om ett internationellt presskort. Svenska SIS-märkta id-kort är inte heller godkända resehandlingar.

Det internationella presskortet utfärdar vi på Journalistförbundet på uppdrag av internationella journalistfederationen IFJ. Det fysiska kortet utfärdas i fler än 130 länder och är ett erkänt internationellt presskort. På kortet finns en bild på medlemmen, samt namn och andra personuppgifter. Efter att ha följt ansökningsförfarandet på Journalistförbundets hemsida skickas kortet ut inom några dagar. Det kan ibland till och med gå fortare än så. Som innehavare av det internationella presskortet har du även möjlighet att få hjälp av journalistförbundet i det land du besöker i tjänsten. Vi har under åren nåtts av flera exempel där det internationella presskortet har varit avgörande för medlemmar på uppdrag utomlands.

Det internationella presskortet kan vi utfärda till yrkesverksamma medlemmar. Vi känner väl till att även seniormedlemmar skulle vilja ha möjligheten att ansöka om ett internationellt presskort, men det är tyvärr inte möjligt. Om en seniormedlem därför fortsatt är yrkesverksam och behöver det internationella presskortet för yrkesutövning, kan förbundet hjälpa till att omvandla medlemskapet till yrkesverksam. I Journalistförbundet har vi ingen övre åldersgräns för medlemskap om yrkesverksam.

I en av motionerna föreslår motionärerna att förbundsstyrelsen i samverkan med Frilans Riks ska undersöka hur frilansare som arbetar utomlands påverkas av att det fysiska presskortet tagits bort. Enligt den kontakt Journalistförbundets kansli haft med medlemmar i såväl Frilans Riks som i förbundets två andra frilansklubbar, finns det en tydlig konsekvens av skiftet till ett digitalt presskort. Att medlemmar behövt ansöka och betala för ett internationellt presskort, om de inte redan haft ett sådant. Det är ett uppskattat presskort av medlemmar som använt det under flera år. Det finns även medlemmar som använt förbundets svenska digitala presskort utomlands. Till exempel kunde en medlem använda det digitala presskortet vid EU-parlamentet i Bryssel. I stället för att undersöka hur införandet av det digitala presskortet påverkat möjligheterna att arbeta utomlands, ser förbundsstyrelsen ett större behov att fortsatt informera om hur de digitala och internationella presskortet fungerar och kan användas.

Säkerheten kring de digitala presskortet lyfts i en av motionerna, vilket är välkommet. Precis som det står i motionen har flera fall uppmärksammats där personer använt sig av förfälskade legitimationer från bank-ID och Freja eID. I dessa fall har endast en visuell kontroll genomförts. Detta har Freja, som är förbundets leverantör av presskort, hanterat på flera sätt. Freja har förstärkt säkerheten. Våra digitala presskort har under hösten fått en ny layout som försvårar förfälskning. Freja har även förenklats möjligheten att verifiera ett digitalt id-kort eller presskort, dels via Frejas hemsida, dels via Frejas app.

På Journalistförbundets hemsida finns instruktioner för hur ett digitalt presskort kan verifieras på ett säkert sätt. Till exempel verifierade personal i presscentret under Almedalsveckan i Visby 2024 förbundets digitala presskort via Frejas hemsida. Detta för att säkerställa att presskortet var äkta och giltigt.

Med förbundets fysiska presskort har möjligheten att upptäcka ett spärrat eller förfalskat SIS-kort varit ytterst begränsade. På baksidan av kortet finns ett telefonnummer till korttillverkaren, men utöver det har vi fått förlita oss på att kontrollera kortet visuellt. Ett spärrat fysiskt presskort är därför fortsatt möjligt att använda, eftersom den visuella kontrollen sker av bland annat giltighetstiden tryckt på kortet.

Journalistförbundets kansli har tagit emot frågor från medlemmar om det digitala presskortet, efter att det inte godkänts som legitimation vid skyddsobjekt. Till exempel i SVT:s huvudentré i Stockholm eller i entrén till Utrikesdepartementet, UD, i Stockholm. Efter kontakt med SVT och UD har det framgått att SVT och UD inte ifrågasatt medlemmens digitala presskort. Däremot har SVT och UD tagit beslut där de kräver ett fysiskt ID-kort eller pass för att tillåta tillträde till skyddsobjektet. UD använder dock förbundets presskort som identifiering vid presskonferenser. SVT har efter ett möte med representanter för Journalistförbundet och Journalistklubben på SVT meddelat att de kan komma att se över beslutet och tillåta digitala ID-kort vid identifiering. Denna dialog kommer att fortsätta.

Journalistförbundets kansli har även tagit emot frågor från medlemmar som är besvikna att förbundet inte längre erbjuder ett fysiskt ID-kort, för såväl användning privat som i yrkeslivet. Skiftet från ett fysiskt SIS-märkt presskort till ett digitalt presskort har inneburit att medlemmar själva behövt bekosta ett nationellt ID-kort eller ett ID-kort från Skatteverket. Förbundets kansli har i dessa samtal hänvisat till att förbundets SIS-märkta presskort aldrig har varit tänkta att användas för privata ändamål. Det är en yrkeslegitimation och i förbundets yrkesregel fyra står det: "Använd inte din ställning som journalist, eller presskortet, till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner."

Att förbundets presskort används på ett ansvarsfullt sätt är en viktig förutsättning för att upprätthålla förtroendet för journalister och journalistiken. Förbundets medlemmar har alltså även innan skiftet till digitala presskort behövt ha en giltig legitimation för privat bruk, vid sidan av presskortet. Efter information har de besvikna medlemmar förstått förbundets argumentation.

Förbundsstyrelsen står fast vid att det digitala presskortet är den bästa lösningen för att i dag möta medlemmarnas behov av ett modernt, kostnadseffektivt och hållbart presskort i Sverige. Övergången till digitala presskort har redan inneburit flera positiva effekter och är i linje med organisationens långsiktiga mål. Därför anser förbundsstyrelsen att beslutet inte ska omprövas eller att ett fysiskt svenskt presskort ska återinföras.

Samtidigt är vi öppna för fortsatt dialog om hur det digitala presskortet kan utvecklas och förbättras ytterligare. Flera andra frågor som rör förbundets presskort finns det utförliga svar på under Presskort på Journalistförbundets hemsida.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att avslå motionerna till förmån för att Journalistförbundet prioriterar information om och hur förbundets presskort kan användas, samt att det fortsatt sker en dialog med medlemmar om hur det digitala presskortet kan förbättras.

Motion 15

Utred åtgärder för att möta konkurrenssituationen

Journalistklubben vid SVT

Vi har en ojämlig situation på public service-bolagen där två fackförbund konkurrerar på samma avtalsområde, Unionen och SJF. Avgiften för medlemskap i Journalistförbundet är nästan dubbelt så hög som motsvarande i Unionen. Samtidigt väljer många nya journalister att inte gå med i förbundet. Det tror vi kommer bli ett problem för hela förbundet, där en stor andel utgörs av medlemmar i public service-klubbarna – över 2000 medlemmar.

Att vi är ett yrkesförbund har självklart ett värde, men det är svårt att motivera den stora skillnaden när den egna ekonomin blir allt viktigare för våra medlemmar. Det ligger i tiden att det här blir ett problem. Argumentet att ideologiskt vara med i ett visst fackförbund slår inte lika högt längre. När yrkessamma journalister lämnar förbundet, är det nästan alltid ekonomi som är skälet. Detta vet vi efter samtal med samtliga utträdde medlemmar.

Det är viktigt att journalister väljer Journalistförbundet också om de i framtiden går över till andra arbetsplatser.

Vi föreslår kongressen

att förbundsstyrelsen utreder konsekvenserna av nuvarande konkurrenssituation och tar fram förslag på hur denna problematik kan hanteras.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 15

Förbundsstyrelsens målsättning är att Journalistförbundet ska vara det självklara valet för journalister och andra redaktionella medarbetare. Det är därför viktiga frågor som lyfts i motionen, som föreslår att konsekvenserna av nuvarande konkurrenssituation på public service-bolagen utreds och att förslag tas fram på hur denna problematik kan hanteras.

Den situation som råder inom public service vad gäller organisering är inte enkel utifrån att det inte finns någon tydlig gränsdragning mellan våra förbund på Sveriges Radio, UR och SVT. Det har sina historiska förklaringar där dåvarande SIF, nuvarande Unionen, hade kollektivavtal från början och organiserade alla tjänstemän på arbetsplatsen, även journalister.

Det innebär att medarbetare på företag inom public service som väljer att vara medlemmar i Unionen omfattas av Unionens avtal, även om de har journalistiska arbetsuppgifter. På andra avtalsområden omfattas journalister av Journalistavtalet, oavsett vilken facklig tillhörighet de har. Den redaktionella medarbetare som väljer att vara medlem i Unionen på till exempel ett

tidningsföretag har Unionenklubben i normalfallet inte förhandlingsrätt för, varför det är mer självklart att vara medlem i Journalistförbundet för journalister utanför public service.

Journalistförbundet är ett yrkesförbund för journalister och redaktionella medarbetare. Vi ser att det är till gagn för medlemmarnas bästa att vi är ett fackförbund för journalister som både hjälper våra medlemmar i traditionellt fackliga frågor och i yrkesfrågor som är viktiga för våra medlemmar i deras roll som journalister. Att Journalistförbundet har aktiva journalistklubbar är en styrka för förbundet. Det viktiga arbete som våra journalistklubbar gör på arbetsplatserna har stor betydelse vid val av förbund.

Vi uppfattar att den konkurrens som föreligger mellan förbunden om medlemmarna inom public service och vilka konsekvenserna är av den situationen är tydliga. Bedömningen är därför att en utredning inte är nödvändig men däremot är det en situation som vi som fackförbund för journalister behöver möta upp på flera olika sätt.

Journalistförbundet gör många bra saker men vi behöver bli ännu bättre på att tala om varför man ska vara medlem hos oss, vad vi kan erbjuda och vad förbundet gör för att förbättra villkoren för journalister och redaktionella medarbetare. För det är Journalistförbundet som gör mediebranschen bättre. Det behöver vi som förbund vara tydliga med. Därför ska Journalistförbundet prioritera att bibehålla medlemmar och utveckla medlemskapet så att det uppfattas som relevant för alla med redaktionella arbeten samt att tydliggöra medlemskapets värde. Bland annat ska Journalistförbundet ha ett kollektivavtal som både är konkurrenskraftigt och attraktivt för våra medlemmar inom public service.

Förbundsstyrelsen vill särskilt prioritera dessa frågor under kommande kongressperiod och föreslår att motionen avslås till förmån för det fortsatta arbetet med att Journalistförbundet ska vara det självklara förbundet för journalister inom public service.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen till förmån för det fortsatta arbetet med att Journalistförbundet ska vara det självklara förbundet för journalister inom public service.

Motion 16

Sänkt medlemsavgift

Styrelsen för Bonnier News Local-klubben

Medlemsavgiften är en avskräckande faktor för nya medlemmar och försvårar medlemsrekrytering. Många medlemmar anser också att avgiften är hög och inte sällan är den orsak till att man går ur SJF.

Nyrekryteringen av medlemmar är avgörande för förbundets framtid. Förbundet har även konkurrens om medlemmar från Unionen och Ledarna och behöver förhålla oss till deras avgifter.

Det är kongressen som beslutar om medlemsavgift. Det finns ett tidigare kongressbeslut att medlemsavgiften ska ses över när en försäljning av Journalisternas hus är genomförd. Fastigheten har ännu inte sålts och det är okänt för motionären när en försäljning kan bli av.

Vad ingår i medlemsavgiften? Kan avgiften beräknas på ett annat sätt? För oss på landsortspress utgör avgiften en förhållandevis stor andel av våra låga löner.

Inkomstförsäkringen är obligatorisk för den som anmält medlemskap i a-kassan och ingår då i hela avgiften som medlemmarna betalar. Avgiften höjdes nyligen till 65kr/mån för den med lön över 33 000 kronor. Det går att teckna andra inkomstförsäkringar som är mycket billigare.

Varför är den obligatorisk? Går det att ha inkomstförsäkring med andra fackförbund för att sänka avgiften?

Vi föreslår en allmänt sänkt medlemsavgift. Och även en sänkt medlemsavgift för nya medlemmar, till exempel halva avgiften första året eller liknande.

Vi föreslår kongressen
att förbundet ser över medlemsavgiftens storlek, med målet att den ska sänkas

att förbundet i den översynen även överväger rabatterad avgift för nya medlemmar

att förbundet redogör för vad medlemsavgiften används till

att förbundet utreder alternativa inkomstförsäkringar som kan sänka avgiften och dessutom överväger om obligatoriet ska avskaffas

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 16

Motionären lyfter liksom flera andra motionärer svårigheter att rekrytera nya medlemmar på grund av att medlemsavgiften till förbundet är hög. Motionären menar också att andra förbund anses mer lockande då medlemsavgiften är avsevärt lägre. Därefter ställer motionären frågan vad som ingår i medlemsavgiften och vill att förbundet redogör vad medlemsavgiften

används till. Motionären har också frågor kring inkomstförsäkringen och vill att förbundsstyrelsen ska överväga såväl obligatoriet som möjligheten att se över alternativa inkomstförsäkringar för att få ned kostnaden för denna.

Redan tidigare kongresser och flera motionärer till kongress 2025 har lyft att Journalistförbundets medlemsavgift är hög i relation till andra fackförbund. Förbundsstyrelsen instämmer i motionärernas uppfattning att en allt för hög medlemsavgift kan uppfattas som avskräckande för ett medlemskap.

Förbundsstyrelsen har diskuterat medlemsavgiften och målsättningen under kongressperioden har varit att sälja fastigheten på Vasagatan 50 för att sedan göra den översyn om avgiftssänkning som kongressen 2021 fattade beslut om. Tyvärr har omvärldsfaktorer inneburit att en försäljning inte kunnat genomföras förrän alldeles nyligen. Förbundsstyrelsen föreslår i det ekonomiska förslaget att nästa förbundsstyrelse ges mandat att göra en översyn av medlemsavgiften och därmed även bestämma densamma.

Samtidigt vill förbundsstyrelsen lyfta ett antal faktorer som är avgörande för just Journalistförbundet. Grunden för medlemskap i Journalistförbundet är tanken om solidariskt arbete för bättre villkor. För att kvalificera in som medlem i förbundet ställs krav att den sökande helt eller delvis arbetar med journalistiska eller andra redaktionella arbetsuppgifter. Mediebranschen är sedan flera år tillbaka i förändring och allt fler med dessa arbetsuppgifter sägs upp, får förändrade villkor och byter i många fall bransch. Det innebär att allt fler behöver stöd av sitt fackförbund. Under 2023 och 2024 har det varit kraftiga nedskärningar och besparingar i mediebranschen vilket inneburit att antalet journalisttjänster och frilansuppdrag minskat snabbt på kort tid.

Mediepolitiken och förutsättningarna för yttrande- och tryckfrihet förändras i en sällan skådad takt och även upphovsrättsliga regler genomgår förändringsprocesser i och med utveckling av AI och ny lagstiftning. Så samtidigt som förbundet minskar i medlemsantal behöver fler förbundets stöd och tjänster, och förbundet behöver arbeta mer för de specifika förutsättningarna för journalistisk verksamhet. Den solidariska tanken faller ut men sätts också på prov.

I jämförelse mellan olika fackförbunds avgifter gäller det också att veta och förstå vad som inkluderas i medlemskapet. Det är lätt att dra den förhastade slutsatsen att en låg avgift erbjuder samma typ av medlemskap som en något högre avgift. Förbundsstyrelsen vill därför särskilt nämna ett antal fördelar med just Journalistförbundet.

På tio medlemmar har Journalistförbundet en förtroendevald aktiv medlem, vilket betyder att engagemanget är högt och facket är nära medlemmen. Det är ett högt antal förtroendevalda jämfört med andra fackförbund. Förbundet bevakar upphovsrättsliga frågor och stödjer medlemmar i rättsliga processer rörande upphovsrätt. Journalistförbundet erbjuder direkt stöd

av en personlig ombudsman när medlemmar behöver stöd, som förmån får alla medlemmar tidningen Journalisten som är en helt fristående tidning och bevakar såväl förbundet som branschen. Medlemskortet är också ett presskort. Allt detta och mycket mer erbjuds via medlemsavgiften och gör att Journalistförbundet kan vara en stark röst för medlemmar baserat på solidariskt medlemskap.

Motionären önskar att förbundsstyrelsen ser över om det är möjligt att överväga rabatterad medlemsavgift för nya medlemmar. Förbundsstyrelsen har under hösten intensifierat arbetet med rekrytering och avsatt en tjänst på kansliet som enbart arbetar med långsiktigt strategiskt rekryteringsarbete. Likaså prioriteras rekryteringsarbete i strategin "Så gör vi mediebranschen bättre". Det kan vara en bra idé med initialt lägre avgift men den bör i så fall kompletteras med kvalificeringskrav för att få stöd från förbundet.

Inkomstförsäkringen fungerar också solidariskt då avgiften finansierar de utbetalda ersättningarna. Sämre tider med fler arbetslösa innebär högre avgifter. Varje fackförbund har sina egna avtal med försäkringsbolagen och avgiftsnivån fungerar som ett kommunicerande kärl med arbetsmarknaden för de försäkrade medlemmarna. För att det inte ska bli allt för ryckigt i avgiftsnivån kan försäkringen bygga upp en så kallad buffert under perioder då uttaget av försäkringsersättning är lågt. Bufferten får enligt regleringar inte bli hur stor som helst. Därför sänks avgiften då bufferten är för stor. Detta skedde 2023 men därefter steg arbetslösheten kraftigt och avgiften höjdes igen i december 2024. Av samma anledning är inkomstförsäkringen obligatorisk. Om inte alla kan vara med och stötta solidariskt kan inte försäkringen finansieras och förbundet kan inte erbjuda en inkomstförsäkring. Det skulle riskera stor skada för många medlemmar.

Med anledning av en mer turbulent arbetsmarknad och allt fler som fastnar i visstidsanställningar har förbundsstyrelsen under kongressperioden stärkt inkomstförsäkringen ur ett solidariskt perspektiv. Den så kallade återkvalificeringstiden är sedan mars 2023 endast sex månader. Det innebär att inkomstförsäkringen bättre stöttar medlemmar som arbetar som vikarier eller har andra visstidsanställningar och därmed perioder utan inkomst. Vissa kan behöva utnyttja försäkringen till fullo men efter ett halvår med nytt uppdrag är medlemmen återkvalificerad för nytt uttag av försäkringen om det behövs. Inkomstförsäkringen är solidariskt utformad för att vara ett stöd då den behövs som bäst.

Motionären önskar en redovisning av vad medlemsavgiften används till. Förbundet sammanställer varje år en årsredovisning och verksamhetsberättelse där det framgår vad medlemsavgifterna ger för intäkter och hur de används.

Förbundsstyrelsen hänvisar i övrigt till det ekonomiska förslag som liksom tidigare år presenteras för kongressen.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att avslå första att-satsen till förmån för förbundsstyrelsens förslag i det ekonomiska förslaget:
att kongressen ger förbundsstyrelsen mandat att fastställa medlemsavgiften under kongressperioden.

att bifalla andra att-satsen

att anse tredje att-satsen besvarad

att avslå fjärde att-satsen

Motion 17

Mer rättvisa medlemsavgifter

Dagspressdistriktet, Aftonbladetklubben, BNL Mälardalen

För att göra Journalistförbundet mer attraktivt och rättvist är det viktigt att de som tjänar mer betalar mer. I dagens system betalar alla som tjänar över 36 000 samma avgift. De med lägst löner betalar dessutom en större procentuell andel av lönen i avgift.

Enligt förbundets egen statistik (Journalisten, "Hela listan: Så mycket tjänar journalister – redaktion för redaktion", 2024-02-28) har den stora majoriteten av våra arbetsplatser genomsnittslöner som överstiger 36 000 kronor innan skatt. Därmed betalar de flesta redan den högsta medlemsavgiften.

En förlängd och brantare avgiftstrappa skulle bättre reflektera löneläget för många journalister och göra den mer rättvis. Till exempel skulle trappan kunna utformas så att avgifterna ökar vid 35 000 kronor, 40 000 kronor, 45 000 kronor, 50 000 kronor och 60 000 kronor. På så sätt skulle man också kunna sänka avgiften för de som tjänar mindre, utan att förbundets intäkter minskar.

Genom att anpassa avgiftsstrukturen efter medlemmarnas verkliga löner och göra det billigare för de med lägre och medelhöga inkomster, kan vi behålla nuvarande medlemmar och locka till oss nya.

Denna förändring skulle inte bara stärka förbundets ekonomi genom fler medlemmar, utan även dess principer om jämlikhet och gemenskap. Detta är avgörande för att behålla vår styrka och relevans som organisation.

Vi föreslår kongressen

att ge Journalistförbundets styrelse i uppdrag att utreda hur en förändrad medlemsavgift skulle kunna resultera i fler medlemmar.

att införa en mer progressiv fördelning av medlemsavgifterna så att de som tjänar mindre också betalar en mindre andel av sin lön i avgift.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 17

Motionärerna önskar en förlängd och brantare avgiftstrappa för att uppnå ett mer rättvist fördelat uttag av medlemsavgifter. Som bakgrund anger motionärerna statistik från Journalisten och hävdar att det är förbundets egen statistik. Förbundsstyrelsen vill dock poängtera att Journalisten är en helt fristående tidning som själva har tagit fram det statistiska underlaget, som alltså inte är förbundets officiella statistik. Motionärerna föreslår att avgifterna ska ökas vid en inkomst om 35 000 kronor och därefter varje gång lönen överstiger närmsta 5 000 kronors steg. Detta för att också solidariskt kunna sänka avgiften för de som har lägst inkomst, och i en trappa nedåt från 35 000 kronor. Motionärerna menar att sänkta avgifter skulle göra Journalistförbundet mer attraktivt som fackförbund och vill att kongressen ger förbundsstyrelsen i uppdrag att utreda hur en förändrad medlemsavgift kan resultera i fler medlemmar.

Förbundsstyrelsen uppskattar motionärernas tankar om jämlikt och solidariskt medlemskap. Vid kongressen 2021 beslutades om den avgiftsmodell som ligger till grund för dagens medlemsavgifter. Förslaget togs fram eftersom förbundet behövde bättre kostnadstäckning genom högre medlemsavgifter samt effektivare administrativ hantering med färre avgiftssteg. En medlemsavgift som följer en trappa kräver mycket administration och uppföljning av förändrade inkomster. Liksom motionärerna önskar var det även då en solidarisk tanke som låg med i beräkningarna av nya medlemsavgifter – medlemmar med lägre inkomster betalar en lägre avgift. En avgiftstrappa där de med högre lön ska betala mer för att kompensera för att de med lägre lön ska betala mindre innebär att färre ska betala ganska höga avgifter för att förbundet inte ska förlora intäkter. Det medför stor risk för att medlemmar med högre löner lämnar förbundet.

En avgiftstrappa med flera steg kan uppfattas som mer solidarisk men skapar också mycket administration. Varje eventuellt trappsteg i löneökning ska följas upp av förbundet och alla medlemmar ska också vara aktiva i att anmäla sin inkomstförändring för att det ska vara rättvist. En avgiftstrappa som börjar vid en inkomst på 35 000 kommer inte att ge förbundet den inkomst förbundet behöver men riskerar att förbundet tappar medlemmar.

För att förbundet ska ha en långvarigt stabil ekonomi krävs att medlemsavgifter står för den större delen av förbundets intäkter. Det är också viktigt att administration av avgifterna sker så kostnadseffektivt som möjligt. Allt för många avgiftssteg skapar för mycket administration och kan kosta mer än att det skapar den känsla av ett attraktivt medlemskap som motionärerna eftersträvar.

Förbundsstyrelsen är liksom motionärerna angelägna om att förbundet uppfattas som attraktivt och så pass aktivt, påläst och stöttande som ett fackförbund ska vara. Eftersom förbundet organiserar en krympande skara medlemmar verksamma på en turbulent och osäker

arbetsmarknad krävs att förbundet har rätt förutsättningar att fortsatt arbeta aktivt som det mest kompetenta förbundet för journalister och andra med redaktionella arbetsuppgifter.

Förbundsstyrelsen anser att detta sker genom lokala och aktiva kunniga lokalfackliga på plats, ett påläst och stöttande kansli, en medlemstidning av rang och ett förbund som är en stark förhandlingspart i avtalsrörelser och en stark röst för sina medlemmar i det svenska medielandskapet.

Var tredje år genomför förbundet en medlemsundersökning. Den senaste medlemsundersökningen genomfördes hösten 2023 och visade att förbundet har en medlemsstruktur som skiljer sig från yrkeskåren. Journalister mellan 50–64 år är överrepresenterade medan journalister mellan 16–29 år är underrepresenterade. Medlemsundersökningen visar att tre av fyra medlemmar skulle rekommendera andra att bli medlemmar. Bland de yngre efterlyses mer engagemang kring frågor som är aktuella för de som är relativt nya på arbetsmarknaden. Förbundsstyrelsen menar att medlemsundersökningen är ett bra underlag för en analys om vad förbundet behöver göra för att behålla och attrahera nya medlemmar och att det känns meningsfullt att betala en avgift till ett förbund som ägnar sig åt rätt frågor.

Förbundsstyrelsen har också förståelse för att medlemsavgiften kan vara svår att försvara i relation till andra fackförbunds avgifter. Det är då viktigt att framhålla att Journalistförbundet är ett exklusivt yrkes- och fackförbund, har en medlemstidning som medlemsförmån, har en stor lokal representation i medielandskapet, med mera.

Förbundsstyrelsen håller med motionären att medlemsavgiften är viktig för att rekrytera nya medlemmar. I det ekonomiska förslaget till kongressen föreslår förbundsstyrelsen att kongressen ger förbundsstyrelsen i uppdrag att fastställa medlemsavgiften under kommande mandatperiod. Detta för att skapa möjlighet för förbundsstyrelsen att eventuellt sänka medlemsavgiften under kongressperioden. Förbundsstyrelsen kan då fastställa en avgift efter de förutsättningar som råder avseende förbundets ekonomi och behov att rekrytera nya medlemmar.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå första att-satsen till förmån för det förslag angående medlemsavgiften som förbundsstyrelsen lägger i det ekonomiska förslaget.

att avslå andra att-satsen

Motion 18

Inför vikariekategori med sänkt avgift för medlemmar

Vikarieföreningen inom SJF

För att fler ska ha råd och vilja ta steget att gå med i SJF ser vi ett behov av ett vikariemedlemskap. I dag har SJF flera kategorier att välja som medlem, men där ingår inte kategorin "vikarie/visstidsanställd".

I dag arbetar många journalister under osäkra anställningsförhållanden – man har visstidsanställningar, eller endagskontrakt och vet inte om man kommer att ha en inkomst nästa månad, eller ens nästa vecka. Hur många det är som är vikarier eller visstidsanställda vet inte SJF, varför deras frågor blir svårdrivna av förbundet. Medlemskategorin "vikarie/visstidsanställd" skulle dels låta SJF föra statistik över hur många som är visstidsanställda jämfört med de tillsvidareanställda. Dessutom skulle medlemskategorin locka fler vikarier till facket då det finns en särskild plats för dem i förbundet och förslagsvis också ett rabatterat medlemskap. Det är dyrt att vara med i SJF och månadsavgiften känns särskilt hög för dem som inte har en regelbunden inkomst.

Detta bör ses som ett sätt att både behålla och även rekrytera nya medlemmar, något som förbundet på sikt bör vinna på.

Vi föreslår kongressen

att SJF inför medlemskategorin "vikarie/visstidsanställd".

att medlemmar i den kategorin betalar den medlemsavgift som är den lägsta i inkomsttabellen för anställda (nu 200 kr i månaden för dem som tjänar 0–18 000 kr i månaden).

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 18

Flera motioner berör förbundets medlemsavgift och de svårigheter det medför att både nyrekrytera och behålla medlemmar med en avgift som sticker av mot andra fackförbunds medlemsavgifter. Motionärerna önskar införa en ny medlemskategori med en lägre medlemsavgift för visstidsanställda. Förbundsstyrelsen ser problematiken för vikariesituationen och har noga övervägt olika förslag om diversifierad medlemsavgift men bedömer att detta inte är den bästa lösningen i nuläget.

En ny medlemskategori för visstidsanställda kan i en första läsning uppfattas som inkluderande och rättvis, eftersom den tar hänsyn till vikariemedlemmars unika förhållanden. Liksom den motion som föreslår flera olika avgiftstrappor i medlemsavgiften innebär förslaget ökad administration. För att säkerställa rättvisa avgifter medlemmar emellan krävs att förbundet löpande följer upp varje medlemskategori och ser till att alla medlemmar rapporterar sina

anställningsförhållanden korrekt och i tid. Det kommer att innebära nya rutiner och system för att hantera den ökade mängden information och säkerställa att alla medlemmar behandlas lika.

Förbundets nuvarande modell, där medlemsavgiften är kopplad till inkomsten, är utformad för att vara rättvis för alla medlemmar, oavsett anställningsform. Den innebär att de som tjänar mindre – vilket ofta inkluderar visstidsanställda – redan betalar en lägre avgift. Redan i dag kan en visstidsanställd via förbundets hemsida justera sin inkomstnivå och på så sätt få en förändrad medlemsavgift.

Förbundsstyrelsen vill också undvika att skapa en situation där olika anställnings- och anlitandeformer till exempel frilansare och deltidsanställda får olika villkor för att få stöd av förbundet. Förbundet bör till exempel ge medlemmar likvärdigt stöd vid domstolsprocesser och andra konflikter. Eftersom det ofta medför höga kostnader kan det upplevas som orättvist om endast vissa medlemmar bidrar till de kostnaderna.

Att införa en lägre avgift för vissa grupper skulle dessutom påverka förbundets ekonomiska stabilitet och förmåga att erbjuda samma höga standard för rådgivning, förhandling och stöd till alla medlemmar. Medlemsavgiften finansierar de resurser och tjänster som alla medlemmar använder, oavsett anställningsform.

Förbundsstyrelsen har länge arbetat med problematik kring visstidsanställningar och ger den i strategin "Så gör vi mediebranschen bättre" status som en prioriterad fråga. Det är en facklig fråga som ska drivas med gemensamma krafter och resurser. Därför uppskattar förbundsstyrelsen det nya nätverket för vikarier. Det engagemang som det för med sig ska omsättas i verksamhet som bidrar till bättre villkor och att förbundet aktivt undviker att det skapas A eller B-lag vare sig som anställd eller medlem i förbundet.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen

Motion 19

Modernt tekniskt medlemsregisterstöd

Journalistklubben vid SVT och Journalistklubben vid SR

Dagens medlemsregistersystem bygger på att medlemmarna själva ska komma ihåg att uppdatera sina uppgifter om klubbtilhörighet i samband med att man byter arbetsplats. Det är inte intuitivt för medlemmar och kanske finns det inte heller alltid incitament att byta. Därför fungerar rutinen bristfälligt och konsekvenserna blir väldigt mycket manuellt arbete för klubbarna.

Vi ser behov av att uppgradera och förenkla administrationen kring medlemsregistret. Till exempel kan man när man via SPAR ser att en medlem har bytt adress, automatiskt skicka ut en förfrågan om det finns en ny arbetsplats eller klubb.

Det finns behov av flexiblare fält där klubben kan lägga till information om varje medlem som följer med vid export av listor. Registeransvaret behöver fungera och klubben måste få information om inflyttade medlemmar till klubben. I dagsläget går det inte att skilja mellan inflyttade medlemmar som byter sektion och de som har flyttat från klubb på annat företag.

Vi yrkar att kongressen beslutar att förbundsstyrelsen får i uppdrag att se över hur dagens registersystem kan förbättras och moderniseras för att bättre svara mot klubbarnas behov med målet att minska administrationen.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 19

Förbundsstyrelsen tackar motionärerna som ser till helheten i det stöd som medlemsregistret ska erbjuda. Ett bra register fyller de behov användare har.

Motionärerna önskar en översyn av hur dagens medlemsregister kan förbättras och moderniseras för att bättre svara mot klubbarnas behov och minska administrationen.

Förbundsstyrelsen liksom kansliet välkomnar förslagen. Ett medlemsregister som fungerar bra efter verksamhetens behov är viktigt för förbundet. Synpunkter och idéer om utveckling som gör registret bättre och underlättar klubbarnas arbete kommer att tas till vara.

Journalistförbundets kansli jobbar löpande med att förbättra och automatisera olika rutiner och funktioner för att ha ett så korrekt och uppdaterat register som möjligt. Motionärerna har förslag och önskemål som kansliet kommer att titta vidare på.

Journalistförbundets medlemsregister kommer under våren 2025 att uppgraderas till en nyare och säkrare version. Det får då ett nytt utseende som är mer användarvänligt. Det är ett första steg mot bättre registersystem för klubbarna. Förbundsstyrelsen hoppas att motionärerna kan involveras i kommande arbete för ett bättre medlemsregister.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att anse motionen besvarad

Motion 20

Skrota plåtskåpen – och bygg en molntjänst för klubbarnas filer

Kalle Wiklund, Anna Rytterbrant, FOOJ

I dag arbetar allt fler journalister delvis eller helt på distans. Det är även mycket vanligt med lokalredaktioner på avstånd från varandra och centralredaktionen. För fackklubbarna runt om i landet har det skapat en ny utmaning när numera digitalt material som rör medlemmarna och klubbens verksamhet behöver kunna förvaras på ett säkert och lättåtkomligt sätt. De låsta, fysiska skåp som många klubbar tidigare haft på redaktionen har spelat ut sin roll.

Många arbetsgivare använder i dag kommersiella molntjänster, exempelvis från Google eller Microsoft, med dokumenthanteringssystem för att lagra redaktionellt material digitalt. Problemet med det upplägget är att det kan vara svårt för klubbarna att spara fackligt material i dessa system utan att administratörer från IT-avdelningen och eventuellt även arbetsgivare får tillgång till dokumenten – som kan innehålla känslig information om medlemmarna.

För att fackklubbarna ska få bättre möjligheter att hantera viktigt material i digital form, bör Svenska Journalistförbundet titta på möjligheterna att skapa en tjänst för dokumenthantering och -lagring hos SJF. Att ha protokoll i pärmar fungerar inte längre. Genom att tillhandahålla en säker tjänst för att kunna spara, dela och förvalta filer skulle SJF göra det enklare för fackklubbarna att bedriva sin verksamhet i digitaliseringens tidevarv.

Vi föreslår kongressen

att uppdra Svenska Journalistbundet att utreda om en digital tjänst för facklig dokumenthantering för fackklubbarna kan utvecklas och tas i bruk.

att Svenska Journalistförbundet tar särskild hänsyn till hög datasäkerhet och god användbarhet i utredningen kring hur en sådan IT-lösning kan se ut.

att utredningen ska vara färdig i god tid inför nästa avtalsrörelse.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 20

Motionärerna efterfrågar en säker digital lösning för lagring av den dokumentation de har i sin verksamhet. Det är i en alltmer digital verklighet med hybrida arbetssätt inte längre funktionellt med ett fysiskt låsbart skåp. De önskar att Journalistförbundet tillhandahåller en tjänst för dokumenthantering och lagring för lokala klubbar. Förbundsstyrelsen välkomnar förslaget och framhåller att dokumentation och arkivering av det arbete som utförs i klubbar och sektioner är viktigt för att bedriva en kontinuerligt stark facklig verksamhet.

Likaså är det viktigt att ställa höga krav på säkerhet och användbarhet då Journalistförbundets lokala klubbar behandlar känslig information och personuppgifter.

Journalistförbundets kansli har redan identifierat behovet och påbörjat en undersökning för att erbjuda en digital lagringstjänst för förbundets lokala klubbar. Leverantören av Journalistförbundets medlemssystem erbjuder till exempel en modul för dokumentlagring, som kan kopplas till medlemservice, vilken kan göras tillgängligt för klubbar och förtroendevalda.

Det ska utvärderas om den kan lösa behoven för förbundets klubbar. Det skulle innebära en investering om cirka 500 000 kronor.

Med anledning av att det inte är känt när nästa avtalsrörelse sker, är det svårt att utlova någon tidpunkt för när utredningen ska vara klar. Ambitionen är att vara färdig i god tid till nästa avtalsrörelse.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att bifalla motionens första och andra att-satser

att anse tredje att-satsen besvarad

Motion 21

Stärk löneutvecklingen för journalister över 45 år

Dagspressdistriktet, Aftonbladetklubben, Expressenklubben, BNL Mälardalen

Löneutvecklingen för journalister är ofta ojämn och stagnerar för många medlemmar efter 45 års ålder, trots ökad erfarenhet och kompetens. Detta påverkar inte bara den individuella ekonomiska situationen utan också yrkets attraktionskraft och långsiktiga hållbarhet.

Undersökningar visar att journalister i mitten av arbetslivet möter större utmaningar på arbetsmarknaden, som till exempel:

- Mindre fokus på fortbildning för äldre medarbetare.
- Begränsade karriärmöjligheter och högre risk för stagnation i löneutvecklingen.
- Löneskillnader mellan yngre och äldre som inte speglar skillnader i erfarenhet och ansvar.

För att säkerställa att journalistyrket är ekonomiskt hållbart genom hela arbetslivet, och för att rättvist värdera kompetens och erfarenhet, behöver Journalistförbundet ta krafttag för att förbättra löneutvecklingen för medlemmar över 45 år.

Vi föreslår kongressen

att förbundet ska driva frågan om förbättrad löneutveckling för medlemmar som halkat efter från 45 års ålder i förhandlingar med arbetsgivare och i avtalsrörelsen.

att förbundet ska utveckla stöd och verktyg för medlemmar att själva förhandla upp sina löner i senare delar av arbetslivet.

att förbundet ska erbjuda riktad fortbildning och mentorskap för att stärka medlemmars karriärmöjligheter efter 45 års ålder.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 21

Förbundsstyrelsen har mottagit motionen som föreslår att Journalistförbundet ska ta krafttag för att förbättra löneutvecklingen för medlemmar över 45 år. Att medlemmar kan ha en god löneutveckling genom hela yrkeslivet är en mycket viktig fråga och Journalistförbundet har på olika sätt arbetat med frågan.

I avtalsrörelsen 2023 yrkade Journalistförbundet på skrivningar i löneavtalets "Principer för lönesättning" om att medarbetare med lång erfarenhet ska kunna ha en fortsatt gynnsam löneutveckling utifrån sin prestation. Resultatet av avtalsförhandlingen blev en möjlighet för

klubbar och sektioner att i det inledande mötet i löneprocessen lyfta särskilda grupper i diskussionen om företagets lönestruktur.

I förbundets enkäter om lön- och löneprocess som genomfördes 2023 och 2024 framgår att de klubbar och sektioner som lyfter enskilda medlemmar och grupper i det inledande mötet och i löneförhandlingen åstadkommer förändringar. Men då handlar det om att klubben eller sektionen får till stånd förändringar av arbetsgivarens förslag snarare än att den enskilda medlemmen har påverkat sin egen lönesättning.

För den enskilda medlemmen handlar löneprocessen i stor utsträckning om dialogen med chefen. Medlemmen är – för en rättvisande lönesättning som hen kan förstå – beroende av att hela kedjan från föregående lönesamtal till målsättning till lönesamtal och lönepåslag fungerar. Grunden är en löneprocess där både medarbetare och chefer förstår sin egen roll och syftet med dialogen och med tydlighet i lönekriterier, krav, måluppfyllnad och kommunikation. Och som motionärerna skriver är det viktigt att medlemmar som upplever att de har en sämre löneutveckling får stöttning för att kunna påverka sin lön.

Precis som lyfts i motionen är kompetensutveckling en viktig del av yrkeslivet och påverkar även löneutvecklingen. I medarbetar- eller utvecklingssamtal ska arbetsgivare och medarbetare därför göra upp en plan för de individuella utvecklingsbehoven. I kollektivavtalet finns tvingande skrivningar om kompetensutvecklingsråd, där kan klubben eller sektionen vara med och identifiera behoven och säkerställa att inte någon grupp lämnas utanför företagets kompetensutveckling.

Utöver den kompetensutveckling som arbetsgivaren har skyldighet att stå för, ger kollektivavtalet möjligheter till fortbildning via FOJO och Nordiskt Journalistcenter. Genom det nya huvudavtalet mellan Svenskt Näringsliv och PTK finns numera också möjlighet att fortbilda sig under pågående anställning med ekonomiskt stöd och omställningsorganisationen TRR erbjuder även karriärvägledning. Journalistförbundet arbetar för att alla medlemmar oavsett ålder ska få kompetensutveckling.

Det är en mycket viktig fråga att medlemmar kan ha en god löneutveckling genom hela yrkeslivet utifrån prestation, krav och ansvar i tjänsten och detta finns med både i förbundsstyrelsens förslag till lönepolitisk strategi som läggs fram för kongressen och i den avtalsplattform som tagits fram inför avtalsförhandlingarna 2025. Journalistförbundet kommer därför att ha yrkanden i löneavtalet för att stärka möjligheten till löneutveckling för erfarna medarbetare i avtalsförhandlingarna 2025.

Att i stället driva frågan om förbättrad löneutveckling för medlemmar som halkat efter från en viss ålder skulle vara problematiskt utifrån ett diskrimineringsperspektiv och riskera oönskade effekter. Ålder är – till skillnad från till exempel erfarenhet – inte lönegrundande.

Förbundsstyrelsen föreslår därför att motionen avslås i sin helhet, men de frågor som motionären väcker om möjligheterna att få en god löneutveckling genom hela yrkeslivet är viktiga. Genom den lönepolitiska strategin och avtalsplattformen kommer frågorna att vara högt prioriterade i det fortsatta arbetet med journalisters löner.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen

Motion 22

Strategi för högre journalistlöner

Journalistklubben vid SVT

Enligt Journalistförbundets egen löneutredning (2022) så ligger journalistlöner flera tusen kronor lägre än i jämförbara tjänstemannayrken. Detta är ett problem för våra medlemmar samtidigt som det är den viktigaste frågan för dem. Exempelvis vet vi att många väljer bort journalistyrket på grund av sämre lönevillkor.

Att vara journalist är ett krävande yrke, både vad gäller frågor som hat och hot men också med tanke på stress, mycket ytterkantsspass (vilket påverkar hälsa och fritid) och samtidigt en bransch i ständig strukturomvandling. Löneläget behöver spegla den verkligheten.

För att säkerställa att journalistyrket är attraktivt och hållbart, är det avgörande att vi hanterar den ekonomiska aspekten. Det är också viktigt att talangfulla individer inte försvinner till andra branscher med bättre lönevillkor.

SJF bör ha en strategi för hur vi ska kunna uppvärdera journalistyrket – också när det gäller lönen. Målet bör vara att lönenivåerna minst ska vara likvärdiga med andra jämförbara tjänstemannayrken.

Vi föreslår kongressen

att förbundsstyrelsen bör upprätta en strategi för hur journalistyrket ska uppvärderas när det gäller lönen.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 22

Förbundsstyrelsen tackar för motionen som föreslår att Journalistförbundet bör upprätta en strategi för att uppvärdera journalistyrket när det gäller lönen. Detta är frågor som förbundsstyrelsen arbetar med under kongressperioden och som särskilt lyfts fram i den nya strategin för arbetet med högre löner.

På vår senaste kongress, oktober 2021, togs beslut att utvärdera och granska Journalistförbundets löneavtal och modell för lönesättning, samt att Journalistförbundet ska stärka arbetet för att verka för högre löner för journalister. Resultaten av undersökningen av den partsgemensamma lönestatistiken och den enkät som genomfördes med klubbar och sektioner om löneprocessen presenterades på avtalskonferenserna 2023.

Som motionärerna skriver visade lönestatistiken bland annat att journalistlönerna på kollektiv nivå ligger under andra tjänstemannagrupper med samma utbildningsnivå. Att medieföretagen

kan locka och behålla den nödvändiga kompetensen är en ödesfråga för branschen, då krävs att journalistlönerna också kan konkurrera med lönerna inom andra sektorer.

För att förverkliga målet om högre löner för journalister krävs ett långsiktigt arbete som sträcker sig betydligt längre än vad som går att åstadkomma genom kollektivavtalsförhandlingar och det krävs insatser av förbundet på alla nivåer.

I förbundsstyrelsens förslag till lönepolitisk strategi som läggs fram för kongressen tas nästa steg i det arbetet. Journalistförbundet ska bland annat arbeta för höjda ingångslöner för att i förlängningen få upp löneläget och höja medlemmars lönenivåer, att vidareutveckla det lokala lönearbetet och att stötta klubbar och sektioner i det lönearbete som måste ske utanför den faktiska löneförhandlingen.

Med anledning av att förbundsstyrelsen i den lönepolitiska strategin tagit fram ett förslag till en strategi för arbetet med högre löner, föreslår förbundsstyrelsen att motionen anses besvarad.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse motionen besvarad

Motion 23

Utvärdera lönesystemet – sätt reallönelyft åt alla som övergripande mål

Nordvästra Skånes journalistklubb (HD-klubben)

Under de senaste årens inflation har svenska löntagare tappat tusentals kronor i köpkraft varje månad. Klyftorna växer i samhället och vinsterna stiger på lönernas bekostnad.

Vår klubb har på tidigare kongress fått gehör för en löneutredning som genomfördes för ett par år sedan. Denna visade bland annat att löneskillnaderna mellan storstäderna och resten av landet ökat och att skillnaderna mellan de högst och lägst avlönade blivit större. Därtill har journalisterna halkat efter jämförbara tjänstemannagrupper.

Vi anser därför att det återigen behöver göras en löneutredning och tas fram en plan för reallönelyft till alla och en särskild satsning på de kollegor som ligger lägst. Förbundet bör också ha en strategi för hur vi journalister ska komma i kapp jämförbara tjänstemannagrupper.

När SJF gör sina löneenkäter till klubbar och sektioner är nästan allt fokus på löneprocessen. För det är ju klubbar och sektioner, utan maktmedel, som ska försöka få till en schysst fördelning. Så är det centrala avtalet utformat. Men vad tycker medlemmarna om dagens individualiserade lönesystem? Och tycker medlemmarna att det är klokt att följa märket? Den typen av frågor ställs inte.

Ska löneprocessen vara viktig på riktigt måste vi ha genomtänkta mål och jobba efter dessa.

Vi föreslår kongressen

att förbundet ska utvärdera de senaste årens löneavtal med syftet att för framtiden arbeta för avtal som ger varje medlem reallönelyft.

att förbundet granskar lönesystemet i sin helt. Påslagen är idag helt individuella. Har det gett medlemmarna vad som utlovades?

att förbundet överväger att lämna märket och kräver lönelyft som kompenserar för de senaste årens stora tapp av köpkraft.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 23

Förbundsstyrelsen har mottagit motionen som föreslår att förbundet ska utvärdera de senaste årens löneavtal, granska lönesystemet i sin helhet och att förbundet ska överväga att lämna märket. Förbundsstyrelsen anser precis som motionärerna att frågan om reallönelyft och lönesystemet är viktig. Något som framkommer i det arbete som Journalistförbundet utfört den senaste kongressperioden.

Kongressen 2021 beslutade att utvärdera och granska Journalistförbundets löneavtal och modell för lönesättning. Enligt gällande kollektivavtal tillämpas individuell lönesättning och en

modell med löneprocess i flera olika steg. Resultaten av undersökningen av den partsgemensamma lönestatistiken och den enkät som genomfördes med klubbar och sektioner om löneprocessen presenterades på avtalskonferenserna 2023.

Utvärderingen av lönestatistiken visade på att Journalistförbundets medlemmar under perioden på kollektiv nivå erhållit löneutveckling som procentuellt överstiger avtalens värde. Det finns dock stora löneskillnader, till exempel mellan storstad och övriga landet. Analysen av lönestatistiken visade inte att borttagandet av garantibelopp i löneavtalen har haft negativ påverkan på medlemmars löneutveckling under perioden.

Resultatet av enkäten om löneprocessen visade på att processen huvudsakligen fungerar bra eller delvis bra, men inte i alla delar och inte på alla arbetsplatser. Löneprocessen kan förbättras men resultatet av enkäten visade inte att det föreligger ett behov av att processlöneavtalet ska bytas ut mot en annan modell för lönesättning. Utifrån resultatet av utvärderingen av lönestatistiken och resultatet av enkäten om löneprocessen föreslog utredningen inte en ny lönemodell.

Uppföljande enkäter om lön och löneprocess har genomförts 2023 och 2024 och även om det behövs mer arbete med att få löneprocessen att fungera fullt ut är bedömningen fortsatt att Journalistförbundet ska ha kollektivavtal med individuell lönesättning och processlöneavtal. Tanken är också att den partsgemensamma lönestatistiken ska utvärderas löpande. Det man kan utläsa av den handlar om löner på kollektiv nivå och på de olika avtalsområdena i ett längre perspektiv. Det är alltför stora brister i den rapportering som ligger till grund för statistiken för att det ska gå att dra några slutsatser av enskilda år – under 2023 rapporterades till exempel inte några löner över huvud taget från Bonnierkoncernen – och det går inte heller att dra några slutsatser om enskilda medlemmars löneutveckling.

Förbundsstyrelsen har tagit fram ett förslag till lönepolitisk strategi som läggs fram för kongressen 2025 för det långsiktiga arbetet med att höja journalistlönerna. De övergripande målen i förslaget till lönepolitisk strategi är att Journalistförbundets medlemmar ska ha konkurrenskraftiga löner och få reallöneökningar över tid.

Reallöneutvecklingen är beroende av att löneökningarna är högre än inflationstakten och det avgörs i slutänden av faktorer som ligger utanför kollektivavtalet. På kollektiv nivå går det att se i efterhand om medlemmarna fått reallöneökning eller inte utifrån de faktiska löneökningarna, som kommer både av den procent som avtalet gett och löneglidning, minus inflationen. För den enskilda medlemmen tillkommer den faktor som lönerevisionen ger och hur den faktiska fördelningen blev på den egna arbetsplatsen.

Det så kallade industrimärket tillkom i slutet av 1990-talet och att följa den procent som parterna inom industrin förhandlar fram har gett reallöneökningar på den svenska arbetsmarknaden under en lång rad år med låg inflation. Detta gäller även för Journalistförbundets medlemmar.

Under hösten 2021 började inflationstakten att stiga och när det var dags för avtalsrörelse 2023 var förutsättningarna helt annorlunda med hög inflation och ett urgröpt värde av tidigare löneökningar. Parterna inom industrin enades om en löneökningsprocent som låg högre än vad som varit fallet under senare år, men som inte kompenserade för inflationen. Inför avtalsrörelsen 2025 har facken inom industrin aviserat att man ser framför sig fortsatt högre procentkrav än tidigare och har yrkat på löneökningar om 4,2 procent. Var det landar i slutänden i avtalsrörelsen är dock omöjligt att veta innan förhandlingarna är avslutade.

Motionärerna förslår att kongressen beslutar att Journalistförbundet ska överväga att lämna märket och kräva högre löneökningar. I förslaget till lönepolitisk strategi står att Journalistförbundet ska följa märket så länge det är relevant för förbundets medlemmar. Att vi ska följa märket står även i förbundets avtalsplattform, som antogs av ombuden på förbundets avtalskonferens i Gävle hösten 2024.

Den period när förbundet har följt märket har präglats av en omstrukturering av mediebranschen med stora personalneddragningar där väldigt många journalisttjänster har försvunnit. Vad gäller löneutvecklingen har Journalistförbundets medlemmar dock kunnat åka med samma tåg som övriga arbetsmarknaden, där loket är svensk industri.

Bedömningen av att Journalistförbundet ska hålla fast vid märket kan förändras beroende på hur utvecklingen på arbetsmarknaden och hur lönebildningen ser ut, men så länge märket fyller sin funktion är det inte realistiskt att tänka sig att Journalistförbundet på egen hand skulle lyckas få en högre procent än arbetsmarknaden i övrigt. Tvärtom har vi en motpart som sannolikt skulle välkomna att Journalistförbundet övergav industrimärket. Medieföretagen har återkommande yrkanden i avtalsförhandlingarna om sifferlösa centrala löneavtal och Almega, där Medieföretagen är ett av förbunden, har ifrågasatt att industrin ska vara märkessättande utifrån att det inte speglar verkligheten för Almegas medlemsföretag.

Förbundsstyrelsen anser precis som motionärerna att frågan om reallönelyft och lönesystemet är viktig. Däremot ser vi inte att en ny utredning är nödvändig eller att förbundet ska ompröva beslutet att följa märket. Därför föreslår förbundsstyrelsen att motionen delvis anses besvarad och delvis avslås.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse första och andra att-satsen besvarad

att avslå tredje att-satsen

Motion 24

Stipendier för ej skrivande medlemmar

Dagspressdistriktet, Aftonbladetklubben, Expressenklubben, BNL Mälardalen

SJF:s stipendier betalas idag ut av Bonus Copyright Access och kommer med krav på vem som kan söka, vilket i nuläget endast är skrivande journalister och fotografer. Reglerna exkluderar i dag den stora andelen av SJF:s medlemmar som inte producerar material med byline, bland annat men inte enbart, redigerare, webbredaktörer samt tv- och radiomedarbetare.

Vi har alla behov av att kunna höja vår kompetens och vidareutvecklas. Det är inte rimligt att en så stor del av medlemmarna exkluderas från något så värdefullt.

Vi föreslår kongressen att förbundsstyrelsen ska utreda möjligheten att inrätta likvärdiga stipendier för alla förbundets medlemmar som i dag inte omfattas av behörigheten att söka de befintliga stipendierna.

att förbundsstyrelsen ska försöka förhandla om reglerna i Bonus copyright access så att alla medlemmar omfattas.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 24

De stipendier som förbundet administrerar finansieras i huvudsak av kopieringsersättning som utbetalas från föreningen Bonus Copyright Access, (BCA). I viss utsträckning även från föreningen Copyswede. Dessa medel regleras av bestämmelser i såväl Upphovsrättslagen (URL) som i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (LKFU). Utgångspunkten i dessa lagar är att det är den som i egenskap av relevant upphovsman har blivit kopierad som har rätt att ta del av medlen. Upphovsrättsersättning kan således bara utgå till någon som framställt verk som har upphovsrätt.

Utbetalningar från BCA respektive Copyswede gäller som regel alltid vissa avgränsade materialkategorier och kopieringsunderlag. Då Bonusmedlen inte gäller radio och tv-program – men väl texter/bilder på etermedieföretagens webbplatser – kan inte personer som till exempel enbart medverkat i etermedier söka dessa stipendier. Däremot kan etermediejournalister i stället söka stipendier när det gäller kollektiva upphovsrättsmedel som kommer från föreningen Copyswede, medel som å andra sidan "tidningsjournalister" inte kan söka. En viktig princip i gällande lagstiftning när det gäller kollektiva upphovsrättsmedel är att medlemmar och ickemedlemmar måste likabehandlas. Skulle – hypotetiskt – ickeupphovsmän i förbundet kunna få del av dessa upphovsrättsmedel kan förbundet behöva låta i princip alla svenska medborgare söka sådana stipendier, vilket inte är förenligt med gällande rätt.

Till och från har förbundet centralt eller olika organisatoriska led i förbundet betalat ut stipendier som inte har avseende på kollektiva upphovsrättsmedel. Ett sådant stipendium var det så kallade Google-stipendiet (åren 2014–2016), ett annat var det som förbundet betalade ut till frilansare som hade drabbats av minskade uppdrag under 2020 på grund av covidrestriktioner. Flera intresseorganisationer (till exempel före detta distrikt) har också genom åren betalat ut stipendier till sina medlemmar för banktillgodohavanden som dessa distrikt inte kunnat använda i verksamheten.

Förbundet kommer att fortsätta att verka för att fler stipendier kan inrättas som även innefattar medlemmar som inte har upphovsrätt. Men den relevanta frågan blir hur sådana stipendier ska finansieras. På förbundets hemsida informeras om andra – som regel icke upphovsrättsrelaterade stipendier – som våra medlemmar kan söka, till exempel hos Journalistfonden eller Publicistklubben.

Frågan om vem eller vilka som kan komma i åtnjutande av de kollektiva upphovsrättsmedel och förbundets stipendier bestäms inte av föreningen Bonus Copyright Access och dess styrelse, utan av lagstiftningen i Sverige, via URL och LKFU, och i EU genom det så kallade sällskapsdirektivet. Sedan några år tillbaka är PRV (Patent- och registreringsverket) tillsynsmyndighet över hanteringen av kollektiva upphovsrättsmedel, och där URL och LKFU är relevanta lagar att förhålla sig till. Att få ett beslut i BCA att ändra på principerna för kollektiva upphovsrättsmedel är dels inte realistiskt, dels skulle det ändå inte ändra på de juridiska förutsättningarna.

Frågan om utbildning/kompetens på redaktioner är mycket viktig för förbundet. För merparten av våra medlemmar regleras detta av respektive kollektivavtal och/eller utvecklingsavtalet mellan PTK och Svenskt Näringsliv. Viktigt mot den bakgrunden är att inte kollektiva upphovsrättsmedel används för att finansiera sådan utbildning som i första hand den egna arbetsgivaren ska betala själva. För medlemmar som däremot inte omfattas av kollektivavtal eller Utvecklingsavtalet – till exempel frilansare, anställda på arbetsplatser som saknar kollektivavtal eller anställda som omfattas av andra TCO-förbunds kollektivavtal – kommer saken förstås i annan dager. Förbundet har därför medverkat till att sådana medlemmar via kollektiva upphovsrättsmedel kan få gå kurser på till exempel Fojo.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen

Motion 25

Upphovsrättsmedlen till upphovsrättshavarna

Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12, Mälardalens frilanssektion

Journalistförbundet är medlem i upphovsrättsorganisationen Bonus Copyright Access ("BCA") som årligen samlar in flera hundra miljoner kronor till upphovsrättshavarna genom kollektiva licenser som tecknats med skolor, organisationer, myndigheter och företag. Journalistförbundets del av Bonus inkasserade medel har de senaste åren uppgått till ett tjugo trettiotal miljoner kronor årligen. För 2023 mottog Journalistförbundet från Bonus cirka 26 miljoner att fördela till upphovsrättshavare.

Hur upphovsrättspengarna ska användas regleras dels ~~regleras~~ i lag (Lag 2016:977 om kollektiv förvaltning av upphovsrätt). I en uppgörelse mellan Journalistförbundet och Patent och registreringsverket – som är tillsynsmyndighet – får förbundet fördela upphovsrättsmedlen som stipendier, i stället för, som är det vanliga, individuella belopp till upphovsrättshavarna.

Enligt Kapitel 7, paragraf 5 i nämnda lag ska upphovsrättsersättningen "betalas ut så snart som det är möjligt och, om det inte finns godtagbara skäl för annat, senast nio månader från utgången av det räkenskapsår då rättighetsintäkterna inkasserades".

Vidare kan enligt lagen den som fördelar upphovsrättspengarna göra avdrag för det arbete det innebär att administrera utbetalningarna. Avdrag som enligt lagen ska "vara rimliga i förhållande till de tjänster organisationen tillhandahåller rättighetshavarna". Bonus, till exempel, gör ett avdrag på cirka 7 procent för sin administration.

Enligt den upphovsrättsbudget Journalistförbundets kansli lade fram i december 2023 beräknade man 2024 fördela 20 miljoner kronor i stipendier, medan avdragen uppskattades till 6 825 000 kronor – vilket motsvarar ett avdrag på drygt 26 procent.

Upphovsrättspengar är en viktig inkomst för förbundets medlemmar, inte minst frilansarna. Av Journalistförbundets senaste verksamhetsberättelse (2023) framgår att 57 117 000 kronor av de upphovsrättsmedel förbundet tagit emot för att fördela till upphovsrättshavarna ännu inte har betalats ut.

Dessutom förväntas upphovsrättsmedlen att fördela till medlemmarna att väsentligt öka framöver genom bland annat AI och privatkopieringsersättningen.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet betalar ut inestående upphovsrättspengar till upphovsrättshavarna, efter en utredning om hur medlen ska fördelas

att Journalistförbundets avdrag fortsättningsvis är rimliga i förhållande till de

tjänster organisationen tillhandahåller rättighetshavarna,

att Journalistförbundet utreder förutsättningarna att framöver, i likhet med andra organisationer som företräder upphovsrättshavare, betala ut upphovsrättsersättningarna som individuell ersättning till de rättmätiga upphovsrättshavarna.

Förbundsstyrelsens förslag till yttrande över motion 25

Journalistförbundet hanterar kollektiva upphovsrättsmedel – inom text- och bildområdet liksom även i viss utsträckning inom det audiovisuella området (radio- och tv-program). Det inkluderar medel som kommer från upphovsrättsligt skyddat material som såväl medlemmar som icke-medlemmar skapat. Förbundsstyrelsen tackar för motionen men vill peka på att den bygger på vissa uppgifter som behöver korrigeras.

Journalistförbundet är en av 14 medlemmar i Bonus Copyright Access ("BCA"). Medlemmarna i BCA kommer från både musik-, bild- och text-området och såväl upphovsmannaorganisationer, som till exempel Journalistförbundet, som utgivarorganisationer, som till exempel Tidningsutgivarna, är medlemmar.

En viktig aspekt i sammanhanget är att när det gäller de upphovsrättsmedel som samlas in och utbetalas genom BCA så saknas rapportering, till exempel från grundskolor och gymnasieskolor, om vems verk som har kopierats. Detta trots att BCA och dess medlemmar har efterfrågat detta så sent som 2016 i förhandlingar med Sveriges Kommuner och Regioner. I avsaknad av rapportering om vems verk som kopierats uppstår svårigheter att fördela individuellt, i vart fall med utgångspunkt om vems texter/bilder som faktiskt använts.

I lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (LKFU) avser begreppet *fördelning* just situationer där användare rapporterat konkret vilka verk som används, det vill säga situationer där det finns ett öronmärkt belopp som avser konkret användning av skyddade verk. Den tidsgräns som det refereras till i motionen gäller just då det finns ett sådant konkret belopp att betala ut till en enskild individ/ett medieföretag. Så är alltså inte fallet med de "Bonusmedel" som omnämns i motionen, där det alltså saknas vetskap om vilka verk som blivit kopierade.

Enligt LKFU är det tillåtet att göra kostnadsavdrag för administration av upphovsrättsmedel. Förbundets kostnadsavdrag ligger för närvarande på cirka 25–26 procent. Det är dock inte rättvisande att jämföra BCA med Journalistförbundet när det gäller kostnadsavdrag. BCA och dess medlemmar ska snarare ses som en helhet, där BCA utför vissa delar i processen (och gör kostnadsavdrag för det) och BCA:s medlemmar utför helt andra delar av arbetet (och gör avdrag för det). BCA genomför inkasseringen av medel och bevakning av kunder som till exempel kommuner och regioner. De genomför också statistiska undersökningar, förhandlingar, och – inte minst – arbetet med utbetalning av medlen till BCA:s 14

medlemsorganisationer. BCA arbetar dock inte med någon form av utbetalningar till enskilda upphovsmän eller medieföretag utan detta görs av de enskilda medlemmarna i BCA. Det är den delen av hanteringen av upphovsrättsmedel som kräver mer personal. Det går därför inte att jämföra BCA:s och Journalistförbundets kostnader på det sätt som görs i motionen, eftersom det inte är en relevant jämförelse.

Det förtjänar att påpekas att i stället för individuell fördelning tillåter både Upphovsrättslagen och Lagen om kollektiv förvaltning (LKFU) att dessa medel i stället kan användas till stipendier. Det är alltså inget som man behöver tillstånd från Patent- och registreringsverket för, vilket motionärerna hävdar. Inom textområdet hanterar alla upphovsmannaorganisationer sina Bonusmedel genom olika former av stipendier, det vill säga inte genom (individuell) fördelning i lagens mening, som påstås i motionen. Sådan hantering genom mer individuell fördelning – som är skattepliktig för mottagaren – förekommer dock inom bild- och musikområdet samt bland bokförlagen inom BCA.

År 2018 beslutade förbundsstyrelsen att Journalistförbundet inte ska fördela självt (i den mening som LKFU lägger i begreppet). Det ska i stället göras av någon förvaltningsorganisation där förbundet är medlem. Så sker bland annat av Bildupphovsrätt Sverige som till exempel fördelar ersättning till fotografer som haft bilder i SVT:s program, visningar där SVT rapporterar om sin användning. Bildupphovsrätt administrerar även ett system av kontant utbetalning av Bonusmedel avseende kopiering med mera av fotografier, illustrationer och bildkonst, en ordning som – i brist på rapportering – bygger på att fotografen/konstnären själv en gång per år, anmäler de verk som förekommit i tidningar, böcker och på nätet. Även föreningen Copyswede fördelar delvis också medel till enskilda upphovsmän inom etermedieområdet.

Att ha en motsvarande ordning med individuell fördelning för texter ur tidningar och böcker kan mycket väl vara ett alternativ på sikt men i nuläget är nackdelarna större än fördelarna. Till exempel på grund av att just uppgifter om faktisk kopiering saknas, och att det kommer att krävas anmälan från berörd upphovsman av hans verk. Under denna kongressperiod har förbundet också haft överläggningar med de övriga två "textorganisationerna" – Läromedelsförfattarna och Författarförbundet – om en eventuell samordning av hanteringen av Bonusmedel, men någon gemensam lösning har hittills inte överenskommits. Idag betalar dessa två organisationer ut sina Bonusmedel som skattefria punktstipendier, det vill säga inte heller i form av individuell fördelning.

Att inrätta en individuell fördelning av Bonusmedel för kopiering av text i en situation då rapportering saknas, skulle kräva en större administration än idag och generera högre kostnader som det hittills bedömts inte skulle bli en bättre ordning än den nuvarande. Bilder är i detta sammanhang lättare att hantera än text, då en text kan ha en mycket stor variation i

omfattning (från en notis till en mer omfattande artikel på en hel tidningssida, eller en text som består av flera sidor, typ ett längre reportage eller en bok). Detta gäller inte bilder på samma sätt, för även om storleken på en bild kan variera så ryms alltid ett bildverk på en tidningssida eller boksida.

Ett kostnadsavdrag på 25–26 procent – som alltså gäller idag inom förbundet – skulle inte räcka vid en övergång till individuell fördelning. Det skulle också bli så att väldigt många medlemmar i förbundet med en sådan nyordning skulle få ut små belopp (under 1 000 kronor per år), belopp som heller inte torde vara skattefria, som är fallet med dagens stipendier.

I januari 2025 började ytterligare två stipendiehandläggare arbeta på Journalistförbundet. Detta för att ersätta en pensionsavgång men också för att stärka arbetet med stipendier eftersom medel ackumulerats sedan pandemin.

Vid en utformning av en eventuellt ny framtida ordning måste förbundet också ta i beaktande alla i sammanhanget relevanta upphovsmannagrupper. Frilansar kanske är 20–25 procent av den totala andelen journalister, och anställda är cirka 75–80 procent, men sedan förekommer även andra icke-journalister som blir kopierade – till exempel forskare och akademiker som Journalistförbundet enligt lagen också måste företräda. Förbundsstyrelsen utgår icke desto mindre ifrån att en översyn av förbundets hantering av de kollektiva upphovsrättsmedlen kommer att göras under kommande kongressperiod.

Om första att-satsen ska förstås så att de pengar som finns ackumulerade ska betalas ut enligt de principer som gäller i dag – det vill säga i första hand genom stipendier – så är ambitionen att detta absolut ska ske under kommande kongressperiod. Men dessa medel ska i så fall betalas ut som just stipendier och inte i form av individuell ersättning i lagens mening.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse första och andra att-satsen besvarad

att bifalla tredje att-satsen

Motion 26

Försvara Public Service

Journalistklubben vid Sveriges Radio

Det fortsätter att blåsa snålt kring Public Service. Ifrågasättandet har pågått under många år och även om det inte finns förslag från politiskt håll att lägga ner enskilda kanaler eller ta bort enskilda program eller rent av slå ihop programbolagen så har den senaste Public Serviceutredningen visat att man i stället tänker svälta bolagen.

I den föreslagna finansieringen i ett nytt sändningstillstånd framgår att en minskad uppräkningskommer tvinga bolagen SVT, SR och UR att succesivt spara och minska både på innehåll och personal. Vi ser med stor oro på att det i Sveriges Radios fall kommer innebära stora besparingar på journalister och journalistik.

Svensk Public Service har en betydelsefull ställning på mediemarknaden och har som en del av sitt uppdrag att spegla olika delar av samhället och ge röst åt så många som möjligt. Det riskerar att äventyras när prioriteringar måste göras på grund av ekonomi. Ett minskat Public Service är därmed ett hårt slag mot det fria ordet och mot svensk demokrati.

Vid förra kongressen skrev Journalistklubben vid SR en liknande motion med önskan om att förbundet ska arbeta aktivt med att försvara public service i dess nuvarande form. Den motionen bifölls då.

Vi tror att det är viktigt att förbundet även fortsatt i kommande kongressperiod fortsätter hålla ögonen på och försvara public service i den offentliga debatten.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet fortsatt arbetar aktivt med att försvara Public Service i dess nuvarande form

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 26

Motionären beskriver situationen för public service och de politiska beslut som väntas avseende den framtida finansieringen av public service. Förbundsstyrelsen delar de farhågor som kommer till uttryck i motionen avseende de nedskärningar som väntar om Tidöpartiernas förslag till finansiering av public servicebolagen blir verksamhet.

Som framgår av motionen antog kongressen 2021 en motion om att Journalistförbundet ska försvara public service i dess nuvarande form. Förbundsstyrelsen anser att detta har varit viktigt för att visa att ett starkt public service är en angelägenhet för alla Journalistförbundets medlemmar och att politiker som vill ställa förbundets medlemmar mot varandra inte kan förvänta sig stöd hos Journalistförbundet.

Förbundsstyrelsen tolkar, precis som vid kongressen 2021, "nuvarande form" på en övergripande organisatorisk nivå och ser samtidigt behov av att genomföra förbättringar i syfte att stärka oberoendet.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motionen

Motion 27

Pressackreditering i Riksdagen

Intresseföreningen FÖÖJ

Alla tidningar vars ägare inte är renodlade medieföretag nekas idag ackreditering till Riksdagen. Det innebär att många av Sveriges tyngsta tidningar och tidskrifter inte har tillgång till pressläktare, utrustning och arbetsplatser i Riksdagens lokaler. De har heller inte möjlighet att intervjua ansvariga politiker i samband med debatter och utfrågningar.

Att bevaka politiska beslut i Sveriges högsta beslutande organ är i grunden en fråga om demokrati och pressfrihet. Att reglerna ser ut så här innebär att det skapas ett A och B-lag inom massmedia, där ägandeformen bestämmer vilka som har bästa förutsättningar att bevaka Riksdagen.

Vi föreslår kongressen
att Journalistförbundet ska verka för en förändring av Riksdagens regler gällande pressackreditering, där ägandeformen inte blir avgörande.

att kongressen ska uppdraga åt förbundsstyrelsen att utreda ett alternativt regelsystem gällande pressackreditering i Riksdagen.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 27

Motionären beskriver de problem som idag finns för vissa journalister att få pressackreditering. Förbundsstyrelsen delar motionärens bild av att det är problematiskt att reglerna missgynnar journalister till exempel på grund av att de till exempel jobbar för en tidning som råkar ägas av en ideell förening i stället för ett aktiebolag. Det finns också exempel på enskilda frilansmedlemmar som nekats pressackreditering på grund av att de har enskild firma och inte aktiebolag.

Journalistförbundet hade ett möte med Riksdagsförvaltningen 2023 för att lyfta problemen. Under 2024 hade förbundet på nytt ett möte med Riksdagsförvaltningen tillsammans med Sveriges tidskrifter. Vid det mötet framkom att Riksdagsförvaltningen avser att se över reglerna för pressackreditering. Journalistförbundet har en dialog med Sveriges tidskrifter för att försöka påverka Riksdagsförvaltningen så att de problem som lyfts i motionen ska beaktas vid översynen.

På Riksdagsförvaltningen finns en förståelse för problemen, men samtidigt påpekar tjänstemännen att vi i Sverige, jämfört med andra länder, har generösa regler när det gäller medias möjligheter att bevaka riksdagen och att en eventuell förändring av regelverket kan leda till att det blir svårare för media att få pressackreditering till riksdagen. Det är därför, enligt förbundsstyrelsen, viktigt att Journalistförbundet i första hand lägger resurser på att försöka vara med och påverka den process som Riksdagsförvaltningen inlett så att de problem som lyfts i motionen ska beaktas vid översynen, i stället för att göra en egen utredning av hur Riksdagsförvaltningens föreskrifter skulle kunna utformas.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att bifalla motionens första att-sats

att avslå den andra att-satsen till förmån för att förbundet försöker vara med och påverka den process som Riksdagsförvaltningen inlett, så att de problem som lyfts i motionen ska beaktas vid översynen.

Motion 28

Motion om stöd till fängslade journalister

Maria Veneke Ylikomi samt Frilans Syds styrelse

Sverige har en lång historia av pressfrihet. Redan år 1766 antogs Tryckfrihetsförordningen. Som ett föregångsland inom pressfrihet bör vi även värna om pressfriheten och journalisters yttrandefrihet i mindre demokratiska länder.

Bakgrund till motionen: Vid ett Zoom-möte den 23 oktober 2024 diskuterade Frilans Syds styrelse den kambodjanske journalisten Mech Dara som fängslades den 1 oktober 2024. Av styrelsens diskussion framgick att det inte finns någon utvecklad strategi inom Journalistförbundet för att på ett snabbt och effektivt sätt stödja fängslade journalister.

Situationen för journalister i Kambodja blir allt sämre. I början av december 2024 sköts den kambodjanske journalisten Chhoeung Chheung till döds för sin rapportering om olaglig avverkning av skog i Kambodja.

Vi anser att vi i Svenska Journalistförbundet som yrkeskår bör stå enade i kampen för alla journalisters yttrandefrihet och säkerhet, både i Sverige och internationellt.

Vi föreslår kongressen

att kongressen uppdrar åt Förbundsstyrelsen att utveckla en strategi för stöd till fängslade journalister.

att kongressen uppdrar åt Förbundsstyrelsen att bilda en stödgrupp med syfte att arbeta med stöd till fängslade journalister.

Förbundsstyrelsen yttrande över motion 28

Det internationella arbetet är en mycket viktig del av förbundets arbete. Det internationella arbetet bedrivs idag via Journalistförbundets medlemskap i internationella och europeiska journalistfederationerna IFJ och EFJ. Förbundets kansli arbetar också med internationella frågor i viss utsträckning. I det arbetet ingår allt ifrån att delta i möten med NJF, EFJ och IFJ och stötta systerorganisationer runt om i världen, till att stötta exiljournalister som flytt till Sverige och blivit medlemmar i Journalistförbundet.

Det finns två yttrandefrihetsfångar som är svenska medborgare och sitter fängslade i utlandet. Den ena är journalisten Dawit Isaak och den andra är förläggaren Gui Minhai. Journalistförbundet arbetar aktivt gentemot den svenska regeringen för att Dawit Isaak och Gui Minhai ska frigges och kravet på att de ska frigges är en stående punkt på förbundsstyrelsens dagordning.

Runt om i världen finns det hundratals journalister som sitter fängslade. De senaste siffrorna från Reportrar utan gränser visar att det i världen finns 550 fängslade journalister. Att

Journalistförbundet skulle engagera sig i alla fall då journalister fängslas är inte möjligt. Det riskerar också att bli godtyckligt om förbundet engagerar sig för vissa men inte andra. Journalistförbundet har därför valt en strategi som bygger på att vi genom vårt medlemskap i EFJ och IFJ bidrar till att uppmärksamma fängslade journalister. Det innebär också att förbundet ibland är med i kampanjer till stöd för journalister i fängelse. Det innebär också att vi kan rikta våra resurser till de tillfällen då våra systerorganisationer runt om i världen behöver stödet som mest.

Förbundsstyrelsen välkomnar att det finns ett engagemang för enskilda journalister som sitter fängslade utomlands. Journalistförbundet ska som fackförbund vara en arena för att samla gräsrotsengagemang i viktiga frågor. Vi uppmuntrar att medlemmar i förbundet engagerar sig för att stötta kollegor i andra länder, till exempel genom att bilda en intresseförening inom Journalistförbundet för fängslade journalister. Det finns till exempel idag en intresseförening till stöd för Belarusiska frilansjournalister. förbundsstyrelsen anser dock inte att kongressen bör fatta beslut om att uppdraga åt förbundsstyrelsen att bilda en stödgrupp med syfte att arbeta med stöd till fängslade journalister.

För att motverka att förbundets resurser på central nivå används godtyckligt för att hjälpa vissa journalister anser förbundsstyrelsen dock att arbetet för att frigge journalister i fängelse utomlands bör bedrivas genom stöd till EFJ och IFJ på det sätt som görs idag. Det gör också att de som är experter på ett visst land gör de viktiga bedömningar som behöver göras för att inte utsätta fängslade journalister för större risker än nödvändigt utifrån de särskilda förhållanden som råder i ett visst land.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse motionens första att-sats besvarad

att avslå motionens andra att-sats

Motion 29

Driv på för en snar utvärdering av det nya mediestödet

Styrelsen för tidningen Dagens journalistklubb

Det nya mediestödet fyller ett år. Reformen skulle, sades det, stärka demokrati och främja mångfald i nyhetsförmedlingen. Att gynna lokalpress framför rikstäckande medier var en viktig del av strategin. Tidningarna gavs fem år på sig att anpassa sig till de nya ekonomiska ramarna. Innan år ett är till ända skördar beslutet sitt första offer och det är inte överraskande en nischtidning, den kristna veckotidningen Sändaren, med djupa rötter i folkrörelse-Sverige, som insett att de inte kan driva verksamheten vidare då de inte ansetts uppfylla de nya kriterierna för statligt stöd.

För andra rikstäckande nischtidningar, som Dagen, har tillvaron efter 1 januari 2024 inneburit stora utmaningar. 2,5 miljoner kronor mindre är kännbar för en liten tidning, men tack vare kreativ inställning och gemensamma uppoffringar går Dagen ur 2024 med svarta siffror. Nästa år firar Dagen 80 år som tidning och samtidigt försvinner ytterligare 2,5 miljoner kronor från mediestödet. Detsamma året därpå. Och nästa. Och nästa. När det nya mediestödet är fullt genomfört kommer inte ens en tredjedel av det ursprungliga stödet till Dagen att finnas kvar. Vad det kommer att innebära för tidningen är det ingen som vet i dag, men lätt lär det inte bli.

Vi var många som uttryckte farhågor över utredarnas förslag redan innan det klubbades igenom. Ändå lades det fram till riksdagen som antog förslaget. Sändarens siste chefredaktör, Robert Tjernberg, konstaterar i sin tidning (6/11 -24) "att det snabbt blev uppenbart att pengarna i stort sett uteslutande skulle hamna i fickorna på de stora koncernerna som de senaste åren ägnat sig åt att köpa upp lokal media". Dessvärre har han rätt. Så mycket för mediemångfalden.

I en ledare i Barometern pekar Martin Tunström, apropå Sändarens död, på hur det nya mediestödet bidrar till att försvaga såväl organisationstidningars som fria tidningars ställning. "Kommunikatören gör entré när journalisten gör exit. Det är en riskfylld strategi för organisationer och samfund. Kommunikationen syresätter inte rörelsen och den saknar en granskande dimension", skriver Martin Tunström (Barometern 6/12 -24). Det känns motsägelsefullt, för att inte säga märkligt, att det efter år av grundligt utredande genomförs en omläggning som redan efter så kort tid som ett år visar sig ha motsatt effekt mot den man sagt sig eftersträva. Det är uppenbart att det nya mediestödet behöver utvärderas och det skyndsamt.

Tillåt oss illustrera vårt resonemang med en bild från båtvärlden. När en seglare tar ut kursen är det av största vikt att man inte bara tar hänsyn till målet, utan strömmarna, vågorna, vindarna. Avdriften kallas den, den nästan omärkliga rörelse som tar en farkost ur kurs. Kanske bara någon graddels millimeter, men ändå en avvikelse som ju längre resan fortgår tar seglaren allt längre från sitt mål. Just därför måste kursen hela tiden justeras. Utvärderas. Rättas till.

Vårt ärende med denna motion är alltså detta enda. Vi vill att SJF, på alla de sätt som är möjliga, verkar för att berörda myndigheter med kritiska ögon ska utvärdera det nya mediestödet, hur det slår i praktiken när det gäller demokrati och mediemångfald. Vi som

skriver detta är av uppfattningen att den här båten redan har hamnat ur kurs. Och värre lär det bli. Nu är tid att justera kompassen. Gör om, gör rätt!

En liten redaktion, som dessutom i högsta grad tillhör de drabbade, kanske inte beslutsfattarna tar så stor notis om, men en samlad journalistkår är en helt annan sak. Låt oss gemensamt höja vår röst för att få en förändring till stånd.

Vi föreslår kongressen

att verka för att regeringen skyndsamt ska utvärdera effekterna av det nya mediestödet, i synnerhet när det gäller demokrati och journalistikens mångfald.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 29

Förbundsstyrelsen instämmer i att det finns problem med det nya mediestödet. Det gäller inte minst det faktum att pengar inte betalas till vissa rikstäckande medier på grund av att det inte anses "bedriva relevant nyhetsförmedling". Journalistförbundet har också kritiserat att vissa medier inte ansetts bidra till mediemångfalden på grund av att de har för få prenumeranter. Detta är anmärkningsvärt särskilt mot bakgrund av att alla medel som avsatts i statsbudgeten till mediestöd inte används.

I samband med att det nya mediestödet klubbades av riksdagen beslöts det också att stödet skulle följas upp årligen samt att det skulle utvärderas 2027. Förbundsstyrelsen delar dock motionärens bedömning att det finns ett behov av att skyndsamt utvärdera effekterna av det nya mediestödet.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motionen

Motion 30

Mediestödet

Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12, Mellansveriges frilansjournalister

Den nya mediestödsförordningen gäller från årsskiftet 2023/2024. I början av 2024 kunde tidningar och dagspress för första gången söka det nya mediestödet.

Föreskrifterna för att söka det nya stödet kom först efter årsskiftet, men redan tidigare förändrade många stora mediehus sin produktion för att anpassa sig till de nya reglerna.

Upsala Nya Tidning valde att säga upp avtalen med sina krönikörer på Kulturen, vars texter tidigare delats i flera av NTM-koncernens övriga titlar. Detta eftersom UNT inte ville riskera att förlora mediestöd på grund av att tidningen inte hade tillräckligt med unikt material. Ett av kraven i det nya mediestödet är att 45 procent av tidningens innehåll ska vara "egenproducerat redaktionellt innehåll".

5 december 2023 påtalade Journalistförbundets ordförande Ulrika Hyllert riskerna med det nya mediestödet på förbundets sajt.

"(...) vi ser en risk för att de större aktörerna som är beroende av mediestöd skär mer på frilansbudgeterna" sade Ulrika Hyllert då.

I ovanstående fall var det precis vad som hände. Mediestödet ska följas upp årligen och utvärderas efter tre år.

Vi föreslår kongressen

att Frilans Riks i samverkan med förbundsstyrelsen och förbundskansliet, ska följa upp hur det nya mediestödet påverkar frilansares situation och ekonomi

att Journalistförbundet ska verka för att väcka opinion kring hur det nya mediestödet påverkar frilansares situation och ekonomi

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 30

Journalistförbundet har länge arbetat för att det gamla presstödet skulle reformeras. Förbundet har också arbetat aktivt med att påverka utformningen av det nya mediestödet. Vissa frågor har förbundet fått gehör för men det finns också flera saker som inte blev som förbundet önskade och som är problematiska med det nya mediestödet. Det handlar bland annat om att vissa rikstäckande medier, som är i behov av stöd missgynnas när fokus nu är lokalmedia. Det är också ett misslyckande att hela mediestödsmiljarden inte används. Det finns därför anledning att följa upp hur det nya mediestödet påverkar, inte bara frilansmedlemmar, utan alla medlemmar i Journalistförbundet.

I samband med att det nya mediestödet klubbades av riksdagen beslöts det också, vilket framgår av motionen, att stödet skulle följas upp årligen samt att det skulle utvärderas 2027. Enligt förbundsstyrelsen finns det ett behov av att skyndsamt utvärdera effekterna av det nya mediestödet. Det gäller såväl effekterna för frilansar som övriga journalister.

Förbundsstyrelsen instämmer i bedömningen att det kan finnas problem med det nya mediestödet och hur det påverkar frilansar. Vid sidan av det problem som lyfts i motionen finns det även frågetecken kring hur reglerna om stödgrundande kostnader påverkar medieföretagens vilja att anlita frilansar. När det nya mediestödet togs fram drev Journalistförbundet frågan om att även kostnader för frilansmaterial skulle få räknas in i de stödgrundande kostnaderna. Förbundet lyckades få gehör för detta men det finns ett maxtak på 200 000 kronor för material som köpt in. Även detta kan påverka viljan att anlita frilansar negativt, eftersom vissa medieföretag har en betydligt högre frilansbudget än så. Förbundsstyrelsen är därför positiv till att förbundet fortsätter arbeta med frågan. En utvärdering av stödet skulle kunna visa om och i så fall hur det nya regelverket påverkar frilansar och andra medlemmar i Journalistförbundet.

Den första att-satsen är formulerad som en uppmaning till Frilans riks att följa upp hur det nya mediestödet påverkar frilansarnas situation och ekonomi. Förbundsstyrelsen tolkar det som att motionären vill att förbundet arbetar med frågan.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen till förmån för att Journalistförbundet ska följa upp hur det nya mediestödet påverkar Journalistförbundets samtliga medlemmar, inklusive frilansmedlemmar, samt utifrån slutsatserna försöka påverka regleringen i rätt riktning.

Motion 31

Genomför en kampanj för journalistiken gentemot ledande politiker

Terje Lund/ordförande för SJF:s avdelning på Sveriges Radio P4 Västmanland

Jag tycker det blåser snålt omkring oss journalister just nu. Vi attackeras verbalt, både helt öppet från nyvalda presidenter i väst, till illa dold propaganda från öst.

Tyvärr kommer de här tendenserna också till oss i Sverige. Jag blir ibland mörkrädd hur vissa svenska politiker uttrycker sig om svensk media, både i stort, mot specifika medier och mot enskilda journalister.

En del svenska lagstiftare och politiker ser inte det journalistiska arbetet, som utförs på landets seriösa nyhetsredaktioner, som en del av en stark bärande demokrati.

Jag vet att SJF arbetar hårt med lagstiftarna och har alltid gjort, men jag tycker det närmar sig ett exceptionellt läge och det krävs en nivå till i informationsarbetet för att stärka journalistikens viktiga roll i en levande demokrati.

Jag tänker att det behövs en väl genomtänkt strategi/kampanj gentemot politiker och lagstiftare för att berätta hur viktig en fri och oberoende journalistik är just nu denna samtid.

Jag föreslår kongressen

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att inom de närmaste åren genomföra en väl genomarbetad kampanj gentemot lagstiftarna i Sveriges riksdag om journalistikens roll i en levande och hållbar demokrati.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 31

I motionen beskrivs situationen för journalister idag och politikers inställning till medier och enskilda journalister. Förbundsstyrelsen delar motionärens bild av utvecklingen och att det är problematiskt hur vissa politiker uttrycker sig om journalister. Förbundsstyrelsen håller med om att det är ett exceptionellt läge och att det krävs en nivå till i informationsarbetet för att stärka journalistikens viktiga roll i en levande demokrati. Förbundsstyrelsen anser också, precis som motionären, att det idag saknas kunskap hos vissa politiker om hur viktig journalistiken är för demokratin.

Journalistförbundet arbetar idag strategiskt för att stärka journalistikens roll i vår demokrati. Under kongressperioden har förbundet arbetat aktivt för att få upp demokratifrågorna högt på dagordningen hos de olika samarbetsorganisationer som förbundet verkar i, tex TCO och Klys. Dessa organisationer har också på ett framgångsrikt sätt arbetat med frågorna gentemot politiker.

Våren 2024 var Journalistförbundet med och grundade "Kommittén för demokratins röstbärare" var syfte är att genom ökat tvärsektoriellt samarbete stärka journalisters, forskares och kulturskapares möjligheter att verka fritt i Sverige och globalt.

Förbundsstyrelsen delar motionärens bild att det behövs ytterligare kunskaper hos politiker, särskilt lokalpolitiker. Förbundsstyrelsen anser också att det är viktigt att förbundet markerar när politiker som går till direkt angrepp mot journalister. Det är dock delvis två olika problem som kräver olika lösningar. Journalistförbundet delar motionärens bild att det krävs en strategi för att bemöta problemen, men styrelsen tror inte att "en väl genomarbetad kampanj gentemot lagstiftarna i Sveriges riksdag" är det bästa sättet att komma till rätta med problemen.

I förbundsstyrelsens förslag till strategi "Så gör vi mediebranschen bättre" finns förslag på hur vi som yrkesförbund, genom bland annat opinionsbildning, kan stärka journalister och därmed demokratin. Förbundsstyrelsen föreslår till exempel att förbundet under kongressperioden ska stärka medlemmarna i deras yrkesroll genom att lyfta värdet av det journalistiska hantverket inte minst som motgift mot desinformation och propaganda från antidemokratiska krafter. Förbundsstyrelsen välkomnar motionärens förslag och anser att det krävs att förbundet arbetar med frågan på ett mer strategiskt och långsiktigt sätt än att genomföra en kampanj gentemot lagstiftarna i Sveriges riksdag.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen till förmån för att förbundet arbetar med frågan i enlighet med förslagen i strategin "Så gör vi mediebranschen bättre".

Motion 32

Stoppa självcensuren på våra redaktioner

Emma Engström

Nära hälften, 48 procent, av 3 000 tillfrågade svenska journalister berättar att de anpassar sin rapportering för att undvika näthat eller hot. Det här visar ny forskning vid Lunds universitet. Bland de som också fått sin hälsa påverkad av trakasserier, hat eller hot är självcensuren betydligt större, 72 procent.

Men trots att frågan om hot och hat inom journalistiken debatterats i flera år, gör arbetsgivarna för lite för att stötta och skydda sina anställda. Hat och hot är inte bara en fråga om juridik. Eftersom självcensur drivs av rädsla, krävs mer insatser än polisanmälan.

När det gäller sådant som inte är direkta hot, det vill säga trakasserier och hat, betraktar arbetsgivarna det mer som en personlig utmaning för den enskilde journalisten än det gigantiska arbetsmiljö- och demokratiproblem det är. Som en i journalistenkäten ovan säger: "Jag känner mig så vanärad, så dissad som människa, som yrkesperson. Och jag minns inte när det blev en del av mitt arbetskontrakt. När sa jag någonsin ja till att det här skulle bli en del av min vardagliga arbetsmiljö?"

Det saknas helt enkelt ett systematiserat arbete mot självcensur i mediabranschen. Ett psykologiskt försvar om man så vill. För som forskningen också visar: de journalister som känner arbetsgivarens stöd och skydd blir inte lika rädda.

Jag föreslår kongressen

att Journalistförbundet ska driva frågan om ett stopp för självcensur på Sveriges redaktioner.

att Journalistförbundet initierar en facklig kunskapsöversikt om hur det arbetet bäst ska genomföras.

att Journalistförbundet inleder samtal med samtliga arbetsgivare inom svensk journalistik om hur man kan organisera ett systematiserat arbete mot självcensur.

Källor:

<https://www.soclaw.lu.se/en/oscar-bjorkenfeldt/publication/c582647b-2fec-445b-a9b4-8075bced1530>

<https://www.mynewsdesk.com/se/fremia/pressreleases/hat-och-hot-leder-till-sjaelvzensur-och-goer-att-folk-slutar-3318719>

https://www.brottsoffermyndigheten.se/media/11whd00t/kortrapport_nathat-och-sjalvcensur.pdf

<https://www.prevent.se/bransch/kultur-och-media/hantera-hat-och-hot-pa-redaktionen/sa-paverkas-den-som-utsatts/>

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 32

Förbundsstyrelsen instämmer i att det finns stora problem med självcensur på Sveriges redaktioner. Självcensuren är ett symptom på att journalister utsätts för brott men också trakasserier som inte alltid är olagliga även om de är obehagliga. För att komma till rätta med problemen med självcensur krävs det att det görs något åt roten till problemen, det vill säga att personer attackerar journalister bara för att de gör sitt jobb. I förbundsstyrelsens förslag till strategi "Så gör vi mediebranschen bättre" behandlas frågan om hur förbundet kan arbeta mot självcensur under den kommande kongressperioden.

Hot och hat mot journalister är en demokratifråga, och det är också en arbetsmiljöfråga. Arbetsgivarna inom mediebranschen behöver bli bättre på att hantera de arbetsmiljöproblem som uppstår till följd av att journalister utsätts för hat och trakasserier som inte alltid är brottsliga, men som bidrar till försämrad arbetsmiljö och även självcensur. Detta är inte bara en åsikt från förbundsstyrelsen, utan även en av slutsatserna i den avhandling från Lunds universitet som motionären hänvisar till. Journalistförbundet ska fortsätta arbetet för att medieföretagen tar sitt arbetsgivaransvar också när det gäller problem med hat och trakasserier.

Problemen med hot och hat mot journalister och även självcensuren något som de undersökningar som genomförts bland förbundets medlemmar visar. Journalistförbundet samarbetar återkommande med forskare för att kartlägga problemen. Den undersökning motionären hänvisar till är en sådan undersökning. Journalistförbundet har även genomfört flera enkäter tillsammans med JMG, vid Göteborgs universitet, bland annat Journalisternas trygghetsundersökning.

Motionären hänvisar också till en Prevents hemsida "Hat och hot på redaktionen". Hemsidan är resultatet av ett projekt och har tagits fram av Prevent i samverkan med Journalistförbundet och arbetsgivarorganisationen Almega Medieföretagen. Inom ramen för projektet skräddarsyddes en utbildning och 2019 utbildades 400 chefer och skyddsombud. Syftet med utbildningen är att höja kunskapen om hur problemen kan förebyggas och bidra till ett öppnare samtal om hat och hot. Utbildningen går fortfarande att beställa från Prevent.

Journalistförbundet frilans har också haft utbildningar riktade till frilansar i hot och hat, bland annat i samarbete med företaget Hantera och agera. Journalistförbundet har också varit partner i ett EFJ-projekt om säkerhet för journalister, då det bland annat hölls en workshop i Stockholm.

På Journalistförbundets utbildningar för skyddsombud lyfts också frågan om hot och hat. Det är viktigt att Journalistförbundet fortsätter lyfta arbetsgivarens ansvar och att trakasserier mot journalister, även i de fall det inte handlar om brottsliga gärningar, är ett arbetsmiljöproblem som arbetsgivaren har en skyldighet att åtgärda.

Polisen och rättsväsendet är också viktiga för att komma till rätta med problemen med hot mot journalister. Journalistförbundet drev under flera år frågan om ett starkare straffrättsligt skydd mot journalister. Sedan 2023 finns det en särskild straffskärpningsgrund för brott som begåtts mot en journalist.

Historiskt har det varit Säkerhetspolisen som ansvarat för journalisters säkerhet. Sedan cirka 15 år tillbaka är det den öppna polisen som ansvarar för journalisters säkerhet. Det har gjort att många journalister upplever stora problem i sina kontakter med polisen och anmälningsbenägenheten har också sjunkit. Journalistförbundet har därför arbetat aktivt de senaste åren för att polisen ska få bättre förutsättningar att arbeta med brott mot journalister. Det har också skett vissa förbättringar, inte minst under Dan Eliassons tid som rikspolischef, då det fanns ett tydligt regeringsuppdrag och en ambition från regeringen att arbeta med demokratifrågor.

Tyvärr har regeringsskiftet 2022 inneburit att det arbetet avstannat på Regeringskansliet. Enligt förbundsstyrelsen är polisens förmåga att utreda brott mot journalister och erbjuda personskydd, i de fall det inte finns någon arbetsgivare som har det ansvaret, avgörande för journalisters förutsättningar att inte fortsätta rapportera och inte självcensurera sig. Journalistförbundet måste därför fortsatt lyfta polisens ansvar för frågorna.

Sedan 2024 har mediemyndigheten ett regeringsuppdrag att följa frågan om journalisters säkerhet och föra en dialog med aktörer som är relevanta för frågan. Journalistförbundet kommer att bidra i det arbetet och har till exempel bidragit till den kunskapsöversikt som görs inom myndigheten. Förbundsstyrelsen ser därför inget behov för förbundet att ta fram en facklig kunskapsöversikt parallellt med myndighetens arbete.

På Journalistförbundets hemsida finns mer information om vad förbundet gör i frågan om hot och hat och självcensur. Det finns också mer information till dig som medlem eller förtroendevald: <https://www.sjf.se/anstalld/arbetsmiljo/sakerhet-hot-och-hat>

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motionens första att-sats

att anse motionens andra att-sats besvarad

att avslå motionens tredje att-sats till förmån för att Journalistförbundet fortsätter arbeta för att påverka arbetsgivarna att motverka självcensur bland förbundets medlemmar.

Motion 33

Undvik reklam vid bevakning av sport och evenemang

Carl von Scheele (Allmänna klubben i Frilans Riks)

Publicitetsreglerna säger att vi journalister ska vårda allmänhetens förtroende, vilket bland annat kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling. I de yrkesetiska reglerna sägs bland annat att vi journalister inte ska ge efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att skapa publicitet som inte är journalistiskt motiverad.

Inte någon av dessa två regelsamlingar tar upp hur journalister ska förhålla sig till reklambudskap som smygs in av utomstående på sådant sätt att det ska hamna i normal nyhetsrapportering.

Det är särskilt frekvent i sportsammanhang. Där är det till exempel vanligt att idrottsarenor döps om efter företagsnamn. Ett huvudsyfte är att sprida varumärket i artiklar och inslag i radio och tv.

Det finns många exempel på detta. Den klassiska fotbollsstadion Eyravallen i Örebro går numera under namnet Behrn arena. När nationalarenan Råsunda i Solna ersattes av en ny anläggning döptes den till Friends arena för att nyligen byta namn till Strawberry arena. Ishockeyklubben Färjestads ishall heter sedan länge Löfbergs arena. Fotbollsklubben Malmö FF:s hemmaarena har namnet Eleda stadium efter att i många år kallats Swedbank Stadion. När ägare säljer arenans namn är det inte något som SJF ska motsätta sig. Dessa får naturligtvis tjäna pengar på det sätt som de önskar.

Däremot bör journalister i rapporteringen från dessa anläggningar vara mycket försiktiga med att nämna företagsnamnen. Lika tydligt är naturligtvis att benämna anläggningen efter vad den är, fotbollsstadion i Örebro, fotbollsstadion i Solna eller nationalarenan i Solna, Färjestads ishall och så vidare. Det finns alternativa benämningar för journalister. Vår uppgift är inte att sprida gratisreklam, vare sig det pågår sport, konsert eller något annat på anläggningen. Ett sätt att stärka det journalistiska oberoendet är att i Publicitetsreglerna föra in skrivningar om att undvika nämnandet av företagsnamn när omnämnandet inte har med företagets egentliga verksamhet att göra, till exempel när en arena får namn efter företag. Den gratisreklam som sprids på nyhetsplats är inte bara kopplad till ord. Det sprids också gratisreklam via bilder.

I nyhetssändningar på tv är det vanligt att företagsnamn på kläder pixlas, men i sportsammanhang förekommer detta knappast alls. Inte ens vid intervjuer som sker framför tavlor med sponsorerers varumärken görs dessa oskarpa eller pixlas.

Även på denna punkt bör man överväga ett förtydligande av Publicitetsreglerna och mana till försiktighet. Även här handlar det om journalistikens oberoende och att publiceringen inte är journalistiskt motiverad.

Större sporter, som fotboll, ishockey, skidor med flera, är idag helt kommersialiserade. Den journalistiska uppgiften är emellertid fortfarande att bevaka sportprestationen, inte att förmedla vilka företag som sponsrar idrottaren, anläggningen eller själva tävlingen när det inte har betydelse i sammanhanget.

Jag föreslår kongressen

att SJF verkar för lämpligt tillägg i Publicitetsreglerna och/eller de yrkesetiska reglerna enligt syftet i motionstexten ovan.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 33

Förbundsstyrelsen har förståelse för den problematik som lyfts i motionen både vad det gäller arenanamn och varumärkesexponering. Samtidigt är detta något som redan i dag kan regleras i en redaktionell policy då det faller under ansvarige utgivares ansvar. Under samma ansvar ligger i dag också bedömningen av huruvida olika typer av sponsorsarbeten äventyrar den publicistiska integriteten.

Fram till 2005 fanns det inom ramen för det medieetiska systemet en textreklamkommitté som prövade ärenden utifrån branschens "Riktlinjer mot textreklam". Trots protester från bland andra Journalistförbundet lades nämnden ner 2005. Det hette att arbetet mot textreklam skulle bedrivas på redaktionerna i stället, men det kan konstateras att diskussioner om till exempel varumärkesexponering inte är lika frekvent förekommande på redaktionerna som när nämnden var verksam för 20 år sedan.

Förbundsstyrelsen anser att den fråga som motionären tar upp är viktig och även om det inte finns förutsättningar för ett nytt regelverk på området välkomnar förbundsstyrelsen fortsatta diskussioner både inom Journalistförbundets nyinrättade yrkesetiska nätverk och med de andra huvudmän som tillsammans med Journalistförbundet står bakom det medieetiska systemet. Behovet av att värna den journalistiska integriteten är också något som lyfts fram i så väl förbundsstyrelsens förslag till idéprogram som i strategin "Så gör vi mediebranschen bättre".

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att anse motionen besvarad

Motion 34

Att stärka den journalistiska integriteten

Ditte Hammar, ordförande för SJF:s sektion på Sveriges Televisions programdivision i Stockholm

Ulrika Engström, arbetsmiljöombud på Sveriges Televisions programdivision i Stockholm

Vi ser hur den journalistiska integriteten krymper för våra medlemmar. Vi har sett exempel på att publicistiska beslut fattas på en allt högre chefsnivå och att reportrar sedan tvingas bli rena utförare, utan möjlighet till inflytande eller dialog. Denna toppstyrning leder till dålig arbetsmiljö men också till dåligt underbyggda publiceringar.

Vi tror att detta är ett större problem för hela branschen. Mediehus och redaktioner är under press, många journalister har osäkra anställningar och samtidigt kräver nedskärningar att fler ska göra mer. På SVT och andra håll har företaget också avskaffat de självständiga redaktionerna till förmån för en toppstyrd beställarorganisation där personalen blir alltmer utbytbar.

I en tid då traditionella media hotas av externa krafter är det särskilt viktigt att den journalistiska integriteten står stark. På längre sikt ser jag också ett problem för yrkets framtid. Journalistyrket är och ska vara ett kreativt yrke med ett eget mandat. Om yrket ska fortsätta vara attraktivt för nya generationer måste det behålla sin status.

Vi föreslår kongressen
att förbundet ska arbeta för att stärka den journalistiska integriteten.

att förbundet ska arbeta för självständiga redaktioner.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 34

Förbundsstyrelsen välkomnar det engagemang som motionärerna visar i frågan om den journalistiska integriteten. Journalistik är komplext. Förbundsstyrelsen delar motionärernas bild av att journalistik är ett kreativt yrke som också kräver ett starkt mandat i rollen.

Samtidigt ligger de publicistiska besluten hos ansvarig utgivare. Det är förbundsstyrelsens bild att Journalistförbundets förtroendevalda, och ombudsmännen på förbundskansliet, i förhandlingar kring organisationen på landets redaktioner strävar efter lösningar där de publicistiska besluten tas i nära dialog med de journalister som har gjort det arbete som ligger till grund för samma beslut.

Förbundsstyrelsen delar även bilden av att journalistyrkets status hänger ihop med den redaktionella integriteten och förutsätter att denna inställning också delas av arbetsgivarna.

Behovet av att värna den journalistiska integriteten är något som lyfts fram i så väl förbundsstyrelsens förslag till idéprogram som i strategin "Så gör vi mediebranschen bättre". I den står det bland annat: "När de traditionella medierna utvecklar nya affärsmodeller för att tjäna pengar är det viktigt att vi som förbund fortsätter värna den redaktionella integriteten. Journalistförbundet ska fortsätta verka för att medarbetarna på redaktionen får inflytande över utvecklingen av nya affärsmodeller."

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla första att-satsen

att anse andra att-satsen besvarad

Motion 35

Motion angående det yrkesetiska arbetet i Journalistförbundet

Dagspressdistriktet, Expressenklubben samt BNL Mälardalen som också står bakom motionen men föreslår en delvis annorlunda formulering av tredje att-satsen, se nedan.

Yrkesetiken är grundläggande för journalistiken, utan en tydlig etisk kompass som yttrar sig i det som publiceras, finns snart ingen fri journalistik kvar. Vi lever på det förtroende som allmänheten har för oss. Förtroendet ger oss kraft i vår grundläggande demokratiska uppgift att granska makten och beskriva verkligheten så sant som möjligt.

Därför är det sorgligt att konstatera att det löpande yrkesetiska arbetet i Journalistförbundet sen många år går på sparlåga. Kanske blir det som tydligast när man googlar sig fram till Yrkesetiska nämndens flik på sjf.se. Så här ser det ut:

Yrkesetiska nämndens beslut

Yrkesetiska nämnden samlas 4-6 gånger årligen och behandlar då de anmälningar som har inkommit.

På denna sida kan du hitta sammanfattningar av beslut som nämnden har fattat. Tanken är att besluten ska kunna fungera som etisk vägledning.

Vid frågor kring beslut och önskan om att ta del av nämndens protokoll kontakta nämndens sekreterare Justus Bennet via e-post jb@sjf.se eller telefon 08-613 75 03.

Senast ändrad 16 december 2021

Dokument

[2021-11-12 Journalist klandras inte för att ha namngivit en intervjuad person mot sin vilja \(pdf, 47.00 kB\)](#)

[2021-06-09 Journalist klandras inte för att ha namngivit intervjuad person \(pdf, 35.22 kB\)](#)

[2021-02-18 Journalist klandras inte för etiska övertramp i samband med artikelserie om läkares arbetstider \(pdf, 40.15 kB\)](#)

Skärmdumpen ovan är från 8 december 2024. Ja, ni ser själva. Senaste beslutet är från november 2021.

Enligt vår uppfattning bidrar inte YEN till ett aktivt yrkesetiskt arbete i förbundet, det drar bara kraft och resurser. Nämnden bör läggas ner. Att ha en internorganisatorisk domstol är varken tidsenligt eller lämpligt i Sverige 2025.

Självklart ska medlemmar som bryter mot yrkesetiken kunna granskas och i värsta fall uteslutas. Det här är förbundsstyrelsens uppgift.

Därför menar vi att stadgarnas § 16 mom 8, där förbundsstyrelsen åläggs att utse en Yrkesetisk nämnd och föreskriva hur den ska fungera, stryks.

Frågan om medlemmar som inte följer yrkesetiken regleras i stadgarna § 8, där förbundsstyrelsen ges rätt att utesluta dem.

Kongressen 2022 motionerade en rad klubbar om avskaffande av YEN och de krävde en utredning av hur det yrkesetiska arbetet ska vitaliseras i förbundet.

Motionens första att-sats, den om att avskaffa YEN avlogs. Motionens andra att-sats, den om utredning, bifölls.

Se motion nr 16 i protokollet från förra kongressen.

Någon utredning har inte syns till. Vi har hört rykten om att förbundskansliet producerat någon sorts papper på temat, men det var nog inte det som kongressen krävde. Kanske trodde vi att frågan skulle hanteras mer seriöst, en utredning med inslag av medlemmar och förtroendevalda.

Kanske är det här symptomatiskt för hur yrkesetiken hanteras i förbundet just nu.

Vi föreslår kongressen

att §16 mom 8 tas bort ur stadgarna.

att Yrkesetiska nämnden avskaffas och förbundsstyrelsen får i uppdrag att ta fram förslag på hur ett mer aktivt yrkesetiskt arbete kan bedrivas.

att kongressen klandrar avgående förbundsstyrelse eftersom de inte uppfyllt förra kongressens beslut om en ambitiös yrkesetisk utredning.

Ändringsyrkande från BNL Mälardalen:

BNL Mälardalen står bakom motionen, förutom den tredje att-satsen där vi vill byta ut ordet "klandrar" mot "kritiserar", så att formuleringen blir:

att kongressen kritiserar avgående förbundsstyrelse eftersom de inte uppfyllt kongressens beslut om en ambitiös yrkesetisk utredning.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 35

Yrkesetiken är en central del i Journalistförbundet och har varit så sedan starten för snart 125 år sedan. Förbundsstyrelsen delar motionärernas åsikt om att Journalistförbundets arbete med yrkesetik behöver utvecklas.

Kongressen 2021 behandlade en motion om yrkesetiken och YEN. Motionens att-satser löd:

"att yrkesetikens plats i förbundet utreds med sikte på att få medlemmar och klubbar mer engagerade i frågorna.

att Yrkesetiska nämndens arbete pausas till dess utredningen genomförts och beslut om framtida organisation tagits."

Kongressen beslutade att bifalla den första att-satsen men avlog motionens andra att-sast.

Förbundsstyrelsen har sedan kongressen 2021 utrett den frågan, i linje med det kongressuppdraget. Resultatet av utredningen presenterades först efter att motionstiden till kongressen 2025 och förbundsstyrelsen beklagar detta.

Mot bakgrund av kongressbeslutet har förbundsstyrelsen tagit beslut om att starta ett yrkesetiskt nätverk där alla engagerade medlemmar erbjuds att delta för att främja den yrkesetiska diskussionen. Förbundsstyrelsen har också gett i uppdrag till nätverket att se över de yrkesetiska reglerna. Förbundsstyrelsen har valt att fokusera på vad vi uppfattat att att-satsen skulle leda till för resultat, nämligen "att få medlemmar och klubbar mer engagerade i frågorna". Nätverket är att se som ett komplement till det arbete som enligt stadgarna åligger Yrkesetiska nämnden. Det är förbundsstyrelsens fasta övertygelse att den stärkta yrkesetiska diskussion som nätverket och Yrkesetiska nämnden kan bidra med stärker Journalistförbundet och trovärdigheten för journalistiken. Mer information om vad förändringen kommer att innebära i praktiken finns här: <https://www.sjf.se/aktuellt/202501/fornyelse-av-journalistforbundets-arbete-med-yrkesetik>

Yrkesetiska nämnden har enligt arbetsordningen två uppdrag. Det ena är att ta emot, bereda och fatta beslut angående anmälningar om överträdelser av yrkesreglerna. Den andra uppgiften för Yrkesetiska nämnden är att bedriva och stimulera en yrkesetisk debatt.

Yrkesetiska nämndens uppdrag att utreda misstänkta övertramp gällande de yrkesetiska reglerna är viktigt för Journalistförbundets och journalistikens trovärdighet. Att ingen medlem klandrats av nämnden på senare år betyder inte att nämndens arbete legat nere. Det kommer fortsatt ett antal anmälningar per år. Dessa har dock avskrivits. Anmälningar avskrivs av framför allt två skäl: för att den anmälda journalisten inte är medlem i Journalistförbundet vilket är ett krav för att anmälan ska kunna behandlas – eller för att anmälan inte faller inom de

yrkesetiska reglerna då det är fråga om en publiceringsskada, vilket handläggs av Medieombudsmannen (MO). Anmälan hänvisas då dit. Under den gångna kongressperioden har nämndens ordförande och etikombudsmannen också hållit flera föreläsningar, vilket bidragit till att synliggöra så väl yrkesreglerna som yrkesetiska nämndens arbete.

Förbundsstyrelsen delar inte motionärens bild av att nämnden bör läggas ner. Tvärtom anser förbundsstyrelsen, som framgår av ovan, att arbetet bör utvecklas. Förbundsstyrelsen anser därför inte att det finns skäl att ändra stadgarna. Mandat att besluta huruvida medlemmar ska uteslutas ligger, och har legat, hos förbundsstyrelsen.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att avslå att-sats ett och tre

att anse att-sats två besvarad

att avslå BNL Mälardalens alternativa att-sats tre

Motion 36

Säkerhetstillägg i frilansrekommendationen

Urban Hamid, Hasse Hedström, Joakim Medin, Therese Quennerstedt, Torbjörn Wester, Frilans Riks samt Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12 2024

En del av SJF:s frilansmedlemmar åker regelbundet på reportageresor för att producera material åt olika svenska medier. Kostnaderna för resorna och allt runtomkring står oftast frilansen själv för. Denne måste sedan förhandla till sig tillräckligt höga arvoden från sina kunder för att täcka kostnaderna och därutöver ge ett överskott.

När medier skickar ut anställda journalister till högriskområden, exempelvis konfliktzoner, står de vanligtvis även för vissa säkerhetsarrangemang kring resan. När frilansande journalister gör motsvarande resor är det däremot svårt att få täckning för motsvarande säkerhetsarrangemang inom ramen för de arvodesnivåer som är möjliga att nå i förhandlingar i dagsläget. Samtidigt har en majoritet av de svenska journalister som blivit kidnappade/fängslade utomlands på senare år varit frilansar.

Vi anser att det är viktigt att även frilansar kan, på eget initiativ, göra reportageresor till områden som kräver extra säkerhetsarrangemang. Det bidrar till en större mångfald av perspektiv i svenska medier, såväl geografiska som erfarenhetsmässiga. Därför vill vi att ett så kallat säkerhetstillägg förs in i frilansrekommendationen. Säkerhetstillägget ska användas för frilansen för att bekosta säkerhetsarrangemang på plats i högriskområden motsvarande de arrangemang en anställd journalist hade kunnat förvänta sig av sin arbetsgivare. Med ett säkerhetstillägg i frilansrekommendationen ges frilansen större möjligheter att lyfta frågan om säkerheten i arvodesförhandlingar.

Vi föreslår kongressen att uppdra åt förbundsstyrelsen att utreda införandet av ett säkerhetstillägg i frilansrekommendationen. Uppdraget ska mynna ut i ett förslag om säkerhetstillägg för frilansar som jobbar i miljöer som kräver extra säkerhetsarrangemang. Uppdraget ska också mynna ut i ett förslag på hur ett sådant säkerhetstillägg ska beräknas. Grundtanken ska vara att frilansar kompenseras för kostnader för säkerhetsarrangemang motsvarande de kostnader som uppdragsgivaren hade haft om denne skickat ut en anställd journalist på uppdraget.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 36

Förbundsstyrelsen delar motionärernas uppfattning om vikten att säkerställa att frilansjournalister som reser till högriskområden har tillräckliga säkerhetsarrangemang. Det är avgörande för att upprätthålla en mångfald av perspektiv i svenska medier och för att skydda våra medlemmars säkerhet.

I Frilansavtalet mellan Medieföretagen och Journalistförbundet finns idag en skrivning om kostnadsersättning, men det finns inga rekommenderade arvoden och ingen hänvisning till just kostnader för säkerhet. Det har blivit svårare att teckna försäkringar för vissa länder runt om i världen, vilket gör det extra komplicerat för frilansar att utföra uppdrag i länder som UD avråder från att resa till, då risken för skador är hög.

Att utreda möjligheten att införa en särskild skrivning om säkerhet i frilansrekommendationen kan därför vara en god idé för att få uppdragsgivare att förstå att det kan innebära extra kostnader att hitta ett lämpligt säkerhetsarrangemang. Förbundsstyrelsen anser att det är nödvändigt att utreda hur ett säkerhetstillägg skulle kunna implementeras på ett sätt som är hållbart och effektivt.

Förbundsstyrelsen föreslår därför att kongressen beslutar att uppdra åt förbundsstyrelsen att genomföra en grundlig utredning av införandet av ett säkerhetstillägg i frilansrekommendationen.

Förbundsstyrelsen förslår kongressen
att bifalla motionen

Motion 37

Översättning av Frilansrekommendationen

Erik Abel, Nora Lorek, Emma-Sofia Olsson (BLF Fotograferna samt Pressfotografernas Klubb Sverige), Torbjörn Wester (Frilans Riks samt Pressfotografernas Klubb Sverige)

Internationella publikationer har ofta betydligt lägre priser än det som erbjuds i Sverige, oavsett mediets form. Dagsarvoden som betalas av väletablerade europeiska dagstidningar och magasin börjar så låga som 315 Euro (3600 kronor).

Frilansrekommendationen ger 9 416 kronor för en åtta timmars arbetsdag. Att kunna jobba mot en internationell marknad och med Frilansrekommendationen som stöd är viktigare än någonsin. Därför måste den bli tillgänglig även för uppdragsgivare utanför Sverige. För att det ska bli möjligt behöver den översättas och samarbete med grannländer föras.

Vi föreslår kongressen att ge förbundsstyrelsen i uppdrag att även tillhandahålla frilansrekommendationen på engelska.

att förbundet inleder samtal med grannländernas förbund och ser över möjligheten för samarbete för en mer enad prisbild.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 37

Förbundsstyrelsen har mottagit motionen om att översätta Frilansrekommendationen till engelska och inleda samarbete med grannländernas förbund för en mer enad prisbild. Detta för att kunna använda Frilansrekommendationen som stöd vid arbete mot en internationell marknad.

Motionärerna påpekar att arvoden i många andra länder är betydligt lägre än i Sverige. Detta stämmer. Det är delvis kopplat till att frilansar i Sverige ofta betalar högre skatter än i många andra länder. Men det finns även flera andra skäl.

För att utländska uppdragsgivare ska förstå hur det ser ut i Sverige, är det en god idé att översätta huvuddelarna i Frilansrekommendationen. Vi ser heller inget hinder i att inleda samtal kring frilansrekommendationen och vägledande insatser för frilansar.

Journalistförbundet har goda kontakter med de nordiska förbunden och med frilansjournalister som är aktiva i europeiska journalistfederationen EFJ:s expertgrupp FREG, Freelance Rights Expert Group.

Detta arbete går även i linje med förbundets nya strategi för kongressperioden, där arbetet för konkurrenskraftiga löner och arvoden ska prioriteras.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att bifalla motionen

Motion 38

Rätt till val av antal karensdagar även vid fyllda 55 år och därefter för frilansare med enskild firma

Barbara Taltavull, Mälardalens frilansklubb samt Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte
4/12 2024

Jag vet inte om alla känner till att man kan välja antal karensdagar vid sjukpenning från Försäkringskassan när man driver enskild firma. Vid färre karensdagar blir kostnaden (sjukförsäkringsavgiften) lite högre, men det är rätt marginellt och väl värt att betala för om man vill ha ett skydd.

Tyvärr upphör den rätten vid 55 år. Då har man automatiskt 7 dagars karens, vilket gör att man aldrig får ersättning för sjukdom kortare än en vecka. Det är åldersdiskriminering. Det är knappast så att man oftare är kortidssjuk från just 55 år. Den gränsen borde tas bort, anser jag och valet vara fritt av antal karensdagar oavsett den åldern

Startar man sin enskilda firma vid fyllda 55 år, eller om man inte ändrat till kortare karenstid innan dess vid befintlig enskild firma, kan man alltså inte ha kortare karenstid. Att ändra på det så att det går att välja kortare karenstid, tycker jag är en viktig fråga för förbundet att driva när så många är frilansare. Förutsättningarna för att driva enskild firma borde vara desamma oavsett om man fyllt 55 år eller inte.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet ska verka för att driva att även de som fyllt 55 år ska kunna välja karenstid för sjukpenningen på samma villkor som yngre.

att Journalistförbundet ska verka för att driva att de som fyllt 55 år också ska kunna ändra till kortare karenstid.

att Journalistförbundet ska verka för att driva att de som fyllt 55 år inte ska åldersdiskrimineras i detta avseende utan behandlas likvärdigt med yngre.

att Journalistförbundet ska verka för att driva att lyfta frågan då allt fler kommer behöva jobba allt längre och bör ha rätt till samma skyddsnät oavsett om de fyllt 55 år.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 38

Precis som motionärerna värdesätter förbundsstyrelsen vikten av att alla frilansare, oavsett ålder, har samma möjlighet att välja karenstid för sjukpenningen.

I Journalistförbundet har vi länge arbetat för den förändring som motionärerna önskar och vi har lyft frågan i olika forum. Det var särskilt utredningen "Ett förbättrat trygghetssystem för egenföretagare" som 2022 föreslog denna ändring, även om frågan har diskuterats i flera sammanhang tidigare. Vi hade då möjlighet att träffa utredningen och framföra flera viktiga frågor som berör våra medlemmar med eget företag.

Glädjande är att regelverket från den 1 januari 2025 har ändrats, vilket innebär att enskilda företagare som fyllt 55 år nu kan ändra antalet karensdagar. Detta beslutades i budgetpropositionen som Riksdagen godkände den 3 december 2024.

Eftersom motionens förslag redan har genomförts, anser vi att motionen är besvarad.

Denna fråga, liksom många andra viktiga frågor om ojämlikheter mellan anställda och egenföretagare, är något vi ständigt arbetar med i möten med utredningar, politiker och i olika nätverk där förbundet är engagerat.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse motionen besvarad

Motion 39

Inkomstförsäkring som alternativ till a-kassa för egenföretagare

Lisa Ising

Jag vill motionera för en inkomstförsäkring som alternativ till A-kassa, för frilansar med egen firma och som i praktiken står utan ekonomiskt skyddsnät. Detta är ett stort problem eftersom många frilansar kombinerar sin frilansverksamhet med deltidsanställningar. Om man förlorar sin anställning står man utan A-kassa, såvida man inte accepterar att det egna företaget läggs ner/vilande och hemsidan/sociala medier avaktiveras. Man tvingas alltså att lägga ner sina bästa utsikter att skaffa en ny anställning och försörja sig.

Detta är främst ett problem för frilansar och delar sin tid mellan anställd/egenföretagare. Med mig själv som exempel blev jag i våras uppsagd från en halvtidstjänst jag haft under 2 år jämte mina fortsatta frilansuppdrag. Eftersom jag jobbat tillräckligt många timmar i veckan och under tillräckligt lång tid, var jag glad att jag kvalificerade mig till en halvtids A-kassa. Men efter en tids utredning kom A-kassans utlåtande "lägg ner firman annars blir det ingen A-kassa".

Det finns frilansar som betalat A-kasseavgift sedan tidigt 90-tal, men utan rätt till någon ersättning alls, såvida de inte avaktiverar sin firma. Det är helt orimligt att de i praktiken står helt utan ekonomiskt skyddsnät. De fasta anställningarnas tid är över för väldigt många journalister – och kommande. Kombinationen anställd/frilans blir allt vanligare.

För mig är detta den absolut viktigaste frågan som frilansande journalist just nu. A-kassan är inte anpassad efter dagens verklighet och bör kompletteras med en frivillig inkomstförsäkring för de som behöver ett alternativ.

Jag föreslår kongressen

att Journalistförbundets kongress uppdrar åt förbundsstyrelsen att utreda möjligheterna och presentera ett förslag till inkomstförsäkring som frilansande journalister kan teckna, som ett alternativ till A-kassan.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 39

Precis som motionären ser förbundsstyrelsen ett behov av ett fortsatt arbete för att säkerställa att frilansare har ett ekonomiskt skyddsnät, till exempel de som kombinerar frilansverksamhet med deltidsanställningar. I strategin "Så gör vi mediebranschen bättre" som förbundsstyrelsen lagt fram till kongressen, ska förbundet fortsatt verka för sociala trygghetssystem som är anpassade för egenföretagare.

Motionären beskriver en situation som dessvärre kan uppstå när man är kombinatör och driver eget företag. Huvudregeln är att det inte är möjligt att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som man bedriver egen verksamhet. Om du blir av med din deltidsanställning kan du i vissa fall få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen med företaget fortsatt aktivt, men i andra fall behöver du tillfälligt lägga din firma vilande eller lägga ned företaget.

Vad som krävs för att kunna få ersättning regleras i lagstiftning och förordningar som riksdagen fattat beslut om. Sedan har Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, tagit fram föreskrifter som förtydligar lagar och förordningar inom arbetslöshetsförsäkringen. På a-kassornas hemsidor finns sedan information om vad som gäller.

Ett skäl som anges i regleringarna till att företagare inte kan få ersättning från en a-kassa medan de fortsatt driver företag, är att det skulle kunna konkurrera ut företag som går bra och att a-kassans ersättning skulle bli ett stöd till företag som går dåligt. En annan anledning som nämns är att frilansar inte står under arbetsledning, vilket gör det svårt att kontrollera hur mycket och när de arbetar, vilket kan öppna upp för att ersättningar betalas ut felaktigt.

Att införa en särskild inkomstförsäkring för frilansar som helt skulle ersätta ett medlemskap i en a-kassa och inte lyda under lagstiftningen för arbetslöshetsförsäkringen, skulle mötas av samma utmaningar kring när och hur en försäkrad skulle kunna få ersättning. Det skulle dessutom krävas en mycket hög premie för att göra en sådan inkomstförsäkring ekonomiskt hållbar. Till exempel finansieras a-kassan idag till största del av statliga medel, utöver avgifter från de försäkrade.

Det finns idag inkomstförsäkringar som både egenföretagare som anställda kan omfattas av. Till exempel Journalistförbundets inkomstförsäkring som vi erbjuder via försäkringsbolaget Bliwa. Dessa täcker inte upp för allt inkomstbortfall, utan endast för inkomster som överstiger taket i a-kassan. Du måste alltså fortfarande vara medlems i en a-kassa för att få ta del av inkomstförsäkringen.

Utifrån argumenten ovan, föreslår förbundsstyrelsen avslag på motionens yrkande om att utreda möjligheterna och presentera ett förslag till inkomstförsäkring som frilansande journalister kan teckna som ett alternativ till a-kassan.

Det finns dock anledning att utvärdera hur arbetslöshetsförsäkringen kommer att fungera framöver för alla, särskilt för dem som har eget företag eller är kombinatörer. Detta särskild med anledning av de förändringar som genomförs av arbetslöshetsförsäkringen hösten 2025.

Förbundsstyrelsen tar därför med sig frågan om att se över möjligheterna att förbättra arbetslöshetsförsäkringen för kombinatörer och egenföretagare i framtida påverkansarbete kring försäkringen och att Journalistförbundet fortsatt ska verka för sociala trygghetssystem som är anpassade för egenföretagare.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen

Motion 40

SGL för FA-skattare

Frilans Riks styrelse, Norra Norrlands frilanssektion, Frilans Riks medlemsmöte 4/12 2024

Många frilansjournalister varvar frilansuppdrag med kortare eller längre anställningar, och har således arbetsinkomster både som företagare (F-skattare) och som arbetstagare (A-skattare).

När den sjukpenninggrundande inkomsten, SGI, ska räknas ihop tvingas dock frilansen att välja vilken del av inkomsten hen ska utgå ifrån – den som företagare eller den som anställd. Detta är en djup orättvisa som drabbar FA-skattande frilansjournalister hårt, med avsevärt lägre sjuk- och föräldrapenning som följd, jämfört med anställda.

Vi föreslår kongressen
att Journalistförbundet agerar kraftfullt gentemot beslutsfattarna för att få till stånd en ändring på denna orättvisa.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 40

Motionärerna beskriver en av de viktigaste frågorna när det kommer till socialförsäkringen för frilansar med eget företag, eller som kombinerar anställning och företagande.

Förbundsstyrelsens bild är att regelverket i dag är snårigt och godtyckligt och ofta handlar det om en enskild handläggares bedömning. Många frilansar väljer också aktivt bort att söka sjukpenning eftersom systemet är otroligt krångligt och det tar lång tid innan beslut fattas hos Försäkringskassan.

Representanter från Journalistförbundet har genom åren träffat politiker på ministernivå, riksdagsledamöter och regeringstjänstemän och lyft de här frågorna. Förbundsstyrelsen hade höga förhoppningar på den utredning som tillsattes om sjukpenninggrundande inkomst, SGI, "Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst" (SOU 2023:30)". Journalistförbundet hade även representation i en referensgrupp till utredningen. Delar av utredningens förslag var bra, men det fanns även en del frågetecken där det krävs mer arbete.

Det kommer fortsättningsvis att vara en prioriterad fråga att lyfta problematiken med kombinatorer och SGI i de sammanhang där vi träffar politiker och beslutsfattare som arbetar med frågorna. Samt i arbetet som bedrivs inom TCO och KLYS kring socialförsäkringen. Motionens att-sats går även i linje med strategin "Så gör vi mediebranschen bättre" som förbundsstyrelsen lagt fram till kongressen, där förbundet ska verka för sociala trygghetssystem som är anpassade för egenföretagare.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motionen

Motion 41

Utred valkretssystemet inför kommande kongressval

Journalistklubben vid SVT / Journalistklubben vid SR

Nuvarande valkretsindelning bygger på de gamla distrikten som inte längre existerar och har i mångt och mycket geografi som bas. Samtidigt har branschen förändrats med stora koncerner som sprider sig över hela landet och som i sin tur medför stora klubbar och sektioner.

Det här gör att nuvarande valkretsindelning blir för många medlemmar ologisk och i mångt och mycket godtycklig. Klubbar som inte har något gemensamt klumpas ihop, man känner inte varandra och har svårt att rösta på andra som inte representerar en själv.

Konsekvensen inom exempelvis public service blir att många lokala ombud inte tycker att det är värt att ställa upp eller inte får komma med. Det försvårar engagemanget utanför Stockholm.

Vi vill därför att förbundet ska utreda en ny valkretsindelning. En möjlighet är att dela in valkretsarna efter avtalsområde. För att säkerställa den geografiska spridningen kan man inom dessa ha platser vikta för medlemmar utanför storstadsområden. De medlemmar som inte tillhör ett avtal skulle då kunna bli en valkrets för sig.

Vi föreslår kongressen
att förbundsstyrelsen får i uppdrag att utreda en mer ändamålsenlig valkretsindelning

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 41

Förbundsstyrelsen välkomnar motionärernas förslag om att Journalistförbundet utreder en mer ändamålsenlig valkretsindelning.

Det var vid kongressen 2018 ombuden fattade beslut om att lägga ner förbundsledet distrikt. Distrikten hade fram till dess ansvar för att hantera valet till kongressen och de drygt tjugo distrikten utgjorde då också egna valkretsar.

Merparten av de gamla distrikten var indelade geografiskt, medan frilansdistriktet var nationellt och distrikten i Stockholm var indelade efter medieform, delvis för att det distriktet annars skulle ha haft närmare hälften av ombuden på kongressen.

De distrikt som så önskade gavs, efter beslutet om att lägga ner distrikten, möjligheten att fortsätta verksamheten i intresseföreningar, men bara ett fåtal tidigare distrikt har gjort så. Därför finns ofta inte längre någon naturlig koppling till de gamla distrikten för medlemmarna. En valkretsindelning som de senaste två kongresserna byggt på de gamla distrikten har för många medlemmar tett sig svår att förstå.

Inför kongressen 2025 har förbundsstyrelsen vridit och vänt på olika förslag på valkretsindelning och det förslag som sedan lades fram har, som stadgarna förespråkar, varit ute på remiss till alla klubbordföranden. Ett remissvar som var kritiskt mot själva indelningen kom in, från Gotland, som efter kongressbeslut 2018 att hänsyn skulle tas till "Gotlands ö-läge" utgjorde egen valkrets på kongressen 2021, men inte inför kongressen 2025. I övrigt

fick förbundsstyrelsen inga invändningar mot förslaget under remissrundan.

Frågan om att dela in valkretsarna efter avtalsområde har utretts noggrant av förbundsstyrelsen och även andra lösningar, till exempel indelning efter koncern, har diskuterats, men båda dessa förslag innebär att omkring 2000 medlemmar som inte arbetar på företag med lokal klubb eller kollektivavtal, ställs utanför den indelningen och skulle behöva hanteras i särskild ordning.

Inför både 2021 och 2025 års kongresser har förbundsstyrelsen landat i att det bästa alternativet är att använda de tidigare distrikten, men att slå ihop flera distrikt för att minska antalet valkretsar.

Förbundsstyrelsen är enig med motionärerna om att indelningen inte varit optimal och välkomnar därför motionärernas förslag om att utreda en mer ändamålsenlig valkretsindelning.

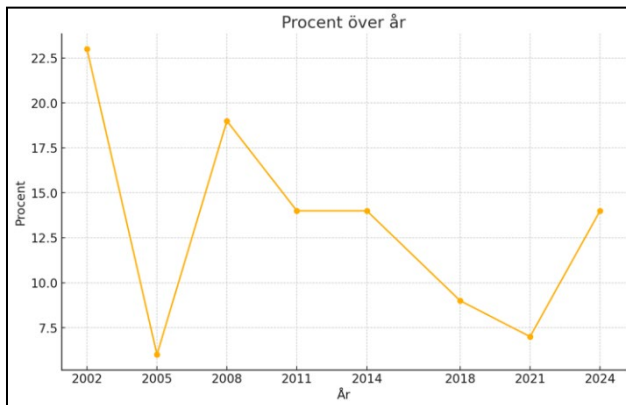
Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motionen

Motion 42

Sänk trösklarna vid kongressombudsval

Journalistklubben vid SVT

Kongressen är förbundets högsta beslutande organ. Därför är ett högt valdeltagande i kongressombudsvalen avgörande. Även om det var uppgång vid senaste valet så ser vi gång efter annan ett lågt valdeltagande, sett till andel medlemmar som röstar i val till kongressombud. Det här behöver vi förbättra för att öka engagemanget och legitimiteten för kongressen.

Vi är övertygade om att det går att sänka trösklarna och därigenom öka valdeltagandet.

Onödiga hinder vi ser i dag är t ex:

- Otydliga instruktioner om regler, hur många får man rösta på etc?
- Hänvisningar med många klick innan man kommer fram till röstsidan
- Svårbegripliga indelningar

Att exempelvis skapa en valdag tror vi skulle göra det lättare för klubbar och förbundet att kampanja och locka fler deadlineorienterade journalister att rösta. Självklart ska det finnas möjlighet att förtidsrösta.

Vi föreslår kongressen

att införa en valdag för att öka synlighet och engagemang

att utreda möjlighet till förenklat användarvänligt röstningsförfarande

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 42

Förbundsstyrelsen delar motionärernas syn, att högt valdeltagande ökar legitimiteten för kongressen och att det är viktigt att själva röstningsförfarandet eller instruktionerna kring detta inte ska vara ett hinder för medlemmar att delta i valet.

I sammanhanget ska dock påpekas att även om 14 procent kan tyckas vara lågt valdeltagande så är motsvarande siffra i de senaste kongressombudsvalen hos till exempel fackförbundet Akavia 1,5 procent och hos Sveriges ingenjörer 8,4 procent.

Kommunikationen kring valet och genomförandet av detsamma behöver utredas tillsammans med utredningen om ändamålsenlig valkretsindelning. Journalistförbundets stadgar § 13 mom 5 säger att "Valet förrättas på det sätt FS bestämmer" och förbundsstyrelsen behöver fortsatt ha möjlighet att avgöra vad som är bästa möjliga sätt att genomföra valet på.

Exakt hur synligheten och engagemanget kring valet ska utformas behöver förbundsstyrelsen vara fria att besluta om, men förslaget om att införa en valdag kommer att beaktas i detta arbete.

Dessutom kan utredningarna om valkretsindelning och röstningsförfarandet mynna ut i ett helt annat förslag till hur kongressombud ska utses, varför Förbundsstyrelsen inte vill låsa sig vid förslaget att införa en särskild valdag.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse första att-satsen besvarad

att bifalla andra att-satsen

***Anmärkning:** Motionären har efter att motionen inkom ombetts att precisera sina att-satser. Det är alltså att-satserna efter "Jag föreslår kongressen" i slutet av motionen som kongressen har att ta ställning till.*

Motion 43

Motion om ökad transparens i motioner inför framtida kongresser.

Mattias Dahlström, allmänna klubben i Studerandedistriktet.

Jag yrkar att kongressen beslutar att Journalistförbundet skall publicera motioner som kommer in inför kongress omedelbart innan motionstiden går ut. Till exempel inför kongress 2025 så ska motionerna vara inlämnade 15 december 2024. Men det går inte att läsa vilka motioner som redan är inlämnade.

Förslaget är dels:

- för att "transparensen" i det demokratiska arbetet i kongressen ska markeras. Det är ändå journalistförbundet vi talar om. Det handlar specifikt om det demokratiska arbetet i kongressen, i övrigt och facklig verksamhet kan finnas behov av sekretess.
- för att medlemmarna ska veta vad som har lämnats in för att försäkra sig om att inget uteblir.
- för att medlemmar i övrigt ska kunna delta i argumentationen för motionen, om de anser att det behövs förtydligande inom motionstiden.

Motionen kan vara skapad på andra skäl, än andra medlemmar eller förbundet kan godkänna, men det gör inte att sakfrågan inte behöver stödjas i övrigt.

Kravet ska ligga utifrån tanken att det inte ska vara möjligt att skapa en situation där det kan ta 3 år att förändra något som har undvikits att diskuteras eller inte kommit till medlemmars kännedom. Eller att detta skall undvikas så långt som detta är möjligt i praktiken.

Stadgeändring inför på lämplig plats med kravet. Förslagsvis under §14 Motioner till kongressen Mom 2 Stadgar för journalistförbundet. Förslagsvis i stil med:

"Inkomna motioner ska publiceras efterhand de motas, innan sista datum för inlämning av motion till kongressen."

Journalistförbundet får göra korrigeringar i efterhand av det som har publicerats. För att förhindra att "debatt och tid" läggs på missförstånd.

Förslagsvis en enkel lista med notiser på journalistförbundets hemsida med länkar till den fulla motionen och kanske i samarbete med journalisten.se. Journalistförbundet bör själva hantera saken så länge det är tydligt och strukturerat.

Förtydligande: Motionen är skriven med medvetenheten om att det finns möjligheter för journalistförbundets och förbundsstyrelsen har en möjlighet att kalla till extrastämma

- Texten är skriven under svår press och tidsbrist och jag hinner inte skriva de andra motionerna som jag skulle.
- Texten är skriven med funktionsnedsättning. Men tror mig ha redigerat det tillräckligt. Jag hinner inte skriva om den utan behåller min arbetsstruktur.

Jag föreslår kongressen

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att utreda och genomföra en utökad transparens i arbetet med motioner till framtida kongresser.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 43

I dag publiceras inkomna motioner samtidigt som kongresshandlingarna distribueras till medlemmarna. Vid denna tidpunkt bifogas också förbundsstyrelsens yttrande, vilket innebär att motionerna kan läsas och diskuteras i ljuset av både de förslag som framförs och förbundsstyrelsens svar. Denna ordning har flera fördelar.

Alla medlemmar får tillgång till motionerna samtidigt, tillsammans med ett genomarbetat yttrande från förbundsstyrelsen. Detta skapar en gemensam grund för att analysera och diskutera förslagen. Nuvarande ordning säkerställer att debatten om motionerna sker i ett sammanhang där både motionärernas förslag och förbundsstyrelsens svar finns tillgängliga. Detta bidrar till en mer fokuserad och välgrundad diskussion inför kongressen.

Det är också viktigt att värna om att de medlemmar som väljer att motionera till kongressen själva kan avgöra i vilken utsträckning de vill offentliggöra innehållet i sin motion. Om motioner publiceras direkt vid inlämnandet kan det avskräcka vissa medlemmar från att delta i den demokratiska processen, särskilt om de inte vill att motionen ska spridas eller debatteras innan förbundsstyrelsens yttrande är klart.

Förbundsstyrelsen vill samtidigt understryka att det inte finns något hinder för att en motionär själv sprider sin motion om medlemmen önskar skapa diskussion eller engagera andra medlemmar innan kongresshandlingarna distribueras. Det är en möjlighet som står till buds för alla medlemmar, men det bör vara ett aktivt val från motionären själv.

Förbundsstyrelsen ser dock inget hinder för att frågan om det går att hantera motioner annorlunda från i dag, för att öka transparensen, tas med i förbundsstyrelsens arbete inför nästkommande kongress. Detta tillsammans med att en utredning om ändamålsenlig valkretsindelning ska genomföras.

Med hänvisning till ovanstående anser förbundsstyrelsen att frågan om en ny ordning för motioner behöver arbetas vidare med, innan beslut kan tas om att införa ett nytt arbetssätt för motioner till förbundets kongresser.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen, till förmån för att motionen om ökad transparens kring motioner tas med i förbundsstyrelsens arbete inför nästkommande kongress.

Motion 44

Arbeta för ökat samarbete mellan frilansklubbarna i förbundet

Erik Abel, Nora Lorek, Emma-Sofia Olsson, (BLF Fotograferna samt Pressfotografernas Klubb Sverige), Torbjörn Wester (Frilans Riks samt Pressfotografernas Klubb Sverige)

För fotografer finns idag två parallella rådgivningar, både via BLF Fotograferna och via frilansmedlemskapet i förbundet. Det gäller prisrådgivning, företagsrådgivning och juridisk rådgivning. Utöver det finns det för fotografer två parallella - och inte med varandra överensstämmande - prislistor: En via frilansrekommendationen, och en via BLF_Fotograferna. Något som leder till förvirring och osäkerhet bland medlemmar och uppdragsgivare.

Under det gångna året har det uppstått tillfällen där frilansförhandlingar inte skett i samarbete med berörda klubbar. I de uppmärksammade diskussionerna kring frilansavtalet med LO Mediehus i våras blev det tydligt att förbundet inte talar med en röst gentemot uppdragsgivarna, något som riskerar att skada hela förbundets trovärdighet och därmed viljan att teckna avtal och följa förbundets frilansrekommendationer.

Vi föreslår kongressen

att ge förbundsstyrelsen i uppdrag att hjälpa frilansklubbarna till ett ökat samarbete och en ökad strömlinjeformning när det gäller prislistor, rådgivning med mera

att förbundsstyrelsen ska arbeta för att förbundet som helhet tydligt står samlat i frilansfrågor och talar med en gemensam röst.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 44

Motionärerna lyfter i sin motion att det är viktigt att tala med en röst för att ha hög trovärdighet och lyckas åstadkomma förändring för förbättrade villkor. Förbundsstyrelsen delar den bilden.

I Journalistförbundet finns det i dag tre frilansklubbar vilket är en ny ordning och det har inneburit ett nytt sätt att arbeta där alla delar ännu inte är helt omställda. Ett arbete pågår sedan en tid tillbaka med att förändra arbetssätt och organisation när det gäller den frilansfackliga verksamheten, liksom arbetet med centrala frågor som är extra viktiga för frilansar. Förbundsstyrelsens målsättning är att samordningen därigenom ska bli bättre och tydligare.

Det ska fortsatt få finnas mycket utrymme för självbestämmande, men också en tydlig gemensam röst. Det arbete som påbörjats i förbundet kommer att fortsätta och samtliga delar som rör frilansfrågor kommer att arbetas igenom för att hitta den gemensamma linjen i alla delar.

Förbundsstyrelsen välkomnar de förslag som motionärerna lyfter.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen

att bifalla motionen

Motion 45

Medlemmarnas självbestämmande

Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12, Värmlands frilanssektion

Journalistförbundets kongress 2018 gav förbundsstyrelsen i uppdrag att "utreda hur ersättningen för frilansars fackliga arbete kan finansieras på ett långsiktigt sätt som ger förtroendevalda frilansar likvärdiga möjligheter att arbeta fackligt som sina anställda kollegor". Bakgrunden till beslutet var en motion (motion 29) från Frilans Riks.

Sedan har inte så mycket konkret hänt. Frågan har visat sig mer komplex, skrev FS inför kongressen 2021 i sin rapport om genomförande av uppdrag från kongressen 2018.

Under 2024 har förbundsstyrelsen tagit arbetet i en ny riktning, där frågan utvidgats till en fråga om hur det frilansfackliga arbetet rent allmänt är organiserat. Efter att ha sammankallat en referensgrupp med samtliga ordföranden för frilanssektioner och klubbar har förbundskansliet författat ett inriktningsförslag för att göra "frilansfacklig verksamhet till hela förbundets angelägenhet" som slagordet lyder.

Förbundet föreslår ett frilansråd, nya mönsterstadgar med "stora möjligheter till självbestämmande, men inom vissa ramar", att ekonomifunktionen flyttas till förbundet, att alla frilansmedlemmar ska ha samma avgift och att det ska vara samma principer för arvodering i hela förbundet.

I sin strävan att skapa enhetlighet vill FS och kansliet ta bort den nuvarande demokratiska ordningen att medlemmar i klubbar och sektioner på sina årsmöten avgör vilka avgifter klubben eller sektionen ska ha, och vilken arvodering styrelsen ska ges, samt vilken inriktning medlemmarna vill ha på det fackliga arbetet i klubben eller sektionen.

Idag varierar det stort. Det finns små klubbsektioner som inte vill ha några arvoden alls och en mycket låg sektionsavgift, eftersom medlemmarna vid årsmötet har ansett det vara mest gagneligt. Det finns klubbsektioner som bestämt sig för det motsatta. Vi tycker detta är en bra ordning. Vi anser också att det är självklart att sektionernas representanter vid Frilans Riks årsmöte är fria att fatta de beslut som de finner bäst, utan att detta ska vara förutbestämt av kansliet och FS.

Vi vill värna den fackliga medlemsdemokratin.

Vi föreslår kongressen

att klubbar, sektioner och motsvarande som står närmast medlemmarna har kvar sin suveränitet och sitt självbestämmande i förhållande till kansliet och förbundsstyrelsen.

att förbundsstyrelsen och förbundskansliet alltså inte ska bestämma om avgifter, arvoden och stadgar, det ska medlemmarna själva göra på sina respektive årsmöten.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 45

Förbundsstyrelsen välkomnar och uppskattar engagemanget som lyfts i motionen för att säkerställa att frilansars fackliga arbete organiseras på ett sätt som främjar medlemsdemokrati. Förbundsstyrelsen delar uppfattningen om att det är viktigt med självbestämmande, men ser också behovet av en enhetlig struktur för att säkerställa rättvisa och likvärdiga villkor.

Under mandatperioden har förbundsstyrelsen, som motionären lyfter, arbetat för att göra frilansfacklig verksamhet till hela förbundets angelägenhet. I linje med detta beslut pågår ett förändringsarbete tillsammans med den frilansfackliga organisationen, vilket förhoppningsvis leder till att fler känner sig inkluderade i fackliga frågor och att fler medlemmar kan vara med och påverka. En referensgrupp har involverats med representanter från samtliga frilansklubbar och frilanssektioner för att säkerställa att förändringsarbetet sker i dialog med förtroendevalda. Inledningsvis diskuterade referensgruppen behov i respektive klubb/sektion samt vad som fungerar bra och vad som kan förbättras.

Hösten 2024 fick referensgruppen ta del av det inriktningsförslag som motionären lyfter delar ur i sin motion. Gruppen har bland annat diskuterat ett förslag om nya mönsterstadgar, samt ett förslag om enhetliga avgifter för förbundets frilansklubbar och sektioner. Eftersom arbetet fortfarande pågår, är det viktigt för förbundsstyrelsen att representanter för de tre frilansklubbarna fortsatt ska ha möjlighet att arbeta med de förslag som rör hanteringen av ekonomi, avgifter och arvodering.

Med anledning av motionens andra att-sats, vill förbundsstyrelsen förtydliga att förbundsstyrelsen redan i dag kan fatta beslut om medlemmars avgifter till klubb, sektion eller förening. I § 10 Förbundsavgifter i Journalistförbundets stadgar står det:

”Klubb eller annan sammanslutning inom förbundet ska vid beslut om avgift ta hänsyn till medlems totala medlemsavgift. Frågor om avgift på denna nivå kan hänskjutas till FS av medlem eller av klubb eller annan sammanslutning inom förbundet.”

Förbundsstyrelsen förstår att det finns olika åsikter om hur frilansfacklig verksamhet bäst organiseras och varför det i dag finns variationer i hur klubbar och sektioner hanterar avgifter och arvoden. Därför anser förbundsstyrelsen att det arbete som pågår, tillsammans med frilansklubbarna, ska få slutföras.

Förbundsstyrelsen föreslår därför kongressen att motionen anses besvarad, och att motionen med yttrande tas med i det fortsatta arbetet.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse motionen besvarad

Motion 46

Journalistförbundets policy och arbete för tillgänglighet

Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12, Mälardalens frilanssektion

I Sverige har 36 procent av befolkningen någon form av funktionsnedsättning. Journalistkåren och frilansar är inga undantag. En funktionsnedsättning kan vara nedsättning i den psykiska, fysiska eller intellektuella funktionsförmågan, och är medfödd, förvärvad, tillfällig eller bestående. Vanligast är funktionsnedsättningar som inte syns.

Svensk lag ställer krav på tillgänglighet och förbjuder diskriminering av personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden. I Sverige har vi även ratificerat FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, där rätten till arbete lyfts. Därigenom ska vi bland annat "säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva sina arbetsrättsliga och fackliga rättigheter på lika villkor som andra".

Det innebär att vi som fackförbund också bör arbeta för inkludering av våra medlemmar med funktionsnedsättning. I dag finns inga tydliga riktlinjer eller policys för hur arrangemang ska gå till för att alla ska kunna delta på lika villkor som andra. Det framgår inte heller hur information som skickas ut, syns på hemsidan eller i sociala medier ska utformas för att vara tillgänglig.

Vi föreslår kongressen
att kongressen ställer sig bakom motionen i sin helhet

att kongressen ger förbundsstyrelsen i uppgift att ta fram en förbundsgemensam policy för tillgänglighet, samt skickar med bifogad bilaga med rådgivning för tillvägagångssätt

BILAGA:

Checklista för möten och aktiviteter

Saker att tänka på när möten och andra aktiviteter planeras, annonseras och genomförs. Allt kan inte uppfyllas för alla lokaler, utan listan ska se som ett stöd för att inte glömma viktiga aspekter när möten och aktiviteter planeras.

Möteslokaler

- Nära plats för färdtjänst
- Nära till P-plats, som kan reserveras
- Framkomlig väg för rullstolar etc
- Ev trappa ska ha ramp
- Ingen/mkt låg tröskel
- Automatisk dörröppnare
- Möblering för rullstolsburna
- Bra belysning, bra ljud

- Podiet lätt att nå
- Ljussätt talare väl
- Konferensutrustning anpassad
- Teleslinga/hörselteknik
- Presentationer: Kontrastrika, stor text
- Beskriv bilder
- Trådlös mikrofon för deltagare
- Pauser var 45:e minut
- Ej trappor mellan olika rum
- Hiss bör finnas vid lokal med flera plan
- Om trappor: tydligt markerade + ledstång
- Tydliga skyltar
- Könsneutrala toaletter
- Toalett för rullstolsburna
- Oparfumerad tvål på toa
- Vid måltider: minska brus/ljud
- Tydlig allergiinfo om mat
- Inga nötter i lokalen
- Luft/dofter/växter: tänk på astma/allergi
- Ledarhund enda tillåtna djur

Inbjudan, utskick

- Använd enkelt språk
- Kontrastrik utformning
- Ange behov av hörselteknik
- Ange behov av teckentolkning
- Ange särskild kost
- Ange om dokumentation i särskilt format önskas - Informera deltagare om att avstå parfym/dofter - Tydlig vägbeskrivning
- Ange kontaktperson från arrangören

Hemsidor, bifogade dokument

- Stor textgrad
- Talsyntes
- Uppläst text markeras
- Bilder syntolkas

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 46

Förbundsstyrelsen delar de synpunkter som förs fram i motionen om vikten av att

Journalistförbundet som fackförbund arbetar aktivt med tillgänglighetsfrågor. Tillgänglighet är en grundläggande rättighet som säkerställer att alla individer, oavsett fysiska, sensoriska eller kognitiva förmågor, har lika tillgång till tjänster, information och möjligheter.

För Journalistförbundet, som arbetar för att representera och stödja sina medlemmar, är det särskilt viktigt att verksamheten är tillgänglighetsanpassad. Som förbund har vi också ett ansvar att representera alla medlemmar. Genom att tillgänglighetsanpassa verksamheten kan vi säkerställa att medlemmar med funktionsnedsättningar inte exkluderas från möten, utbildningar och andra aktiviteter.

Att tillgänglighetsanpassa verksamheten är därför inte bara en rättvisefråga utan också en strategi för att stärka förbundets effektivitet och trovärdighet. Genom att göra verksamheten mer inkluderande kan vi bättre representera och stödja alla medlemmar, vilket i sin tur bidrar till en mer rättvis och jämlik arbetsmarknad.

Förbundsstyrelsen instämmer i att förbundet bör ta fram en policy för tillgänglighet. Det pågår ett arbete med att se över och uppdatera samtliga policys i förbundet. Frågan om tillgänglighet kan behöva belysas även inom ramen för vissa andra policys, till exempel resepolicy. Förbundsstyrelsen instämmer också i att det är viktigt att informera medlemmar och klubbar om tillgänglighetsfrågor, men anser att formerna för detta är en fråga som bäst hanteras av förbundets kansli. Att kongressen fattar beslut om att en viss lista som ska användas för rådgivning är inte ändamålsenligt eftersom listan kan behöva ändras och uppdateras under kongressperioden.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen till förmån för att Journalistförbundet tar fram en policy för tillgänglighet.

Motion 47

Kris- och konflikthantering på förbunds nivå

Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12

SJF består av flera klubbar och sektioner där medlemmar arbetar mer eller mindre ideellt. I alla organisationer föreligger risk för konflikter. Medlemmarna i de olika styrelserna och föreningarna behöver ha tid att fokusera på förtroendeuppdragen och besitter i allmänhet inte den kompetens som krävs för att hantera och lösa kriser och konflikter.

Därför bör det finnas en beredskap på förbunds nivå. Frilans Riks förslag är att förbundet tar ansvar för kris- och konflikthantering. Om förbundet inte har kapacitet att lösa detta internt bör extern hjälp sökas.

Vi föreslår kongressen

att uppdraga till förbundsstyrelsen att på förbunds nivå införa kris- och konflikthantering enligt ovanstående.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 47

Efter diskussion har förbundsstyrelsen uppfattat motionen som att den handlar om ett lärande kring hur och när olika konflikter och kriser bäst ska hanteras. Förbundsstyrelsen uppfattar det också som att motionären anser att interna kriser och konflikter kan eskalera och därmed skada förbundet och att det därför behöver finnas beredskap för att hantera det. Om det är motionärens syfte med motionen instämmer förbundsstyrelsen i att det bör hanteras och att det bör finnas stöd och hjälp oavsett var i organisationen stödet behövs.

Begreppen kriser och konflikt kan tolkas och uppfattas helt olika beroende på den kontext de används i och förbundsstyrelsen uppskattar motionärernas önskan om en gemensam syn på hur förbundet bäst skapar beredskap kring svåra situationer. Förbundsstyrelsen har valt att närma sig motionen utifrån ett förbundsperspektiv. För externa konflikter som till exempel strejk finns en särskild beredskap. Likaså finns beredskap för olika typer av hot som kan drabba förbundet och dess medlemmar.

I huvudsak är det ordförande i klubbar och sektioner som ska hantera interna konflikter. Förbundsstyrelsen har arbetat med stöd i form av utbildning och rollförtädligheten för att undvika problemsituationer men ibland är det inte tillräckligt. Förbundsstyrelsen anser att ett första steg är att identifiera krisen för att sätta in rätt stöd. Genom denna motion har förbundsstyrelsen uppmärksamats på att det behövs beredskap av olika slag och att problem behöver bemötas i tid, vilket förbundsstyrelsen instämmer i och tackar för.

I dag vänder sig klubbar och sektioner ibland till förbundets kansli för hjälp i extra svåra situationer. Ofta räcker det interna stödet inom förbundet, men det finns exempel på situationer där externt stöd tagits in. Förbundsstyrelsen anser att ansvaret för att det ska finnas utrymme för meningsskiljaktigheter och diskussion åvilar alla förtroendevalda. I de fall det inte fungerar kommer förbundet att erbjuda stöd så att inte enskilda medlemmar bär en konflikt de inte kan hantera. Utifrån att förbundet hanterat olika typer av konflikter och kriser finns det nu en samlad kompetens kring hur framtida problem kan tas om hand. Tillsammans med den företagshälsovård som förbundet anlitar finns det idag en bättre beredskap än tidigare.

Förbundsstyrelsen anser att motionärernas att-sats skulle kunna anses besvarad då förbundet idag kan erbjuda både internt och externt stöd när det bedöms motiverat samt att att-satsen är så bred att den är svår att följa upp till nästa kongress. Men samtidigt ser förbundsstyrelsen att det behöver tydliggöras att stöd finns och att det vid vissa tillfällen är möjligt att det stödet kan förbättras. Förbundsstyrelsen har därför valt att formulera en ny att-sats för att visa att motionen verkligen tas på allvar.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen till förmån för att det på förbunds nivå ska finnas möjlighet till kris- och konflikthantering vid allvarliga situationer.

Motion 48

Kassör till förbundsstyrelsen

Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12

Under kongressen väljer kongressombuden ordförande, vice ordförande samt övriga ledamöter till förbundsstyrelsen. I dag har hela förbundsstyrelsen ett gemensamt ansvar för förbundsstyrelsens budget och ekonomi men ingen kassör utses. Inte heller under ett konstituerande möte eller liknande utser förbundsstyrelsen en kassör som har en övergripande översyn över budgeten.

I dag är det Journalistförbundets ekonomiavdelning som ansvarar för det administrativa ekonomiska arbetet i förbundsstyrelsen och hela förbundsstyrelsen som ansvarar för budgeten.

Detta är något vi anser är ett problem. Det har blivit uppenbart under de senaste åren att förbundsstyrelsen är i behov av större kunskap vad gäller vår organisations ekonomi. Som exempel kan nämnas:

- BLF:s inlemmande i SJF med orimliga och senare icke infriade föreställningar om flera hundra nya medlemmar
- Återkommande ifrågasättande av och oförståelse för den frilansfackliga ekonomin
- Turerna kring SJF:s fastighet på Vasagatan i Stockholm
- Skötsel av upphovsrättsmedel
- Höga kostnader för förbundsgemensamma konferenser
- Införandet av digitala presskort

Denna ekonomiska kunskap är naturligtvis inte något alla i förbundsstyrelsen behöver ha men vi anser att någon i förbundsstyrelsen bör ha ekonomiska kunskaper och övergripande översyn över budgeten.

Vi föreslår kongressen

att förbundsstyrelsen vid varje mandatperiod utser en kassör med ekonomiska kunskaper.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 48

Motionärerna önskar att förbundsstyrelsen vid varje mandatperiod inom sig ska utse en kassör som ska ha övergripande översyn över budgeten. I motionärernas underlag för motionen går det att läsa in missnöje med av förbundsstyrelsen fattade beslut men också kritik mot både kansliledning och förbundsstyrelse samt valberedning. Förslaget om en kassör i förbundsstyrelsen vittnar också om oförståelse för olika roller och mandat i en idéburen organisation. Förbundsstyrelsen känner inte till något fackförbund av Journalistförbundets storlek som har en funktion som kassör i det högsta beslutande organet.

Förbundsstyrelsen väljer att fokusera på motionärernas att-sats i yttrandet till kongressen.

Förbundsstyrelsen är Journalistförbundets högsta beslutande organ mellan kongresserna. Förbundsstyrelsens huvuduppgift är att styra det långsiktigt strategiska arbetet genom formulering av mål, fastställande av policybeslut, skapande av nödvändiga resurser och genom fortlöpande uppföljning av genomförda aktiviteter. Förbundsstyrelsen ansvarar för det strategiska arbetet medan kansliet är förbundets verkställande organ.

Ett fackförbund drivs i associationsformen icke allmän ideell förening. Ideella föreningar saknar egen lagstiftning men lyder under flera lagar: bokföringslagen, årsredovisningslagen, skattelagstiftning et cetera. Journalistförbundet är också arbetsgivare. För att förbundet ska uppfylla dessa lagar och avtal har förbundet ett professionellt kansli med medarbetare som har utbildning och erfarenhet som krävs för de roller som kansliet består av.

Journalistförbundet granskas varje år inför bokslut och årsredovisning av auktoriserade revisorer. Auktoriserade revisorer lyder under specifika lagar och regler för revisorer oavsett vilken associationsform de granskar. Utöver de auktoriserade revisorerna utser kongressen även verksamhetsrevisorer som följer upp att förbundsstyrelsen utför den verksamhet förbundet föresatt sig att bedriva. Denna verksamhet bygger på beslut fattade av kongressen, styrdokument och stadgarna.

Detta gör att förbundets verksamhet sköts och regleras professionellt enligt de lagar och praxis som styr en ideell förening.

I en förbundsstyrelse med det uppdrag som Journalistförbundet har är det viktigt att hela styrelsen tar det ekonomiska ansvaret. I de fall som större ideella föreningar har en kassör i styrelsen syftar detta till att det finns operativa inslag som i Journalistförbundet ligger på professionella tjänstepersoner på kansliet.

Det är oklart vilken formell funktion motionärerna menar att kassörsrollen skulle fylla i förbundsstyrelsen. Det är viktigt att ansvar och mandat följs åt och en utsedd kassör bland de förtroendevalda skulle skapa förvirring om vem som har ansvar för ekonomin. Det skapar tydlighet om den strategiska nivån i förbundet till viss del även ska vara delaktig i den utförande delen av organisationen.

Naturligtvis är förståelse för ekonomi och budgetarbete viktig i allt styrelsearbete, där är Journalistförbundets styrelse inget undantag. Valberedningen gör inför varje kongress en genomgång av kompetensbehov och kompetensprofiler för att förbundsstyrelsen ska få en behovsprövad sammansättning. Det är sedan kongressens ombud som väljer förbundsstyrelsen.

För att Journalistförbundet ska fungera så effektivt och professionellt som möjligt är det viktigt att den interna organisationen fungerar med tillit och förtroende och att alla förstår sina roller och mandat. För att uppnå detta finns det utbildningar och kompetensutveckling som kommande förbundsstyrelse liksom klubbar och sektioner kan arbeta med.

Förbundsstyrelsen rekommenderar att sådana utbildningar genomförs i början av mandatperioden.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen att avslå motionen

Motion 49

Redovisning av resurser som läggs på kompetensutveckling

Dagspressdistriktet, Expressenklubben, BNL Mälardalen

Samhället är precis i början av en stor teknikutveckling inom artificiell intelligens. Mediebranschen och journalistiken står inför både stora möjligheter och utmaningar under de kommande åren. Alla yrkesroller och medium kommer att påverkas – i allt från textskrivande till redigering och ljudskapande.

Medlemmarna i SJF kommer i allra högsta grad att påverkas av denna utveckling – som i värsta fall kommer att leda till att man blir av med jobbet. Det är oerhört viktigt att våra medlemmar har en möjlighet att följa med i utvecklingen och lära sig tekniken, för att fortsätta att vara konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden.

AI-utvecklingen sätter ljus på hur viktigt det är med kompetensutveckling och vi anser att medieföretagen nu behöver växla upp på området.

I dag är kompetensutveckling till stor del beroende av engagemanget hos den enskilda medarbetaren. Vi vill att företagen tar ett större ansvar för att driva på detta.

Sedan 1 juli 2024 är företag enligt EU-direktivet Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) tvingade att redovisa information om hållbarhet i sin årsredovisning. Genom att göra denna rapportering obligatorisk och tillgänglig skapas förutsättningar för att den är tillförlitlig, relevant och jämförbar.

På ett liknande sätt vill vi se att medieföretagen redovisar vilka insatser man gjort för kompetensutveckling under året. Det kan handla om att man redovisar de konkreta insatser man genomfört för att stärka kompetensen på olika områden, eller att man redovisar vilka summor man lagt på kompetensutveckling.

Den här redovisningen skulle kunna ske som en del av processen för lönerevisionen, alternativt i slutet av året.

Syftet är dels att medieföretagen i högre grad ska prioritera kompetensutveckling, dels att kunna underlätta granskning av företagets arbete på detta område. Genom en årlig redovisning av kompetensutvecklande insatser möjliggörs jämförelser mellan olika år, men även mellan olika medieföretag.

Vi föreslår kongressen

att SJF ska driva på för att mediaföretagen årligen ska redovisa kompetensutvecklande insatser de genomfört för sin personal.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 49

Förbundsstyrelsen delar motionärernas syn på vikten av kompetensutveckling, i denna motion som föreslår att Journalistförbundet ska driva på att medieföretag årligen ska redovisa de insatser som genomförts för kompetensutveckling av sin personal.

Redan i dag finns det i Journalistförbundets centrala kollektivavtal bestämmelser om inflytande, i form av kompetensutvecklingsråd. Av avtalens skrivningar om kompetensutvecklingsråd framgår att syftet med rådet är bland annat att tillgodose företagets och medarbetarnas kort- och långsiktiga behov av rätt kompetens och därmed underlätta eventuella omställningsprocesser. Bakgrunden till kompetensutvecklingsråden var att förbundet i avtalsförhandlingar ställt krav på ett visst antal kompetensutvecklingstimmar att använda för alla medarbetare under betald arbetstid.

Av regleringen gällande kompetensutvecklingsråd framgår att utgångspunkten för rådets arbete är att utreda, analysera och diskutera behovet av kompetensutveckling utifrån företagets och medarbetarnas behov. Kan kompetensutvecklingsbehovet på detta övergripande plan inte tillgodoses ska rådet undersöka anledningen till detta och föreslå lämpliga åtgärder.

Denna övergripande samverkanstanke genomsyrar också det inom avtalsområdet gällande utvecklingsavtalet, UVA, som tecknades 1985 mellan Svenskt Näringsliv, LO och PTK. Enligt detta avtal ska arbetsgivare och fackliga organisationer samverka kring arbetsorganisationens utveckling. Vad gäller den tekniska utvecklingen föreskriver avtalet att det är "viktigt att de anställda ges möjlighet till vidareutbildning av sina yrkeskunskaper". I utvecklingsavtalet finns också stöd för att företaget ska tillhandahålla medarbetare utbildning för de nya arbetsuppgifter som tekniken medför och i så god tid som möjligt.

Om klubben på en arbetsplats vill veta hur företaget arbetar med kompetensutveckling, går det även att använda paragraf 19 i medbestämmandelagen, MBL. Paragrafen innebär att arbetsgivaren måste ge fackklubben regelbunden information om verksamheten och den kan användas av klubben för att kräva mer insyn kring ekonomi och kompetensutveckling.

Med stöd av utvecklingsavtalets regler, MBL och kollektivavtalens skrivningar om kompetensutvecklingsråd ges redan idag möjligheter till samverkan för att tillgodose både företaget och medarbetarnas behov av kompetensutveckling. Skrivningen om kompetensutvecklingsråd innebär till och med en skyldighet att inrätta ett råd på arbetsplatsen

om klubben begär ett inrättande. Det finns inget utrymme för arbetsgivaren att motsätta sig detta. En årlig genomgång av vilken kompetensutveckling som genomförts på företaget framstår som en förutsättning för att parterna gemensamt ska kunna utreda, analysera och diskutera behovet av kompetensutveckling.

Förbundsstyrelsen anser att de nuvarande bestämmelserna i kollektivavtalen, MBL och utvecklingsavtalet redan idag ger stora möjligheter och en rätt till samverkan för att tillgodose både företaget och medarbetarnas behov av kompetensutveckling. Förbundsstyrelsen föreslår även i strategin "Så gör vi mediebranschen bättre" att Journalistförbundet kommande kongressperiod särskilt ska prioritera behovet av kompetensutveckling inom teknikutveckling. Därför föreslår förbundsstyrelsen att motionen ska anses besvarad.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att anse motionen besvarad

Motion 50

Alla medlemmars likvärdiga rätt till fortbildning – oavsett var i landet man bor och verkar

Greta Thome, Anna-Stina Ericson, Östersunds-Postens klubbsektion, Bonnier News Local

Vi lever i en föränderlig värld, där vi ständigt behöver hålla oss uppdaterade med ny kunskap för att fortsatt vara relevanta. Fortbildning är en viktig del i det, både för den enskilde arbetstagaren och för arbetsgivaren. Redaktioner står inför olika utmaningar beroende på vilka bevakningsområden de har. Gängkriminalitet, klimatförändringar, den gröna omställningen och gruvindustrin är exempel på områden som ofta är geografiskt kopplade och som kräver kunskap för att kunna bevaka på ett bra sätt.

Vilka frågor som är aktuella för bevakningsområdet förändras ständigt. Det innebär att vi som journalister behöver vara på tårna och ha möjlighet till fortbildning för att anpassa oss till den nya verkligheten. Rätten till fortbildning bedöms emellertid på olika sätt beroende på vilken redaktion man tillhör.

Kollektivavtalet reglerar arbetstagares rätt till betald arbetstid för kurser anordnade av Fojo samt Nordisk Journalistcenter. Det gäller emellertid inte Journalistfondens stipendier. Vi menar att journalister bör ha samma rätt att delta vid deras kurser på betald arbetstid om stipendiet avser en kurs med direkt koppling till redaktionens bevakningsområde.

Vi menar även att andra stipendier som avser kurser med en direkt koppling till redaktionens bevakningsområde ska regleras i kollektivavtalet.

Vidare anser vi att alla journalister bör ha likvärdiga förutsättningar att delta på Fojokurser. Deras utbildningar håller hög kvalitet och möjligheten att delta är mycket uppskattad. Enligt det nuvarande dagspressavtalet har alla rätt att delta vid sådana kurser på betald arbetstid men restiden inkluderas inte i avtalets skrivelse. Det gör att förutsättningarna för att delta ser olika ut beroende på var du bor.

Om medarbetare avstår Fojokurser för att de inte vill lägga semester på restid går de miste om värdefull kunskap. Det finns även en risk att löneutvecklingen blir sämre för de som inte deltar vid Fojokurser eftersom deras kurser kan vara viktig kompetensutveckling.

Vi föreslår kongressen
att uppdra åt förbundsstyrelsen att verka för att resor till och från Fojo och Nordisk Journalistcenter ska ske på betald arbetstid

att uppdra åt förbundsstyrelsen att utreda hur skrivningarna om fortbildning i kollektivavtalet kan ändras för alla medlemmars likvärdiga rätt till fortbildning

att uppdra åt förbundsstyrelsen att verka för att fler stipendier och studieresor ska kunna ge rätt till betald ledighet, i likhet med Fojokurserna

att Journalistförbundet ska fortsätta att driva frågan om rätt till lön vid fortbildning

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 50

Kompetensutveckling har alltid varit en viktig fråga men betydelsen av att utveckla sin kompetens under hela yrkeslivet har blivit allt viktigare med den snabba utveckling som sker i journalistbranschen. Dessutom förväntas anställda arbeta betydligt högre upp i åldrarna idag än tidigare vilket ytterligare ökar betydelsen av kompetensutveckling under hela yrkeslivet. Förbundsstyrelsen delar därför motionsskrivarnas uppfattning om att rätten till fortbildning är viktig för alla medlemmar oavsett var i landet man bor och arbetar.

Skrivningarna i Journalistförbundets kollektivavtal är av stort värde då de innebär att medarbetarna kan få vidareutbildning hos FOJO och Nordisk Journalistcenter på betald arbetstid. Beklagligt nog tycks inte arbetsgivare se värdet i detta utan har vid upprepade tillfällen i avtalsförhandlingar ställt krav på att dessa skrivningar ska tas bort ur kollektivavtalen. Argumentet för yrkandet är att de inte vill betala för medarbetares utbildning när de inte får besluta om vilken utbildning som ska ges till medarbetare.

Vi behöver som förbund se till att arbetsgivarna inte lägger över ansvaret för kompetensutveckling som är nödvändig för arbetet på enskilda medarbetare. Det ska heller inte ske på egen bekostnad eller genom att behöva ansöka om stipendier. Kollektiva upphovsrättsmedel som utbetalas i form av stipendier ska inte användas för kompetensutveckling som ska bekostas av arbetsgivare. Den möjlighet som numera finns till fortbildning under pågående anställning med omställningsstudiestöd och kompletterande studiestöd genom det nya huvudavtalet mellan Svenskt Näringsliv och PTK ska inte avse utbildning som arbetsgivare ska bekosta.

Att driva rätten till betald ledighet för fortbildning som bekostas på annat sätt än av arbetsgivare kan riskera att få oönskade effekter gällande ansvaret för kompetensutveckling. Det är av yttersta vikt att arbetsgivaren även fortsättningsvis ansvarar för och bekostar den kompetensutveckling som journalister behöver för att kunna utföra sitt arbete. Därmed ser vi inte att det föreligger möjlighet att utvidga rätten till betald ledighet att omfatta även stipendieutbildningar och studieresor.

Förbundsstyrelsen anser att de nuvarande bestämmelserna i kollektivavtalen har ett stort värde och ger ett skydd för medlemmarnas rätt till fortbildning. Samt att det inte finns någon möjlighet att utvidga rätten till betald ledighet för stipendieutbildningar och studieresor. Därför föreslår förbundsstyrelsen att motionen delvis avslås och delvis anses besvarad.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att överlämna den första och andra att-satsen med yttranden till avtalskonferensen

att avslå tredje och fjärde att-satsen

Motion 51 och 52 om arbetstidsförkortning

Motion 51

Om arbetstidsförkortning

Dagspressdistriktet, Expressenklubben, BNL Mälardalen

Allt fler röster höjs för att minska stressen i arbetslivet. Vi har haft en lagstiftad arbetstid på 40 timmar i veckan i 50 år, men arbetslivet har förändrats. Våra liv har förändrats. Vi menar att det är hög tid att minska arbetstiden och att Journalistförbundet driver frågan tillsammans med andra förbund som nu kräver samma sak.

En etablerad modell är att ha en årlig bank av timmar som man kan utnyttja för arbetstidsförkortning. Vi menar att den skulle kunna fungera bra med den flexibilitet som vårt yrke kräver.

Låt oss rida på den våg av krav från både politiker och andra fackförbund som vi sett det senaste året. Tillsammans blir vi starkare.

Vi föreslår kongressen

att Journalistförbundet ska verka för en minskning av den kollektivavtalade och/eller lagstiftade arbetstiden, och det gärna gemensamt med Unionen och/eller andra förbund som kräver en minskning av arbetstiden.

Motion 52

Kortare arbetstid – en vinst för alla

Intresseföreningen FOOJ

Journalistyrket präglas av höga krav, intensiva arbetsperioder och en ofta oförutsägbart arbetsbelastning. Detta riskerar att leda till stress, utbrändhet och svårigheter att balansera arbete och privatliv.

För att möta dessa utmaningar behöver vi skapa förutsättningar för en mer hållbar arbetsmiljö. Kortare arbetstid kan bidra till ökad hälsa, högre produktivitet och en bättre balans mellan arbete och fritid. Genom att anpassa arbetstiden efter moderna behov stärker vi både yrkesutövarnas välmående och branschens långsiktiga hållbarhet.

Frågan om arbetstidsförkortning är i högsta grad aktuell och diskuteras på många håll. Inte minst i den pågående avtalsrörelsen, där bland andra Sveriges Ingenjörer driver krav på arbetstidsförkortningar i samtliga sina avtal. Andra förbund, som IF Metall, har redan fått igenom kortare arbetstid i flera av sina avtal.

För att Svenska Journalistförbundet ska ligga i framkant behöver frågan om arbetstidsförkortning drivas aktivt för medlemmarnas bästa.

Kortare arbetstid kan även stärka arbetsgivarna genom ökad produktivitet, minskad sjukfrånvaro och ett starkare arbetsgivarvarumärke. Detta gör frågan till en vinst för alla parter.

Det finns olika vägar till målet om en kortare arbetstid: en generell sänkning av arbetstidsmålet i avtal, någon typ av arbetstidsbank (vilket är vanligt inom industrin), fler semesterdagar, möjlighet till arbetstidsväxling eller andra modeller.

För att säkerställa att förbundet kan presentera välgrundade förslag som är anpassade till medlemmarnas behov och arbetsgivares förutsättningar, bör en grundlig utredning genomföras.

Utredningen bör analysera vilka modeller för arbetstidsförkortning som är bäst lämpade för förbundets olika avtal och hur dessa kan kommuniceras till arbetsgiversidan. Genom detta kan förbundet ta ett viktigt steg mot att skapa en mer hållbar och attraktiv arbetsmiljö för journalister.

Vi föreslår kongressen

att uppdraga åt förbundsstyrelsen att genomföra en utredning om hur en arbetstidsförkortning bäst kan införas i förbundets avtal.

att utredningen ska vara färdig i god tid inför nästa avtalsrörelse.

att förbundet, med utredningen som grund, ska arbeta för att införa en arbetstidsförkortning i framtida avtalsförhandlingar.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 51 och 52

Förbundsstyrelsen delar den oro som lyfts i motionerna, med yrkanden om att Journalistförbundet ska arbeta för en arbetstidsförkortning för medlemmarna. Detta för att minska stressen och förbättra arbetsmiljön.

Förbundets medlemmar arbetar vid alla tider på dygnet, varje vecka, hela året och många medlemmar vittnar om ökad stress och arbetsbelastning. Hög produktionstakt, slitiga scheman, ökat ansvar och fler arbetsuppgifter är den verklighet medlemmar upplever. På många redaktioner, särskilt inom dagspressområdet, har arbetstiderna förlängts till 40 timmar i takt med att lokala arbetstidsavtal har sagts upp och tiden för återhämtning har minskat.

Långvarig negativ stress är en riskfaktor och att få tillräcklig återhämtning är en förutsättning för att långsiktigt klara ett arbete med höga krav och ständiga deadlines. Krav om arbetstidsförkortning har därför varit återkommande i Journalistförbundets avtalsförhandlingar. Det har varit – och är – en mycket viktig fråga för medlemmarna.

I den enkät till förtroendevalda om viktigaste frågan i avtalsrörelsen 2025 som genomfördes hösten 2023 var det många deltagare som prioriterade mer ledighet – i form av kortare arbetstid eller fler lediga dagar. Enkäten var en del av underlaget i utvecklingsarbetet på samtliga kollektivavtalsområden under våren 2024. Arbetet utmynnade i en avtalsplattform som beslutades av förbundsstyrelsen och presenterades på avtalskonferensen i början av hösten 2024. I avtalsplattformen slås "arbetstid och arbetsmiljö" fast som ett av områdena som förbundet avser att driva i avtalsrörelsen 2025: "Kollektivavtalen 2025 ska ge medlemmarna förutsättningar för återhämtning och bidra till en god arbetsmiljö."

Även andra fackförbund har aviserat att man kommer att yrka på arbetstidsförkortning i årets kollektivavtalsförhandlingar och att gå i takt med andra förbund ger nya möjligheter att driva frågan för Journalistförbundets medlemmar.

För Journalistförbundet är det självklart att frågan ska regleras genom kollektivavtal och inte genom lagstiftning, dels för att grundprincipen på svensk arbetsmarknad är att parterna kommer överens om villkor, dels för att det ger ett mer långsiktigt och hållbart skydd än en politisk lösning.

Att förbundet avser att driva yrkanden om arbetstidsförkortning i avtalsrörelsen 2025 har slagits fast i avtalsplattformen som avtalskonferensen tagit ställning till, men förbundsstyrelsen föreslår att även kongressen ställer sig bakom att förbundet ska verka för arbetstidsförkortning genom att bifalla motion 51. Den utredning som motionsskrivarna föreslår i motion 52 är redan genomförd, som en del av utvecklingsarbetet inför avtalsplattformen och i arbetet i avtalsdelegationen som inleddes efter avtalskonferensen. Av den anledningen föreslår förbundsstyrelsen att motion 52 anses besvarad.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla motion 51

att anse motion 52 besvarad

Motion 53

Motion angående uppsägningstider

Journalistklubben BNL Mälardalen

Uppsägningstiderna när en medarbetare säger upp sig själv har i dag två olika spår. (Paragraf 15.1.1 och 15.2 i dagspressavtalet).

För medarbetare anställda före 1 juli 2017 gäller en månads uppsägningstid om medarbetaren varit anställd kortare tid än åtta år. Med över åtta års anställning gäller tre månaders uppsägningstid.

För medarbetare anställda efter 1 juli 2017 ser det ut så här:

- En månad om du varit anställd mindre än två år
- Två månader om du varit anställd två-tre år
- Tre månader om du jobbat fyra år eller mer

Den senare modellen innebär en kraftig försämring för arbetstagaren, tröskeln att byta jobb blir högre. Fyra år är ingen särskilt lång anställningstid, vi ser ingen anledning att den anställda ska tvingas till tre månaders uppsägningstid efter så pass kort tid.

En kortare uppsägningstid skulle innebära en klar förbättring för den anställda och större möjlighet att byta jobb.

Vi föreslår kongressen

att förbundet verkar för att tidsgränserna (antalet år som anställd) för uppsägningstider återgår till de regler som gällde tidigare, alternativt att förbundet verkar för en trappa som är längre än nuvarande modell.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 53

Förbundsstyrelsen tackar för denna motion, som föreslår att förbundet verkar för att tidsgränserna för uppsägningstider återgår till de regler som gällde tidigare, alternativt att förbundet verkar för en längre trappa än nuvarande modell. Motionen rör viktiga frågor, och hänvisar till resultatet av förhandlingarna om nya kollektivavtal 2017.

Avtalsförhandlingarna 2017 resulterade i att regler om flexpension infördes på samtliga av Journalistförbundets kollektivavtalsområden. Förhandlingsuppgörelsen innebar också att reglerna gällande uppsägning, både egen uppsägning och uppsägning från arbetsgivaren, förändrades. 2017 års avtalsuppgörelse går under benämningen "flexpaketet".

Förutsättningarna för att många år senare bryta upp en tidigare träffad uppgörelse för att återställa eller förändra vad parterna kommit överens om gällande uppsägningstiderna är sannolikt ganska små. Det är kanske inte heller önskvärt om konsekvensen skulle bli försämrade regler gällande flexpension gentemot vad som gäller för andra inom tjänstemannaområdet med Almega som motpart.

Den anställda har ingen ovillkorlig rätt att förkorta sin uppsägningstid, men det finns alltid möjlighet att försöka komma överens med sin arbetsgivare om en förkortad uppsägningstid. I kollektivavtal finns också sådana regleringar som gör tydligt att det är möjligt att komma överens. En del arbetsgivare ser positivt på att komma överens om en förkortad uppsägningstid i en situation när medarbetare fått en ny anställning.

Om förbundet i nästa avtalsförhandlingar ska driva frågan om en återgång eller förändrade regler gällande egen uppsägning, eventuellt på bekostnad av förändringar av andra villkor eller att förbundet väljer att prioritera detta krav framför andra, är en fråga som måste diskuteras på avtalskonferensen.

Förbundsstyrelsen anser att frågan om uppsägningstider är viktig men att en utredning inte är nödvändig. I stället bör frågan diskuteras av avtalskonferensen. Därför föreslår förbundsstyrelsen att motionen överlämnas med yttrande till avtalskonferensen.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att överlämna motionen med yttrande till avtalskonferensen

Motion 54

Stoppa LAS-missbruket

Vikarieföreningen inom SJF, Marieberg Media Fackklubb, Aftonbladets journalistklubb, Dagens Nyheters journalistklubb, Dagens Industri journalistklubb, TT:s journalistklubb, Journalistklubben vid Sveriges Television, Sydsvenskan journalistklubb, SJF-sektionen Ekots journalistklubb, SJF-sektionen P4 Malmöhus journalistklubb och SJF-sektion SUS journalistklubb.

Att arbetsgivarna inom journalistbranschen utnyttjar kryphålen i lagen om anställningsskydd medelst visstidsanställningar är sedan länge allmänt känt. Det har till och med skapat ett separat språkbruk med uttryck som "LAS-tårta", "utLASad" och "LAS-karusellen".

Man talar gärna om journalistikens betydelse för demokratin, ändå har man låtit missbruket av visstidsanställningar urholka kompetensen i branschen i decennier. Arbetsplatser blöder kompetens och måste lägga stora resurser på att lära upp nya kollegor stup i kvarten. Att vikarier har sämre trygghet på sina jobb påverkar inte bara vår möjlighet att göra samhällsviktig journalistik utan i förlängningen också vår hälsa och markant försvårar vår bostadssituation. Det har också fått konsekvensen att många vikarier valt att lämna yrket helt och hållet.

Vi menar att frågan om det systematiska LAS-missbruket är en större fråga än vikariernas anställningstrygghet – det är en fråga om journalistikens fortsatta existens och möjlighet att uppfylla sitt samhällsviktiga uppdrag.

Vi föreslår kongressen

att ge förbundsstyrelsen i uppdrag att påverka branschens arbetsgivare att upphöra med det systematiska missbruket av visstidsanställningar.

att prioritera frågan om att stoppa det systematiska missbruket av visstidsanställningar genomgripande i förbundets verksamhet.

att förbundet ska opinionsbilda för att få arbetsgivare att sluta missbruka visstidsanställningar.

att förbundet utreder möjligheten att använda stridsåtgärder för att stoppa det systematiska missbruket av visstidsanställningar.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 54

Förbundsstyrelsen delar motionärernas uppfattning om att det är en mycket viktig fråga att stoppa missbruket av visstidsanställningar och att detta arbete bör prioriteras i förbundets verksamhet. Förbundsstyrelsen delar dessutom det engagemang som lyfts i motionen, som föreslår att Journalistförbundet ska prioritera frågan och opinionsbilda för att få arbetsgivare att sluta missbruka visstidsanställningar.

Eftersom visstidsanställningar till sin natur är otrygga, är det mycket viktigt att de hanteras på ett ansvarsfullt sätt och används just för det de är avsedda, oavsett om det gäller anställning för särskilda behov, vikariat eller programanställning.

”Utlasningarna” är ett reellt problem för branschen och får förödande konsekvenser för den enskilda individen. Det handlar om ett systematiskt kringgående av lagen om anställningsskydd – man vänder skyddslagstiftning för arbetstagarna mot arbetstagarna.

Det borde ligga i arbetsgivarnas intresse att behålla journalistkompetens som är avgörande för branschens framtid – i stället framkommer det att dominerande mediekoncerner beslutar att 11 månaders maximal anställning gäller för koncernens företag.

Antalet medieföretag i landet har också blivit betydligt färre, det har skett stora verksamhetsövergångar i branschen, och i delar av landet innebär det i praktiken att en utlasad visstidsanställd är tvungen att flytta för att kunna få anställning på ett annat medieföretag. Alternativet är att lämna branschen.

I avtalsplattformen inför avtalsförhandlingarna 2025 är ”trygghet i anställningen” ett av de områden som förbundet avser att driva. Journalistförbundet kommer därför att ha yrkanden om visstidsanställningar på samtliga kollektivavtalsområden i avtalsförhandlingarna 2025.

Motionärerna efterlyser också en utredning av möjligheten att använda stridsåtgärder för att stoppa det systematiska missbruket av visstidsanställningar. Under kollektivavtalets giltighetstid är Journalistförbundet bundet av fredsplikten och då får förbundet inte vidta några stridsåtgärder. När kollektivavtalet löper ut kan förbundsstyrelsen besluta om varsel och stridsåtgärder utifrån de krav som förbundet yrkat på i avtalsförhandlingarna – den möjligheten har alla fackförbund.

Förbundsstyrelsen anser att frågan om att stoppa missbruket av visstidsanställningar är mycket viktig. Det bör prioriteras i förbundets verksamhet. Därför föreslår förbundsstyrelsen bifall på motionens första, andra och tredje att-sats och att den fjärde att-satsen anses besvarad.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att bifalla första, andra och tredje att-satsen

att anse den fjärde att-satsen besvarad

Motion 55

Avtalsreglerade frilansarvoden

Frilans Riks styrelse, Frilans Riks medlemsmöte 4/12, Mälardalens frilanssektion

Journalistförbundets frilansrekommendation introducerades 1976 i samband med förhandlingar om ett frilansavtal med dåvarande Tidningsarbetsgivarna. Förbundet strävade efter att avtalsreglera frilansarvoden, men när dessa förhandlingar inte ledde till önskat resultat, beslutade man att i stället utfärda en ensidig rekommendation för att vägleda frilansjournalister i arvodesfrågor.

Rekommendationen har varit ett viktigt verktyg som hjälpt oss frilansar när vi krävt skäligt betalt för vårt arbete med texter och bilder. Tyvärr har alltför få uppdragsgivare tagit hänsyn till rekommendationen. Därför var det glädjande att Frilans Riks lyckades få igenom rekommendationen som ett avtal hos LO Mediehus för ett par år sedan, men sedan dess har inget mer hänt. Tvärtom har frilansarnas redan låga arvoden utarmats ytterligare.

Vi som är eller har varit frilansfackligt aktiva har, tillsammans med våra anställda journalistkollegor, drivit ett otal kampanjer för att betona att frilansar och anställda "sitter i samma båt". Vi vet, och har alltid vetat, att när frilansarvodena sänks riskerar anställda att ersättas av lågbetalda frilansar.

Här finns dock ett dilemma. När lokala fackklubbar står inför valet att försvara anställda medlemmars jobb eller att slå vakt om frilansarnas arvoden, väljer de naturligtvis att försvara de egna medlemmarnas anställningar.

Frilansarnas arvoden och villkor måste lösas centralt genom ordinarie avtalsförhandlingar. Det har nu gått snart 50 år sedan Journalistförbundet först lade fram kravet på ett frilansavtal. Vi har kommit till vägs ände med rekommendationen. Nu måste Journalistförbundet i sina förhandlingar återigen ställa kravet på ett frilansavtal.

Vi föreslår kongressen

att den ordinarie avtalsprocessen inbegriper frilansare med målet att få till stånd ett frilansavtal för journalister och fotografer, som bland annat omfattar en miniminivå för arvoden

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 55

Förbundsstyrelsen tackar för motionen om föreslår att den ordinarie avtalsprocessen ska inbegripa frilansare med målet att få till stånd ett frilansavtal för journalister och fotografer, som bland annat omfattar en miniminivå för arvoden. Förbundets frilansavtal är något som Journalistförbundet tittat extra på under kongressperioden.

Till föregående kongress 2021 hade Frilans Riks en motion under rubriken Kollektivavtal för egenföretagare med förslag om att förbundet under kongressperioden skulle inleda förhandlingar om ett nytt frilansavtal som även innehåller arvodesnivåer för frilansmedarbetare samt att en arbetsgrupp skulle tillsättas för att utarbeta förslag till nytt frilansavtal. Kongressen beslutade att avslå båda yrkandena men att uppdra åt förbundsstyrelsen att tillsätta en särskild arbetsgrupp där frilansrepresentanter ingår, med uppdrag att analysera frågan om nytt frilansavtal.

Under kongressperioden har en arbetsgrupp med representanter från Frilans Riks, BLF Fotograferna och Medietextarna bildats och haft möten med tjänstemän från Journalistförbundets kansli där frågor kopplade till nytt frilansavtal diskuterats. Gruppen har även gemensamt analyserat möjligheterna att få till stånd ett nytt frilansavtal. Arbetsgruppen var våren 2024 överens om analysen att Journalistförbundet i nuläget inte ska uppta förhandlingar med motparten Medieföretagen om nytt centralt frilansavtal utan bedömde att vägen framåt är att försöka teckna lokala frilansavtal med enskilda företag.

Kollektivavtal regleras i lagen om medbestämmande i arbetslivet, MBL. Lagens regler är endast tillämpliga på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Medbestämmandelagen är dock tillämplig på "jämslällda" eller "beroende" uppdragstagare i vissa delar. "Jämslällda" eller "beroende" uppdragstagare är personer som inte är anställda men har en ställning av väsentligen samma slag som en anställd. Gruppen frilansar som omfattas av frilansavtal mellan Journalistförbundet och Medieföretagen är inte en homogen grupp som har en ställning som anställda. Därför är lagens regler normalt inte tillämpliga på ett avtal gällande frilansares villkor.

Om syftet med motionsskrivarens förslag om "att den ordinarie avtalsprocessen inbegriper frilansare" är att försöka sätta press på motparten för att träffa ett avtal som innehåller miniminivåer för arvoden så vill vi klargöra att det inte finns några förutsättningar för att medbestämmandelagens regler blir tillämpliga i en sådan situation. Exempelvis har anställda inte möjlighet att vidta sympatiåtgärder för att sätta press på vår motpart för att de ska träffa ett frilansavtal med oss. Sympatiåtgärder kan endast vidtas för att stödja en annan parts stridsåtgärder för att komma överens om villkor för anställda i ett kollektivavtal, inte för att få till stånd ett avtal för uppdragstagare. Den frågan har också diskuterats inom ramen för arbetsgruppens arbete.

Utifrån arbetsgruppens sammanfattande analys under kongressperioden om att Journalistförbundet inte ska uppta förhandlingar om ett nytt centralt frilansavtal utan att koncentrera arbetet framåt till att försöka teckna lokala frilansavtal med enskilda företag, är

förbundsstyrelsens uppfattning att det senare är ett arbete som ska fortsätta. Därför föreslår förbundsstyrelsen att motionen avslås.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen

Motion 56

Avvikelse från företrädesrätt till högre anställningsgrad

Carl Bäckström

Heltid är normen på arbetsmarknaden, men inte därmed något som bäst passar alla och envar i varje situation. Många uppskattar vad en lägre sysselsättningsgrad kan erbjuda i form av ett friare liv, mer fritid, möjlighet till flera uppdrag och att kunna stå på flera ben på en föränderlig arbetsmarknad. Många väljer också att utnyttja den rätt till tjänstledighet eller lägre tjänstgöringsgrad som ges för till exempel studier eller föräldraledighet.

Därtill är journalister med flera uppdrag i egen näringsverksamhet ofta tvungna att ofrivilligt ta uppdrag som anställd, utifrån Skatteverkets tolkning av självständighet. Sådana anställningar är mer otrygga och mindre fördelaktiga exempelvis vid sjukdom, samt riskerar över tid att inte förlängas på grund av risk för företrädesrätt i andra former.

En överenskommelse om tjänstgöringsgrad, om den från alla parter är frivillig, borde vara en enkel sak, men är i praktiken problematisk. I en bättre värld vore skrivningarna i lagen om anställningsskydd (las) till skydd just för de anställda, men en sådan värld är inte journalistens. Att las utnyttjas systematiskt är lika bekant som beklagligt, och flera av de i lagen avsedda skydden utnyttjas snarast som hinder mot de som hålls utanför systemet. Ett sådant är, menar jag, företrädesrätten för deltidsanställda till anställning med högre sysselsättningsgrad (§ 25a), eftersom företrädesrätt till vad det månde vara är vad arbetsgivare i branschen skyr mer än något annat.

Las möjliggör vissa avvikelser genom kollektivavtal, och en sådan anser jag bör göras. Tyvärr torde där det finns undantag också finnas försök att ett sådant missbrukas, därför tycker jag att det är viktigt att eventuella undantag villkoras av godkännande i lokal förhandling.

Jag föreslår kongressen

att avtalen öppnar för undantag från deltidsanställdas företrädesrätt till högre sysselsättningsgrad enligt lagen om anställningsskydd, på villkor att sådant undantag i varje enskilt fall godkänns i lokal förhandling.

Förbundsstyrelsens yttrande över motion 56

Förbundsstyrelsen tackar för motionen som föreslår att kollektivavtalen ska öppna för undantag från deltidsanställdas företrädesrätt till högre sysselsättningsgrad.

Som motionären lyfter, har Lagen om anställningsskydd ett syfte att ge anställda skydd. Till exempel har reglerna om företrädesrätt för deltidsanställda till en högre sysselsättningsgrad tillkommit utifrån en situation på svensk arbetsmarknad där anställda i vissa branscher företrädesvis erbjuds deltidsanställning.

Deltidsarbete kan innebära att många anställda har svårt att leva på sin lön. Därför har lagstiftaren velat ge deltidsanställda ett särskilt skydd som innebär att de får företräde till en högre sysselsättningsgrad upp till heltidsanställning.

Situationen i journalistbranschen ser annorlunda ut och för närvarande finns inte en utbredd problematik med ofrivilligt deltidsanställda. Däremot har vi kombinatorer som har en deltidsanställning vid sidan av en egen verksamhet som frilansjournalist. Vi har förståelse för att det kan uppstå problem för den enskilde att hitta en varaktig deltidsanställning vid sidan av sin frilansverksamhet utifrån hur arbetsgivare tillämpar utlasning.

En förutsättning för att reglerna om deltidsanställdas företrädesrätt ska vara tillämpliga, är att den anställda meddelat sin arbetsgivare att man vill gå upp i tid. I annat fall gäller inte den särskilda företrädesrätten för deltidsanställda.

En deltidsanställd som inte har en önskan om att gå upp i tid är alltså inte tvingad att göra det utan kan helt enkelt låta bli att göra gällande sin företrädesrätt.

Förbundsstyrelsen anser därför att det inte finns ett behov av en reglering i kollektivavtal om undantag från lagens regler, såsom motionsskrivaren föreslår. Nuvarande bestämmelser i lagen om anställningsskydd ger tillräckligt skydd och förbundsstyrelsen föreslår att motionen avslås.

Förbundsstyrelsen föreslår kongressen
att avslå motionen